

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tupakkalakia. Muutostarve johtuu siitä, että niin sanottujen nikotiinipussien myynti on vapautunut lääkelakia koskevan tulkinnanmuutoksen myötä.

Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaatuontia ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytyntä rikollisuutta. Vähittäismyynti säädetään luvanvaraiseksi, tuotteille säädetään naapurimaissa käytössä olevat nikotiinirajat ja tuotteissa sallitaan vain aikuisille tarkoitetut maut.

Esityksessä ehdotetaan, että tupakkalakiin lisättäisiin savuttoman nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaisi nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Tyypillisesti kyse on nuuskankaltaisista tuotteista, jotka eivät sisällä tupakkakasvia mutta jotka sisältävät nikotiinia ja jotka vastaavat käyttötarkoitukseltaan ja ulkoasultaan perinteistä suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa.

Savuttomille nikotiinituotteille säädettäisiin nikotiiniraja ja niistä kiellettäisiin tunnusomaiset tuoksut tai maut mentolin ja mintun makua lukuun ottamatta. Muilta osin savuttomista nikotiinituotteista ehdotetaan säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä. Tuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin vaadittaisiin terveysvaroitukset ja pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin. Tuotteiden vähittäismyynti säädettäisiin luvanvaraiseksi ja tukkumyynti ilmoituksenvaraiseksi ja tuotteiden etämyynti kiellettäisiin. Maahantuonnille säädettäisiin muun muassa määrällisiä ja ajallisia rajoituksia. Tuotteista ja niiden myynnistä perittäisiin valvontamaksut. Savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin päiväkotien ja esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito ja maahantuonti kiellettäisiin alle 18-vuotiailta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että savuttomia tupakkatuotteita, kuten nuuskaa, saisi tuoda maahan matkustajatuontina nykyistä pienemmän määrän.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Esimerkiksi savuttoman nikotiinituotteen ominaisuuksia ja vähittäismyyntipakkauksia koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta myöhemmin. Lisäksi ehdotettuun lakiin sisältyy useita siirtymäsäännöksiä.

SISÄLLYS

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta.....	1
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
1 Asian tausta ja valmistelu.....	4
1.1 Tausta.....	4
1.2 Valmistelu.....	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Nykytila.....	5
2.1.1 Lainsäädäntö.....	5
2.1.2 Käytäntö.....	6
2.2 Nykytilan arviointi.....	9
3 Tavoitteet.....	12
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset.....	13
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	13
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	14
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset.....	14
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	18
4.2.3 Vaikutukset ympäristöön.....	20
4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	20
5 Vaihtoehtoiset toteuttamistavat.....	24
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	24
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot.....	25
6 Lausuntopalaute.....	29
6.1 Lausuntokierroksella saatu lausuntopalaute.....	29
6.2 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto.....	32
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	32
8 Lakia alemman asteinen sääntely.....	45
9 Voimaantulo.....	46
10 Toimeenpano ja seuranta.....	47
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	47
11.1 Yleistä.....	47
11.2 Henkilökohtainen vapaus.....	47
11.3 Sananvapaus.....	48
11.4 Omaisuuden suoja.....	50
11.5 Oikeus työhön ja elinkeinovapaus.....	51

11.6 Valvontamaksut.....	52
<i>Ponsi</i>	52
Laki tupakkalain muuttamisesta.....	53

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Viime vuosina markkinoille EU:ssa ja muualla maailmassa on tullut niin sanottuja nikotiinipusseja eli tuotteita, jotka muistuttavat ulkoisesti ja käyttötavaltaan tupakkalain (549/2016) 2 §:n 12 kohdassa tarkoitettua suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa (jäljempänä myös *nuuska*). Nikotiinipussit sisältävät joko tupakkakasvista uutettua tai synteettisesti valmistettua nikotiinia, selluloosaa ja muita ainesosia, kuten makeutusaineita. Nikotiinipussit eivät sisällä tupakkakasvia.

Suomessa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (jäljempänä *Fimea*) luokitteli aiemmin nikotiinipussit lääkevalmisteiksi. Fimea katsoi, että nikotiinipussit täyttävät lääkkeen määritelmän nikotiinin farmakologisen vaikutuksen perusteella. Fimea teki luokittelua lähinnä Tullille annettujen tuotearviolausuntojen muodossa. Lääkeluokittelusta seurasi, että nikotiinipusseja ei saanut myydä Suomessa ilman lääkelain (395/1987) mukaista myyntilupaa, minkä lisäksi nikotiinipussien maahantuonti oli lääkelain nojalla rajoitettua. Toisin kuin monessa muussa EU-maassa, Suomessa nikotiinipusseja ei siis ollut myynnissä lukuun ottamatta tuotteita, joille oli myönnetty lääkelupa. Tästä huolimatta nikotiinipusseja tuotiin Suomeen matkustajatuontina ja tilaamalla niitä ulkomailta, vaikka tuotteet, joissa on nikotiinia yli 4 milligrammaa, rinnastettiin reseptilääkkeiksi eikä niitä saanut tuoda maahan ilman lääkemääräystä. Fimean aikaisemman linjauksen perusteella Tulli otti haltuunsa tai takavarikoi laittomasti maahantuodut nikotiinipussit ja aloitti tarvittaessa esitutkinnan asiassa.

Fimea tiedotti 4.4.2023 muuttaneensa tulkintaansa nikotiinipusseista ja päätyneensä katsomaan, että nikotiinipussit, joilla ei ole lääkelain mukaista myyntilupaa, eivät kuulu lääkelain soveltamisalaan, ellei niitä nimenomaisesti markkinoida lääkkeelliseen käyttötarkoitukseen tai muuten voida osoittaa, että niitä tyypillisesti käytetään lääkkeen tavoin. Fimean muuttuneen tulkinnan myötä nikotiinipusseihin sovelletaan tupakkalain ja kemikaalilain (599/2013) säännöksiä. Tästä seuraa, että nikotiinipusseja voi tällä hetkellä myydä Suomessa ilman vähittäismyyntilupaa. Lainsäädännöstä ei myöskään johdu suoria rajoja esimerkiksi nikotiinipussien nikotiinipitoisuudelle.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaatuontia ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytynyttä rikollisuutta. Vähittäismyynti säädetään luvanvaraiseksi, tuotteille säädetään naapurimaissa käytössä olevat nikotiinirajat ja tuotteissa sallitaan vain aikuisille tarkoitetut maut.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Aluksi valmisteltiin sosiaali- ja terveysministeriön virkanäkemyksen mukainen esitysluonnos, josta järjestettiin lausuntokierros keväällä 2023. Esitystä muokattiin hallitusohjelman kirjausten pohjalta, ja uusi lausuntokierros järjestettiin 13.10.—24.11.2023. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi-palvelussa, ja lausuntopyyntö lähetettiin asian kannalta keskeisille ministeriöille ja muille valtion viranomaisille, hyvinvointialueille, kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköille, kansanterveysjärjestöille ja elinkeinoelämän edustajille. Lausuntopalautetta käsitellään jäljempänä jaksossa 6.

Hallituksen esityksen luonnos ilmoitettiin ensimmäisen kerran 16.10.2023 teknisiä määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/1535 (jäljempänä *TRIS-direktiivi*) mukaisesti Euroopan komissiolle (jäljempänä *komissio*) ja EU:n muille jäsenvaltioille. Ilmoituksen tunnus määräysehdotuksia koskevassa tietokannassa on 2023/0581/FIN. Esitysluonnoksesta ei saatu TRIS-direktiivin mukaisena odotusaikana huomautuksia tai yksityiskohtaisia lausuntoja.

Hallituksen esityksen luonnos ilmoitettiin TRIS-direktiivin mukaisessa menettelyssä uudestaan ###.2024 sen jälkeen, kun esitystä oli muokattu lausuntopalautteen perusteella. Jälkimmäisen ilmoituksen osalta TRIS-direktiivin mukainen odotusaika on hallituksen esitystä annettaessa vielä kesken.

Hallituksen esityksen luonnoksesta tehtiin kaupan teknisiä esteitä koskevan Maailman kauppajärjestön sopimuksen mukainen ilmoitus Maailman kauppajärjestölle ensimmäisen kerran 2.11.2023 ja toisen kerran ###.2024. Ensimmäisen ilmoituksen tunnus on G/TBT/N/FIN/85/Rev.1 ja toisen ###.

Esitysluonnos käsiteltiin kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan kokouksessa 5.3.2024.

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi esitysluonnoksesta lausuntonsa ###, ja lausunto on luettavissa arviointineuvoston internetsivuilla osoitteessa ###.

Hallituksen esitystä koskevat asiakirjat ovat saatavissa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnisteella STM029:00/2023.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

2.1.1 Lainsäädäntö

Tupakkalaki

Tupakkalain 2 §:n 14 kohdan mukaan tupakkalaissa tarkoitetaan tupakan vastikkeella käyttötarkoitukseltaan tupakkatuotetta vastaavaa tuotetta, joka ei sisällä tupakkaa. Nikotiinipussit täyttävät tupakan vastikkeen määritelmän.

Tupakkalain 51 §:n mukaan purutupakkaa, nenänuuskaa ja suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa ei saa myydä tai muutoin luovuttaa taikka välittää. Purutupakka, nenänuuska ja suussa käytettäväksi tarkoitettu tupakka määritellään tupakkalain 2 §:n 10—12 kohdassa. Suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakan eli nuuskan osalta tupakkalain 51 §:ssä säädetty myyntikielto perustuu tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistä ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä sekä direktiivin 2001/37/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/40/EU (jäljempänä *tupakkatuotedirektiivi*) 17 artiklaan. Ruotsi on ainoa EU:n jäsenmaa, jolla on poikkeus kyseisestä kiellosta. Poikkeus myönnettiin Ruotsin liittymissopimuksessa sillä ehdolla, että Ruotsi toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa ei saateta markkinoille muissa jäsenvaltioissa.

Tupakkalain 8 luvussa säädetään maahantuonnista, ja tupakkalain 62 §:n mukaan alle 18-vuotias ei saa tuoda maahan tupakkatuotetta tai nikotiininestettä. Lisäksi tupakkalain 63 §:ssä kielletään purutupakan, nenänuuskan ja suussa käytettäväksi tarkoitetun tupakan maahantuonti, ja maahantuontikielto koskee myös tällaisten tupakkatuotteiden hankkimista ja vastaanottamista postitse tai muulla vastaavalla tavalla Suomen ulkopuolelta. Maahantuonnin kiellosta on kuitenkin säädetty matkustajatuontia koskeva poikkeus, jonka mukaan yksityishenkilö saa omaa henkilökohtaista käyttöönsä varten tuoda mukanaan maahan yhteensä enintään 1 000 grammaa savuttomia tupakkatuotteita kalenterivuorokaudessa. Tupakkalain 66 §:ssä rajoitetaan tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden matkustajatuontia Euroopan talousalueen ulkopuolelta.

Tupakkalain 74 §:ssä säädetään yleisistä tupakointikielloista. Tupakointikieltojen keskeisimpänä tarkoituksena on suojella muita ihmisiä tupakansavulle altistumiselta. Pykälän 3 momentissa kuitenkin säädetään, että savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä leikkikentillä. Savuttoman tupakkatuotteen käyttäminen ei aiheuta muille ihmisille terveyshaittoja samalla tavalla kuin esimerkiksi savukkeen polttaminen, mutta tästä huolimatta on pidetty perusteltuna, että savuttomien tupakkatuotteiden käyttö on kiellettyä erityisesti lasten ja nuorten käyttöön tarkoitetuissa tiloissa.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti on luvanvaraista, ja 97 §:ssä säädetään tilanteista, joissa vähittäismyyntilupa voidaan peruuttaa. Näin on pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan silloin, jos vähittäismyyntiluvan haltija kunnan tai muun valvontaviranomaisen kirjallisesta varoituksesta taikka rikosoikeudellisesta seuraamuksesta huolimatta 51 §:n vastaisesti myy tai muutoin luovuttaa purutupakkaa, nenänuuskaa tai suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa. Lisäksi se, joka tahallaan 51 §:n vastaisesti myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa taikka välittää purutupakkaa, nenänuuskaa tai suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa, on tupakkalain 109 §:n 2 kohdan mukaan tuomittava tupakan myyntirikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tupakkalain 118 §:n mukaan alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan tupakkatuotetta tai nikotiininestettä.

Tupakkalain lisäksi nikotiinipusseihin sovelletaan kemikaalilainsäädäntöä. Nikotiinipussit kuuluvat Euroopan parlamentin ja neuvoston kemikaalien luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskevan asetuksen 1272/2008 (jäljempänä *CLP-asetus*) soveltamisalaan. Nikotiinipussien vähittäismyyntipakkauksissa on oltava CLP-asetuksen mukaiset, seoksen luokitukseen perustuvat merkinnät tuotteen vaarallisuudesta.

Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) on kulutustavaroiden ja -palvelujen turvallisuutta koskeva yleislaki. Kuluttajaturvallisuuslaki on sen 4 §:n mukaan luonteeltaan toissijainen: jos tuotteeseen sovellettava erityislainsäädäntö asettaa saman tai kattavamman turvallisuustasovaatimuksen kuin kuluttajaturvallisuuslaki, kuluttajaturvallisuuslakia ei sovelleta. Kuluttajaturvallisuuslakia ei sovelleta nikotiinipusseihin, koska nikotiinipusseja koskevia pitoisuusvaatimuksia ja tuotetietoja koskevia vaatimuksia tulee CLP-asetuksesta.

Tupakoinnin torjuntaa koskeva Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimus

Tupakoinnin torjuntaa koskevan Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimuksen (SopS 27/2005) 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan sopimusosapuolten on hyväksyttävä ja toteutettava tehokkaita lainsäädäntö-, täytäntöönpano- ja hallintotoimenpiteitä laatiakseen asianmukaisia toimintalinjoja tupakan kulutuksen, nikotiiniriippuvuuden ja ympäristön tupakansavulle altistumisen torjumiseksi ja vähentämiseksi.

2.1.2 Käytäntö

Fimea antoi korkeimmalle oikeudelle huhtikuussa 2023 asiantuntijalausunnon annospusseihin pakattujen nikotiininuuskavalmisteiden, eli nikotiinipussien, salakuljetusta ja lääkerikosta koskevassa asiassa. Korkein oikeus katsoi lokakuussa 2023 antamassaan ratkaisussa KKO 2023:77, että kyseessä olevia nikotiininuuskavalmisteita ei voitu pitää lääkkeenä lääkelain 3 §:n edellyttämällä tavalla esitystapansa tai vaikutustensa perusteella.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (jäljempänä *Tukes*) valvoo kemikaalilain noudattamista. Kemikaalilain 45 b §:ssä säädetään vakavaa haittaa tai vaaraa aiheuttavan kemikaalin kieltämisestä tai rajoittamisesta. Pykälän 1 momentissa säädetään, että niiltä osin kuin kemikaalia ei rajoiteta kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1907/2006, valtioneuvosto voi päätöksellään rajoittaa tai kieltää määrääjäksi tai toistaiseksi kemikaalin tai kemikaalia sisältävän esineen valmistuksen, maahantuonnin, markkinoille saattamisen ja muun luovuttamisen, maastaviennin, käytön tai muun näihin rinnastettavan kemikaalin käsittelyn sekä määrätä toimintaa koskevista rajoituksista ja ehdoista, jos kemikaalin tai kemikaalia sisältävän esineen käytön todetaan tai voidaan perustellusti arvioida aiheuttavan vakavaa haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Pykälän 3 momentissa säädetään, että jos 1 momentissa tarkoitettun haitan tai vaaran torjuminen edellyttää pikaisia toimenpiteitä, Tukes voi väliaikaisesti määrätä tarvittavista kielloista ja rajoituksista. Asia on tällöin viivytyksettä saatettava valtioneuvoston päätettäväksi.

Tukes päätti 14.6.2023 kemikaalilain 45 b §:n 3 momentin nojalla kieltää saattamasta Suomen markkinoille nikotiinipusseja, jotka sisältävät 20 milligrammaa tai enemmän nikotiinia (diaarinumero 6287/00.00.01/2023). Päätös perustui etenkin tarpeeseen suojella lapsia ja nuoria nikotiinimyrkytyksiltä. Tukes arvioi, että pussit, jotka sisältävät nikotiinia 20 milligrammaa tai enemmän, voivat aiheuttaa vauvoille ja pienille lapsille kemikaalilain 45 b §:n mukaista vakavaa vaaraa. Valtioneuvosto vahvisti Tukesin päätöksen 21.9.2023.

Sen jälkeen, kun Fimea muutti tulkintaansa nikotiinipusseista, tuotteita on alettu mainostaa verkossa entistä voimakkaammin huolimatta siitä, että tupakan vastikkeiden markkinointi on jo voimassa olevan tupakkalain mukaan kiellettyä. Mainontaa kohdistetaan suomalaisille kuluttajille, ja siitä vastaavat pääsääntöisesti Suomen ulkopuolella sijaitsevat elinkeinonharjoittajat. Nikotiinipussien maahantuonti on kasvanut selvästi, ja tuotteita on otettu myyntiin päivittäistavarakaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla. Tuotteita on myynissä myös sellaisissa toimipaikoissa, joissa ei perinteisesti ole ollut tupakkatuotteiden tai muiden vastaavien tuotteiden myyntiä, kuten esimerkiksi suutariliikkeissä. Mediassa olleiden tietojen mukaan ainakin osa vähittäismyyjistä on ottanut myyntiin vain sellaisia nikotiinipusseja, joiden nikotiinipitoisuus ei ylitä tiettyä rajaa, esimerkiksi 16 milligrammaa grammassa. Toisaalta Tukesilta saatujen tietojen mukaan virastolle on tehty kemikaalilain mukaisia ilmoituksia myös vahvemmissa nikotiinipusseista.

Kansanterveysjärjestöt julkaisivat 5.6.2023 kaupan alan toimijoille osoitetun avoimen kirjeen, jossa ne esittivät, että nikotiinipusseja ei otettaisi vähittäismyyntiin tupakkalain uudistamisen ollessa kesken. Järjestöt vetosivat kirjeessään nikotiinin myrkyllisyyteen ja haitallisiin terveysvaikutuksiin sekä siihen, että nikotiinipussien saatavuuden ja myynnin lisääntyminen johtaa todennäköisesti siihen, että yhä useammalle ihmiselle kehittyy jo entistä nuoremmalla iällä nikotiiniriippuvuus, josta on vaikea päästä eroon.

Kansanterveysjärjestö Suomen ASH ry teetti syksyllä 2023 kyselyn, jossa selvitettiin suomalaisten nikotiiniin ja nikotiinipusseihin liittämistä käsityksiä (<https://suomenash.fi/tiedotteet/2023/vaestohuolissaan-nuorten-nikotiinipussien-kaytosta/>). Kyselyn mukaan 75 prosenttia suomalaisista on huolissaan siitä, että nikotiinipussien käyttö lisääntyy nuorten keskuudessa. Kaikkiaan 64 prosenttia haluaisi ehkäistä nikotiinipussien käytön yleistymistä lainsäädäntöä tiukentamalla, ja 16 prosenttia on sitä vastaan. Loput 20 prosenttia ei osannut sanoa kantaansa. Melkein joka toinen suomalainen kieltäisi nikotiinipussien myynnin kokonaan. Kyselytutkimuksen aineisto koottiin internetpaneelissa monivaiheisella ositetulla otannalla, ja haastateltuja oli runsaat 2 000.

Lapsen oikeuksista tehdyn yleissopimuksen (SopS 59 ja 60/1991) täytäntöönpanoa valvoo Yhdistyneiden kansakuntien alainen komitea, joka antoi 2.6.2023 Suomelle suositukset yleissopimuksen täytäntöönpanosta. Komitea suosittelee Suomea muun muassa tehostamaan toimia nuorten tupakoinnin ehkäisemiseksi. Lisäksi Yhdistyneiden kansakuntien alainen Maailman terveysjärjestö (jäljempänä WHO) on todennut pitävänsä makuja yhtenä merkittävämpänä tekijänä nikotiinipussien nuorisohoukuttelevuuden kannalta.

Nikotiinipussien kulutuksen kokonaismäärästä ei ole olemassa tarkkaa tietoa, mutta kulutus on todennäköisesti kuitenkin lisääntynyt kuluneen vuoden aikana, kun tuotteiden tarjonta on lisääntynyt. Terveystieteiden tutkimuskeskus (jäljempänä THL) on selvittänyt nikotiinipussien käyttöä osana Terve Suomi -tutkimusta. Tiedot kerättiin syyskuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana, jolloin nikotiinipussien myynti vielä edellytti lääkelain mukaista vähittäismyyntilupaa. Tutkimuksen mukaan nikotiinipusseja käytti tutkimuksen tekoajana päivittäin tai satunnaisesti 20–64-vuotiaista miehistä 8,1 prosenttia ja saman ikäisistä naisista 1,9 prosenttia. Päivittäinen käyttö on vähäisempää (miehillä 2,5 prosenttia ja naisilla 0,5 prosenttia).

Vuonna 2023 Kouluterveyskyselyssä (THL:n tilastoraportti 48/2023) kysyttiin nuorilta ensimmäistä kertaa nikotiinipussien käytöstä. Nikotiinipussien käyttö on pojilla yleisempää kuin tytöillä. Silloin tällöin tai päivittäin nikotiinipusseja ilmoitti käyttäneensä perusopetuksen 8. ja 9. luokkien pojista 11 prosenttia ja tytöistä 3 prosenttia, lukion 1. ja 2. vuoden pojista 7 prosenttia ja tytöistä 2 prosenttia sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden pojista 21 prosenttia ja tytöistä 8 prosenttia. On otettava huomioon, että kouluterveyskyselyn tiedot kerättiin perusopetuksen 4. ja 5. luokilla 1.3.—14.4., perusopetuksen 8. ja 9. luokilla ja lukiossa 3.4.—12.5. ja ammatillisissa oppilaitoksissa 1.3.—12.5. Tiedonkeruu ajoittuu siis osittain aikaan, jolloin nikotiinipussien myynti edellytti vielä lääkelain mukaista vähittäismyyntilupaa. Oletettavaa on, että myynnin vapautuminen on lisännyt nikotiinipussien kulutusta nuorten keskuudessa.

Lisäksi Kouluterveyskyselyn mukaan vuonna 2023 sähkösavukkeita käytti päivittäin perusopetuksen 8. ja 9. luokkien pojista 7 ja tytöistä 6 prosenttia, kun vastaava luku vuonna 2021 oli pojilla 3 ja tytöillä 1 prosentti. Vastaavasti lukiossa opiskelevista 1. ja 2. vuoden pojista tuotetta päivittäin käytti 2 ja tytöistä 3 prosenttia ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosiluokan pojista 6

ja tytöistä 7 prosenttia. Lisäksi perusopetuksen 4.—5.-luokkalaisten sähkösavukkeiden kokeilu yleistyi, ja pojista 7 ja tytöistä 3 prosenttia oli kokeillut sähkösavuketta ainakin kerran.

Suomalaiset toivat Suomeen vuonna 2022 matkustajatuontina noin 14,9 miljoonaa rasiaa nuuskaa. Tuonti kasvoi 116 prosenttia vuodesta 2021, mutta kasvu selittyy pitkälti matkustamisen lisääntymisellä koronapandemiasta johtuvien matkustusrajoitusten purkamisen jälkeen. Eniten nuuskaa tuotiin matkustajatuontina vuonna 2018, noin 18,3 miljoonaa rasiaa.

Lisäksi nuuskan laitton välittäminen on yleistynyt pitkän aikaa. Tullin tekemät nuuskan takavarikkomäärät ovat kasvaneet, mutta takavarikkomäärien perusteella ei voida arvioida salakuljetuksen määrää. Tulli takavarikoi nuuskaa vuoden 2021 aikana yhteensä 9 104 kiloa, mikä oli noin 2 000 kiloa edellisvuotta enemmän ja kautta aikojen suurin määrä. Isompia nuuskalasteja salakuljetettiin Suomen markkinoille pääasiassa Pohjois-Ruotsista maarajan yli, mutta takavarikkoja tehtiin myös laivaliikenteestä. Nuuskan myynti ja salakuljetus on muuttunut pitkälti ammattimaiseksi rikollisuudeksi Suomessa.

Kuitenkin vuoden 2023 tammi—syyskuussa nuuskaa takavarikoitiin huomattavasti vähemmän kuin aiempina vuosina. Kyseisenä ajanjaksona takavarikoitiin noin 700 kiloa nuuskaa, kun vuotta aiemmin samalla ajanjaksolla takavarikoitu nuuskamäärä oli noin 3 500 kiloa.

2.2 Nykytilan arviointi

Nikotiinipussit ovat uudenlainen nikotiinituote, ja niiden vaikutuksista ihmisen terveyteen on toistaiseksi vain vähän tutkimuksia. Nikotiinipussien on todettu olevan mahdollisesti vähemmän haitallinen vaihtoehto tupakoijille tai nuuskaa käyttäville, mutta osassa tuotteista on havaittu huomattavan korkeita nikotiinipitoisuuksia sekä tupakkaspesifejä nitrosamiineja. Lisäksi tuote voi houkuttaa uusia käyttäjiä nuorten ja muiden sellaisten henkilöiden keskuudessa, jotka eivät ole koskaan käyttäneet tupakkatuotteita.

Nikotiini on stimuloiva, piristävä ja hermostoon vaikuttava aine, johon kehittyä aivojen rakenteellisten muutosten vuoksi vahva riippuvuus. Nikotiini on savukkeiden, nuuskan ja muiden tupakkatuotteiden tärkein riippuvuutta aiheuttava aine. Nikotiini supistaa verisuonia ja nostaa siten sydämen sykettä sekä kohottaa verenpainetta altistaa todennäköisesti rytmihäiriöille. Nikotiini pahentaa sydän- ja verisuonitauteja, heikentää verenpainelääkkeiden tehoa ja lisää verisuonitukosten ja kakkostyyppin diabeteksen riskiä. On lisäksi viitteitä siitä, että nikotiini edesauttaisi solujen muuttumista syöpäsoluiksi, lisäisi syöpäsolujen jakaantumista ja pitäisi yllä syöpäkudoksen kehittymistä.

Nikotiinin toistuvan käytön seurauksena elimistö tottuu ja sopeutuu siihen nopeasti ja riski tulla riippuvaiseksi on korkea. Nikotiinin vaikutuksia kohtaan kehittyä toleranssia eli sietokykyä lisääntyy. Tupakka- ja nikotiiniriippuvuus on krooninen sairaus.

Nikotiinituotteiden käyttö aloitetaan usein nuorena, jolloin aivot vielä kehittyvät, ja nikotiinin käyttö nuorena aiheuttaa pysyviä muutoksia aivojen rakenteessa ja toiminnassa. Nikotiinin käyttö vaikuttaa kognitiivisiin toimintoihin, ja nikotiinin aiheuttamat rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset saavat aikaan pitkäkestoista tarkkaavaisuuden vajetta. Lisäksi nuoret kokevat nikotiinin lyhytkestoiset positiiviset vaikutukset voimakkaammin kuin aikuiset, mikä voi edesauttaa riippuvuuden syntyä. Nuoruudenaikaiset muutokset aivoissa osin ylläpitävät jo syntyneitä nikotiiniriippuvuutta ja altistavat muiden päihteiden käytölle. Lisäksi nikotiini vaikuttaa

heikentävästi mielenterveyteen nuorilla, sillä sen käyttö voi edesauttaa ahdistus- ja masennusoireiden syntymistä.

Nikotiini kulkeutuu helposti istukan läpi, ja raskaudenaikaisella nikotiinin käytöllä on haitallisia vaikutuksia sikiön hermosolujen kehittymiseen. Tutkimuksessa on havaittu yhteys raskaudenaikaisen nikotiinialtistuksen ja nuorena kehittyvän aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriön (ADHD) välillä. Eläintutkimusten mukaan nikotiini on selkeästi myrkyllistä sikiölle ja vahingoittaa varsinkin aivoja ja keuhkoja. Alustavaa näyttöä tästä on saatu myös ihmisillä.

Nuoruudessa alkoholin ja nikotiinituotteiden käyttö kytkeytyvät usein yhteen, ja nikotiinia ja alkoholia käytettäessä samanaikaisesti kulutetaan suurempi määrä alkoholia. Nuorilla nikotiinituotteiden käyttö on lisäksi selkeästi yhteydessä kannabiskokeiluihin. Nikotiiniriippuvuuden riski kasvaa nikotiinimäärän kasvaessa, mutta nikotiiniriippuvuuden oireita voi esiintyä nuorilla jo vähäisenkin käytön jälkeen. Mitä aiemmin nikotiinin käyttö aloitetaan, sitä todennäköisemmin sen käyttöä myös jatketaan. Nikotiiniriippuvuus ennustaa vahvasti tupakoinnin jatkamista aikuisilla.

Nikotiini on lisäksi erittäin myrkyllinen aine, jonka haittavaikutuksia ovat esimerkiksi huimaus, päänsärky, sydämentykytys, pahoinvointi ja riippuvuuden aiheutuminen. Nikotiini on samalla tavalla myrkyllistä riippumatta siitä, onko se peräisin esimerkiksi savukkeesta, sähkösavukkeesta vai nikotiinipussista. EU-tasolla harmonisoidun luokituksen mukaan arvio nikotiinin akuutin myrkyllisyydestä on suun kautta käytettynä 5 milligrammaa painokiloa kohden. Myrkytysoireiden määrä riippuu siitä, paljonko nikotiinia on imeytynyt. Tämä puolestaan vaihtelee yksilöllisesti. Matalin kuolemaan johtaneen nikotiinimyrkytyksen jälkeen mitattu veren nikotiinipitoisuus on ollut 1 milligrammaa nikotiinia litrassa verta.

Kuten edellä jaksossa 2.1.2 on kuvattu, kemikaalilain 45 b §:n nojalla on tehty päätös, jonka mukaan markkinoille ei saa saattaa nikotiinipusseja, jotka sisältävät 20 milligrammaa tai enemmän nikotiinia. Kemikaalilain mukaisesta päätöksestä huolimatta markkinoilla saa olla nikotiinipusseja, joiden nikotiinipitoisuus on varsin korkea. Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen on arvioinut, että korkein nikotiiniannos, jonka voi nauttia ilman terveysvaaraa, on 0,0008 milligrammaa painokiloa kohden. Aikuisen, joka painaa 60 kilogrammaa, kohdalla tämä tarkoittaisi 0,048 milligrammaa nikotiinia. Nikotiinipussissa, jossa on nikotiinia 20 milligrammaa, nikotiiniannos on siis yli 400-kertainen siihen nikotiinimäärään nähden, jonka voisi edellä mainitun arvion perusteella nauttia ilman terveysvaaraa.

Nikotiinimyrkytys voi olla tappava, joskin arviot nikotiinin tappavasta kerta-annoksesta nieltynä vaihtelevat. Useimmin mainittu arvio kuolemaan johtavasta annoksesta on 0,5—1 milligramma painokiloa kohden. Tämän mukaan laskettuna yksi nikotiinipussi, joka sisältää 20 milligrammaa nikotiinia, voisi nieltynä tappaa jopa 40-kiloisen lapsen. Toisten arvioiden mukaan hengenvaarallinen annos nikotiinia nieltynä olisi 6,5—13 milligrammaa painokiloa kohden. Jos tappavaksi annokseksi oletetaan 6,5 milligrammaa painokiloa kohden, hieman yli kolme yhden gramman painoista nikotiinipussia, joiden nikotiinipitoisuus on 20 milligrammaa grammassa, voisi nieltynä tappaa 10-kiloisen lapsen. Nikotiinipusseissa olevat karkki- ja hedelmämaut voivat houkutella erityisesti pikkulapsia nielemään tuotteita, ja pienempikin annos saattaisi aiheuttaa vakavia myrkytysoireita. Lisäksi nikotiinipussien pakkauksiin ei yleensä ole merkitty pussien nikotiinipitoisuutta, joten kuluttaja ei välttämättä tiedä, miten vahvaa tuotetta käyttää.

Tupakkalaissa rajoitetaan tupakan vastikkeiden, kuten nikotiinipussien, myyntiä ja markkinointia: niitä esimerkiksi ei saa elinkeinotoiminnassa myydä tai muutoin luovuttaa alle 18-vuotiaalle (53 §:n 2 momentti), niitä ei saa markkinoida (68 §) eikä niitä tai niiden tavaramerkkejä saa pitää esillä vähittäismyynnissä (71 §:n 1 momentti). Tupakkalaissa ei kuitenkaan säädetä tupakan vastikkeiden ominaisuuksista, kuten siitä, kuinka paljon tupakan vastikkeessa saa olla nikotiinia tai muita ainesosia. Tupakan vastikkeen valmistajan tai maahantuojan ei myöskään tarvitse tehdä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (jäljempänä *Valvira*) ilmoitusta tuotteen saattamisesta markkinoille. Toisin kuin tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti, tupakan vastikkeiden vähittäismyynti ei edellytä myyntilupaa. Tupakkalaissa ei myöskään vaadita tupakan vastikkeiden vähittäismyyntipakkauksiin tuotteiden terveyshaitoista kertovia varoitustekstejä eikä tupakan vastikkeiden vähittäismyyntipakkausten ulkoasua ole yhdenmukaistettu lailla. Tupakan vastikkeita saa tuoda rajoituksetta maahan.

Toisin kuin tupakkatuotteiden makuaineisiin, tupakan vastikkeiden makuaineisiin ei kohdistu sääntelyä. Tästä seuraa, että nikotiinipussit voidaan maustaa houkutteleviksi. Esimerkiksi marjojen, lakritsin, energiajuoman tai hedelmäkarkkien maut ovat omiaan vetoamaan erityisesti lapsiin ja nuoriin ja vähentämään mielikuvaa tuotteen vaarallisuudesta ja terveyshaitoista. Nikotiinipussien makuina on myös erilaisten alkoholijuomien, kuten viskikolan, lonkeron tai samppanjan makuja. Tutkimusten mukaan nikotiini itsessään lisää mielitekoa käyttää alkoholia. Alkoholin ja nikotiinin yhteysvaikutuksilla voi olla merkitystä riippuvuuden kehittymiseen, ja päihtyneenä nikotiinimyrkytyksen oireita ei välttämättä huomaa ajoissa.

Huomionarvoista on myös se, että nikotiinipusseissa olevat maut muodostavat tuotteen pääasiallisen maun, eikä niiden tarkoituksena ole niinkään peittää tuotteessa olevaa pahaa makua vaan tehdä tuotteesta houkutteleva. Nikotiinipusseissa käytettävät aromiaineet todennäköisesti lisäävät nikotiinipussien myrkyllisyyttä. Osa nikotiinipusseissa käytettävistä makuaineista vahvistaa myös nikotiinin imeytymistä.

Tupakkalaki tai mikään muukaan laki ei rajoita nikotiinipussien käyttöä, joten tällä hetkellä nikotiinipusseja saa lähtökohtaisesti käyttää jopa esimerkiksi alakouluissa. Nikotiinipussien tai muiden tupakan vastikkeiden, nikotiininestettä lukuun ottamatta, hallussapitoa ei ole tupakkalaissa kielletty alaikäisiltä. Näin ollen myös alaikäiset saavat pitää hallussaan esimerkiksi nikotiinipusseja, nikotiinia sisältämättömiä sähkösavukkeita eli ”vapeja” ja energianuuskaa.

Kouluterveyskyselyn perusteella sähkösavukkeiden käyttö lapsilla ja nuorilla on lisääntynyt viime vuosina. Lisäksi tytöillä käyttö on tietyissä ikäryhmissä jo yleisempää kuin pojilla. Sähkösavukkeiden yleistymistä voivat selittää värikkäät, eri makuja ja tuoksuja sisältävät nikotiinittomat ”vapet”, joilla tehdyt temput ja sosiaalisen median näkyvyys ovat omiaan houkuttelemaan nuoria käyttäjiä. Nuorten kiinnostus makuja sisältäviin tupakan vastikkeisiin näyttääkin lisääntyneen, ja nikotiinittoman sähkösavukkeen käytön opettelu voi madaltaa kynnystä vastaavien nikotiinia sisältävien tuotteiden käyttöön. Lisäksi lapset eivät välttämättä aina itsekään tiedä, onko heidän käyttämässään tuotteessa nikotiinia vai ei.

On todennäköistä, että suuri osa nuorten käytössä olevista sähkösavukkeista hankitaan virallisten kanavien ulkopuolelta esimerkiksi internetin välityksellä EU:n ulkopuolisista maista. Kyse on siis laittomista tuotteista. Sähkösavukkeiden myyntiin ja hankintaan käytetään pääsääntöisesti sosiaalista mediaa ja myyjänä toimivat usein nuoret itse. Tiedossa on myös, että nuoria on joutunut ryöstetyksi toisten nuorten kanssa sovittujen sähkösavukekauppojen yhteydessä.

Tutkimuksissa on havaittu, että myös nikotiinittomissa sähkösavukeneesteissä on terveydelle haitallisia aineita, kuten raskasmetalleja. Esimerkiksi lyijyä on havaittu moninkertaisia määriä verrattuna siihen, mitä juomavedessä sallitaan. Ainakin osittain voi olla kyse siitä, että raskasmetalleja on liuennut nesteen laitteen metalliosista. Lyijy esimerkiksi vaikuttaa haitallisesti keskushermostoon ja aiheuttaa muun muassa käyttäytymishäiriöitä ja älykkyysosamäärän heikkenemistä. Lisäksi lyijyn on osoitettu vaurioittavan munuaisia sekä sydäntä ja verisuonia. Se, että alaikäiset saavat pitää esimerkiksi nikotiinipusseja ja ”vapeja” hallussaan, on ongelmallista paitsi heidän terveytensä kannalta, myös siitä näkökulmasta, että kyseisten tuotteiden avulla he voivat harjoitella muiden tupakkalaisissa tarkoitettujen tuotteiden käyttöä.

Oppilaitoksissa ”vapejen” käyttö koulupäivän aikana on muodostunut ongelmaksi, johon on vain rajalliset keinot puuttua. Lisäksi se, että nikotiinittomien sähkösavukkeiden hallussapitoa ei ole kielletty alaikäisiltä, hankaloittaa myös nikotiinia sisältävien sähkösavukkeiden hallussapitoon puuttumista, sillä oppilaitoksen henkilökunnalla ei ole välttämättä keinoja selvittää, onko tuotteessa nikotiinia vai ei.

Lisäksi alaikäiset saavat tuoda maahan tupakan vastikkeita, nikotiininestettä lukuun ottamatta.

Kaiken kaikkiaan voimassa olevaa tupakkalainsäädäntöä voidaan pitää riittämättömänä suojaamaan väestöä, etenkin lapsia ja nuoria, nikotiinipusseihin ja muihin tupakan vastikkeisiin liittyviltä terveyshaitoilta ja -vaaroilta. Jos nikotiinipussit pysyvät vapaasti markkinoilla, uhkana on, että niiden suosio kasvaa etenkin nuorempien ihmisten keskuudessa ja niistä muodostuu uusi väylä nikotiiniriippuvuuteen. Lisäksi hyvin vakavia terveysvaaroja liittyy siihen, että pienet lapset saattavat niellä tai imeskellä hyvänmakuisia nikotiinipusseja löydettyään niitä esimerkiksi kotoaan tai ulkoa.

Ruotsi on ainoa EU-maa, jossa saa myydä nuuskaa. Etenkin lähellä Suomen rajaa toimii useita suomalaisille suunnattuja nuuskatukkuja, joista suomalaiset kuluttajat hankkivat nuuskaa ja myyvät sitä Suomessa laittomasti eteenpäin. Ruotsissa valmistetaan ja myydään voimakkaan nikotiinipitoisuuden nuuskaa, joka on erityisen suosittua juuri suomalaisten kuluttajien keskuudessa. Sen nikotiinipitoisuus on 16—22 milligrammaa grammassa eli noin kaksinkertaisesti verrattuna ruotsalaisten kuluttajien suosimiin tuotteisiin. Suomalaiset kuluttajat suosivat tyypillisesti nuuskaa, jonka nikotiinipitoisuus on korkea, mikä saattaa johtaa siihen, että Suomeen tuodaan matkustajatuontina tai tilataan verkosta erityisen vahvoja nikotiinipusseja. Esimerkiksi suomenkielisessä liettualaisessa verkkokaupassa myydään nikotiinipusseja, joissa on nikotiinia jopa 150 milligrammaa grammassa. Nikotiini imeytyy nikotiinipusseista elimistöön paremmin kuin nuuskasta, ja jo kuuden milligramman nikotiinipussi nostaa veren nikotiinipitoisuuden reilusti korkeammalle kuin esimerkiksi 8 milligrammaa nikotiinia sisältävä nuuska ja lähes samalle tasolle kuin savuke.

On epä johdonmukaista, että vaikka purutupakan, nenänuuskan ja suussa käytettäväksi tarkoitetun tupakan myynti on tupakkalain 51 §:n mukaan kiellettyä, nikotiinipusseja saa Fimean tulkinnan muuttumisen myötä myydä Suomessa jopa ilman myyntilupaa huolimatta siitä, että tuotteiden terveyshaitat oletettavasti vastaavat toisiaan ainakin nikotiinin osalta. Samoin nikotiinipusseja saa tällä hetkellä tuoda rajoituksetta maahan, vaikka purutupakan, nenänuuskan ja suussa käytettävän tupakan maahantuonti on 63 §:n mukaan eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta kiellettyä. Nikotiinipussit ja niiden pakkaukset muistuttavat läheisesti annospusseihin pakattua nuuskaa ja sen pakkauksia, eikä kyseisiä tuotteita ole välttämättä edes mahdollista erottaa toisistaan ulkoisen tarkastelun perusteella. Myös niiden käyttötapa on samanlainen: ne asetetaan ylähuulen sisäpuolelle

tai muuhun paikkaan suun sisälle, josta nikotiini imeytyy muualle elimistöön limakalvojen kautta. Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2022 asettama tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmä ehdottikin mietinnössään (Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittäminen. Työryhmän toimenpide-ehdotukset 2023. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:5), että nikotiininuuskasta eli nikotiinipusseista säädettäisiin samalla tavalla kuin perinteisestä nuuskasta.

Nuuskaa ja muita savuttomia tupakkatuotteita saa voimassa olevan tupakkalain mukaan tuoda matkustajatuontina omaa käyttöä varten maahan yhteensä 1 000 grammaa vuorokaudessa, mikä on varsin paljon. On oletettavaa, että ainakin osa matkustajatuontina tuotuna nuuskasta päätyy laittomasti eteenpäin muille käyttäjille.

3 Tavoitteet

Nikotiinipusseja koskevat hallitusohjelman kirjaukset ovat osa toimenpiteitä, joilla avataan markkinoita ja lisätään kilpailua. Hallitusohjelman mukaisesti esityksen tavoitteena on ehkäistä harmaata tuontia ja laitonta kauppaa sekä torjua järjestäytynyttä rikollisuutta. Esityksellä tavoitellaan sitä, että suomalaiset, jotka ovat hankkineet laittomien kanavien kautta nuuskaa, siirtyisivät käyttämään laillisesti myytyjä nikotiinipusseja. Tästä näkökulmasta katsottuna sääntelyn on oltava sellaista, että nikotiinipussit säilyvät riittävän houkuttelevana vaihtoehtona nuuskalle.

Toisaalta esityksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti samalla ehkäistä nikotiinipussien käyttöä nuorison keskuudessa. Tavoitteena on myös vähentää hengenvaarallisia nikotiinimyrkytyksiä, joita pienille lapsille voi aiheutua, jos nämä pääsevät nielemään tai imeskelemään nikotiinipusseja.

Esityksen tavoitteet ovat osittain ristiriidassa keskenään, sillä nikotiinipussien aseman vakiinnuttaminen Suomen markkinoilla väkisinkin lisää sen todennäköisyyttä, että tuotteista muodostuu lapsille ja nuorille uusi väylä nikotiiniriippuvuuteen ja sitä kautta muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön. Tätä riskiä voidaan kuitenkin pienentää rajoittamalla nikotiinipussien houkuttelevuutta ja saatavuutta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että tupakkalakiin lisättäisiin savuttoman nikotiinituotteen määritelmä. Se kattaisi nikotiinipussien lisäksi myös sellaiset tuotteet, jotka eivät sisällä tupakkakasvia mutta jotka muistuttavat käyttötarkoitukseltaan irtonuuskaa, purutupakkaa tai nenänuuskaa.

Savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinirajaksi säädettäisiin enintään 20 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta, minkä lisäksi savuttomista nikotiinituotteista kiellettäisiin tunnusomaiset tuoksut tai maut mentolin ja mintun makuja lukuun ottamatta.

Muilta osin savuttomista nikotiinituotteista ehdotetaan säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä. Tämä tarkoittaisi muun muassa sitä, että tuotteista olisi tehtävä ilmoitukset Valviralle ja maksettava vuosittaiset valvontamaksut. Vähittäismyyntipakkauksiin vaadittaisiin suomen- ja ruotsinkieliset terveysvaroitukset ja pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin. Tuotteiden vähittäismyynti säädettäisiin luvanvaraiseksi

ja tukkumyynti ilmoituksenvaraiseksi. Tuotteiden etämyynti kiellettäisiin ja tuotteiden maahantuontia rajoitettaisiin. Tuotteiden muukin kuin elinkeinotoiminnassa tapahtuva myynti alle 18-vuotiaille kiellettäisiin. Lisäksi kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito ja maahantuonti kiellettäisiin alle 18-vuotiailta.

Tupakkalaissa säädettyjen tupakointikieltojen pääasiallisena tarkoituksena on suojella muita ihmisiä tupakansavulle altistumiselta. Savuttomien nikotiinituotteiden käyttö ei aiheuta samanlaista terveyshaittaa muille ihmisille kuin tupakointi, minkä vuoksi kaikkia tupakkalaissa säädettyjä tupakointikieltoja ei ehdoteta laajennettavaksi koskemaan myös savuttomien nikotiinituotteiden käyttöä. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin, että savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin päiväkotien ja esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä.

Ehdotetuilla tupakkalain muutoksilla ei olisi vaikutusta sellaisiin nikotiinipussivalmisteisiin, joilla jo on lääkelain mukainen myyntilupa tai joille myöhemmin haetaan myyntilupaa lääkkeenä. Fimea voi jatkossakin hakemuksesta myöntää lääkelain mukaisen myyntiluvan nikotiinipussivalmisteelle, joka on tarkoitettu lääkkeellisesti käytettäväksi jonkin tunnetun sairauden hoitoon, esimerkiksi tupakkariippuvuudesta vieroitukseen. Edellytyksenä on, että valmiste on todettu lääkkeenä tarkoituksenmukaiseksi ja lääkelaisissa säädetyt myyntiluvan myöntämisen edellytykset muutoinkin täyttyvät. Myyntiluvallisiin nikotiinilääkevalmisteisiin sovelletaan siis jatkossakin tupakkalain ja kemikaalilain sijasta lääkelainsäädäntöä.

Savuttomia tupakkatuotteita, kuten nuuskaa, saisi jatkossa tuoda matkustajatuontina maahan nykyisen 1 000 gramman sijasta yhteensä 500 grammaa kalenterivuorokaudessa. Matkustajatuontirajan puolittamisella pyritäisiin osaltaan ohjaamaan nuuskan käyttäjiä siirtymään nuuskan matkustajatuonnista nikotiinipussien kotimaiseen kulutukseen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Yleistä

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla otettaisiin nikotiinipussit ja muut savuttomat nikotiinituotteet nykyistä kattavammin tupakkalain piiriin. Sen jälkeen, kun Fimea muutti tulkintaansa lääkelain soveltumisesta nikotiinipusseihin keväällä 2023, tiedossa on ollut, että nikotiinipusseista valmistellaan uutta lainsäädäntöä. Fimean tulkinnan muuttumisen myötä nikotiinipussien myynti on ollut mahdollista ilman lääkelain mukaista vähittäismyyntilupaa, minkä seurauksena nikotiinipussien saatavuus on lisääntynyt voimakkaasti. Vapautunut myynti on voinut siirtää jossain määrin tupakkatuotteiden kulutusta nikotiinipusseihin, mutta on todennäköisesti luonut myös uutta kulutusta erityisesti nuorten keskuudessa. On mahdollista, että kun esityksellä vakiinnutetaan nikotiinipussit Suomen markkinoille ja epävarmuus tulevasta sääntelystä poistuu, markkinoille tulee yhä uusia nikotiinipussiyrittäjiä ja uusia nikotiinipussimerkkejä ja tuotteiden kysyntä kasvaa ja valikoima mahdollisesti laajenee nykyiseen verrattuna.

Toisaalta samaan aikaan esityksessä ehdotetaan erilaisia rajoituksia nikotiinipussien ominaisuuksille, pakkauksille ja myynnille sekä uudenlaisia velvollisuuksia tuotteiden valmistajille ja maahantuojille. Ehdotettu sääntely saattaa johtaa siihen, että nikotiinipussimarkkinat pienenevät nykytilaan verrattuna. Myös tupakkaverolain muutos vuoden 2024 alusta alkaen saattaa laskea

nikotiinipussien myyntiä. Nikotiinipussit ovat olleet vapaassa myynnissä vasta niin vähän aikaa, että edes nykytilasta ei ole tarkkaa tilannetietoa. Osa tupakkatuotteiden kulutuksesta on jo nyt voinut nikotiinipussien saatavuuden lisääntyä siirtyä nikotiinipusseihin. Ehdotettu sääntely todennäköisesti vähentää tätä siirtymää, mutta heikon tietopohjan vuoksi arviointiin liittyy merkittävää epävarmuutta. Näin ollen siitä, mihin suuntaan ehdotettu sääntely lopulta kokonaisuutena vaikuttaa, voidaan esittää vain erilaisia laadullisia arvioita tai tuoda esiin erilaisia vaihtoehtoisia kehityskulkuja.

Joka tapauksessa esitys kuuluu niihin hallitusohjelman mukaisiin toimenpiteisiin, joilla avataan markkinoita ja lisätään kilpailua. Esityksellä vakiinnutettaisiin nikotiinipussit ja muut savuttomat nikotiinituotteet Suomen markkinoille. Tällä tavoin pyrittäisiin siihen, että suomalaiset, jotka ovat hankkineet laittomien kanavien kautta ulkomailta nuuskaa, siirtyisivät käyttämään laillisesti myytyjä nikotiinipusseja. Tämän perusteella katsotaan, että esitys kokonaisuudessaan edistää yritystoimintaa vaikka se samalla lisääkin yritysten sääntelytaakkaa. Näin ollen esitykseen ei sovelleta pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa sovittua Yksi sisään, yksi ulos -periaatetta.

Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Savukepakkaus maksaa keskimäärin yli 10 euroa, kun taas hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta on arvioitu, että yksi nikotiinipussipakkaus maksaa veronkorotusten jälkeen noin 7,40—9,7 euroa (ks. HE 38/2023 vp, s. 8). Jos tupakoitsijat siirtyvät käyttämään nikotiinipusseja savukkeiden sijasta ja käyttävät nikotiinipusseja samalla tahdilla kuin savukkeita, heillä kuluu tuotteisiin vähemmän rahaa ja heille jää enemmän rahaa muuhun käyttöön. Esityksellä saattaa näin ollen olla myönteisiä vaikutuksia kotitalouksien asemaan.

Toisaalta jos ehdotetusta sääntelystä aiheutuvia lisäkustannuksia siirretään tuotteiden katteisiin, hinnat nousevat eikä kotitalouksille muodostu säästöä. Lisäksi nikotiinipussien ja savukkeiden vertailukelpoisia käyttömääriä on vaikea arvioida, koska tuotteet eroavat toisistaan niin ominaisuuksiltaan kuin käyttötavoiltaan ja -mahdollisuuksiltaan. On siis vaikea arvioida, miten mahdollinen kulutuksen siirtymä savukkeista nikotiinipussien kulutukseen vaikuttaisi kotitalouksien kustannuksiin. Lisäksi on otettava huomioon, ettei ainakaan toistaiseksi ole saatavilla riippumatonta tutkimustietoa siitä, että nikotiinipussien käyttö todella vähentäisi tupakointia. On myös mahdollista, että tupakoitsijat alkavat käyttää nikotiinipusseja sellaisissa tilanteissa, joissa tupakointi on kielletty, eivätkä tästä huolimatta lopeta tupakointia.

Tupakointi on selvästi yleisempää matalasti koulutettujen keskuudessa. Nikotiinipussien kulutuksesta ei ole saatavilla tulo- tai väestöryhmittäistä tietoa, joten ei voida suoraan arvioida, miten ehdotetut muutokset vaikuttavat eri tuloryhmiin.

Esityksessä ehdotettujen muutosten myötä nikotiinipussien ja muiden savuttomien tupakkatuotteiden myyntiin vaadittaisiin jatkossa vähittäismyyntilupa ja myynti yksityishenkilöiden välillä tulisi kielletyksi. Lisäksi savuttomien nikotiinituotteiden myynti alaikäisille tulisi kielletyksi muutoinkin kuin elinkeinotoiminnassa. Esityksellä olisi siten negatiivisia taloudellisia vaikutuksia sellaisten henkilöiden taloudelliseen asemaan, jotka ovat hankkineet tuloja myymällä nikotiinipusseja esimerkiksi alaikäisille.

Savuttomien nikotiinituotteiden etämyynnin kiellon myötä etenkin syrjäseuduilla asuvien henkilöiden mahdollisuudet hankkia nikotiinipusseja heikkenisivät. Jos he haluaisivat jatkaa nikotiinipussien käyttöä, tuotteiden hankkimisesta saattaisi jatkossa aiheutua nykyistä enemmän kustannuksia.

Vaikutukset yrityksiin

Nikotiinipusseja on alettu myydä Suomessa, mutta myynnin volyymista ei ole vielä tässä kohdin tarkempaa tietoa. Toiminnassa vaikuttaisi olevan mukana erityyppisiä ja erikokoisia yrityksiä. Lisäksi nikotiinipusseja valmistaa tietyvästi yksi suomalainen yritys. Kaikilla suurilla tupakkayhtiöillä on omat nikotiinipussibrändinsä, mutta eri valmistajien markkinaosuudet eivät ole tiedossa. On mahdollista, että kun nikotiinipusseja koskevat vaatimukset lisääntyvät, pienemmät toimijat poistuvat markkinoilta ja tilalle tulee suuria firmoja, joilla on kokemusta vastaavanlaisesta sääntelystä tupakkatuotteiden osalta. Samalla uusien, pienten yritysten tulo markkinoille voi vaikeutua.

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla olisi vaikutuksia savuttomien nikotiinituotteiden valmistajiin ja maahantuojiin sekä vähittäis- ja tukkumyyjiin. Savuttomien nikotiinituotteiden valmistajille ja maahantuojille aiheutuisi välittömiä kustannuksia muun muassa tuoteilmoitusten tekemisestä, sillä ilmoituksista perittäisiin maksu. Lisäksi maksettavaksi tulisi vuotuinen valvontamaksu, joka perustuisi tuotteiden myyntimääriin. Kustannuksia aiheutuisi myös vähittäismyyntipakkausten muuttamisesta ehdotetun sääntelyn mukaiseksi.

Savukkeiden valmistajien ja maahantuojien on jätelain (646/2011) nojalla järjestettävä savukkeiden jätahuolto sekä vastattava siitä aiheutuvista kustannuksista. Savukkeiden valmistajille ja maahantuojille aiheutuu säästöä niiltä osin kuin savukkeiden kulutus mahdollisesti korvautuu nikotiinipussien käytöllä.

Voidaan olettaa, että nikotiinipussien myynti vähenisi nykyisestä ainakin jossain määrin, kun tupakkalailla rajoitettaisiin sitä, mitä makuja niissä saa olla. Toisaalta Suomessa ei ole tutkittu, mitä makuja aikuiset kuluttajat nykyisin suosivat. On siis mahdollista, että esimerkiksi karkkimakujen kieltäminen ei merkittävästi vähentäisi nikotiinipussien myyntiä nykyiseen verrattuna.

Vähittäismyyjille, kuten päivittäistavarakaupoille ja ravintoloille, aiheutuisi kustannuksia myyntiluvan hakemisesta tai myynnin laajentamista koskevan ilmoituksen tekemisestä, sillä kunta perii näistä maksun. Myyntiluvista ja myynnin laajentamista koskevista ilmoituksista perittävät maksut vaihtelevat valvontayksiköittäin, mutta suurimmat kaupungit perivät myyntiluvan käsittelystä noin 180—350 euroa ja myynnin laajentamista koskevista ilmoituksista noin 60—150 euroa.

Myös vähittäismyyjiltä vuosittain perittävä valvontamaksu kasvaisi osalla yrityksiä, jos myynnissä olisi myös savuttomia nikotiinituotteita. Valvontamaksun osalta myyjät olisivat erilaisessa asemassa riippuen siitä, minkä tuotteiden myynnistä ne ovat aiemmin tehneet tupakkalain mukaisen ilmoituksen. Jos myyjä on aiemmin ilmoittanut myyvänsä pelkästään tupakkatuotteita tai jos myyjä hakisi kokonaan uutta tupakkalain mukaista myyntilupaa savuttomille nikotiinituotteille, valvontamaksusta aiheutuisi myyjälle lisäkustannuksia. Jos taas myyjä on aiemmin ilmoittanut myyvänsä pelkästään nikotiininesteitä, valvontamaksun enimmäismäärä pysyisi samana kuin ennen.

Hallinnollisia kustannuksia aiheuttaisi myös omaavaltasuunnitelman ja sitä koskevien tietojärjestelmien päivittäminen. Onkin mahdollista, että osa nykyisistä vähittäismyyjistä luopuu ehdotettujen muutosten myötä nikotiinipussien myynnistä. Savuttomat nikotiinituotteet, kuten muutkaan tupakan vastikkeet, eivät saa nykyisinkään olla esillä vähittäismyyntipaikoissa eikä niitä saa myydä alaikäisille, joten vähittäismyyjille ei aiheutuisi uusia kustannuksia esimerkiksi ikärajavaltvonnasta. Vähittäismyyjien vastuulla on myös huolehtia uusien savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntiä koskevien ohjeiden ajantasaisuudesta sekä siitä, että tuotteiden myyntiin osallistuva henkilökunta tuntee myyntiin liittyvät säännökset. Tämän osalta hallinnollinen työ voi hetkellisesti lisääntyä uusien ohjeistusten sekä henkilökunnalle järjestettävien mahdollisten koulutusten myötä. Suoria välittömiä vaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida, sillä arviointiin liittyy osaltaan monia epävarmuustekijöitä, kuten savuttomien nikotiinituotteiden markkinoiden kehittyminen esityksessä ehdotettujen muutosten myötä, kuluttajien ostovoimaan liittyvät muutokset sekä kuluttajamarkkinoihin vaikuttavat taloudelliset tekijät.

Savuttomien nikotiinituotteiden etämyynnin kieltämisen seurauksena sellaiset toimijat, jotka ovat myyneet nikotiinipusseja internetissä, joutuisivat muuttamaan toimintaansa tai lopettamaan sen. Tiedossa ei ole, kuinka paljon on sellaisia suomalaisia yrityksiä, jotka myyvät nikotiinipusseja pelkästään tai pääosin internetissä. Etämyynnin kieltäminen voisi vähentää yritysten välistä kilpailua, kun toimijoita mahdollisesti poistuisi kokonaan markkinoilta, mikä saattaisi supistaa tuotteiden valikoimaa ja nostaa niiden hintoja.

Savuttomien tupakkatuotteiden, kuten nuuskan, matkustajatuontirajan puolittamisella olisi suomalaisten yhtiöiden osalta vaikutuksia lähinnä varustamoihin. On kuitenkin mahdollista, että nikotiinipussien käyttö on jo nyt korvannut nuuskan käyttöä siinä määrin, ettei ehdotetulla muutoksella olisi merkittäviä vaikutuksia varustamojen talouteen.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Esityksellä vakiinnutetaan nikotiinipussit Suomen markkinoille, millä pyritään ohjaamaan nuuskan käyttäjiä siirtymään käyttämään nikotiinipusseja. Jos tämä tavoite toteutuu, muutoksella olisi tältä osin myönteisiä vaikutuksia julkiseen talouteen, sillä tupakkaverosta annetun lain (1470/1994), jäljempänä *tupakkaverolaki*, mukaan savuttomista nikotiinituotteista kannetaan tupakkaveroa vuoden 2024 alusta alkaen. Nikotiinipussien sisällyttämisen tupakkaverotuksen piiriin arvioidaan kasvattavan tupakkaveron tuottoa vuositasolla noin 50 miljoonaa euroa (ks. HE 38/2023 vp, s. 8). On kuitenkin myös mahdollista, että nikotiinipussien kulutus vähentäisi verollisten tupakkatuotteiden, kuten savukkeiden, kulutusta, jolloin verotuottoa lisäävä vaikutus jäisi vähäiseksi.

Lisäksi jos henkilöt, jotka nykyisin polttavat savukkeita, siirtyvät käyttämään nikotiinipusseja, esimerkiksi tupakoinnista aiheutuvien keuhkosairauksien hoidosta aiheutuvat julkiset menot todennäköisesti vähenisivät ainakin pitkällä aikavälillä. Nikotiinipusseihin siirtyminen vähentäisi myös palovahinkoja, joita tupakointiin liittyy. On mahdollista, että näiden välittömien kustannusten vähenemisen lisäksi myös vähenisivät välilliset kustannukset, kuten tupakoinnin aiheuttamien kuolemien ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisten aiheuttamat tuotantopanosmenetykset sekä sairauspoissaolojen ja lakisääteisiin taukoihin kuulumattomien tupakkataukojen aiheuttamat työpanosmenetykset. THL:n arvion mukaan vuonna 2020 tupakoinnin aiheuttamat välittömät ja välilliset yhteiskunnalliset kustannukset Suomessa olivat noin 1,0—1,6 miljardia euroa.

Toisaalta myös nikotiinipussien käyttöön liittyy erilaisia terveyshaittoja, jotka voivat lisätä terveydenhuollon menoja ja esimerkiksi poissaoloja työstä. Jos nikotiinipussien vakiintumisesta Suomen markkinoille seuraa, että nikotiinipusseja alkavat käyttää henkilöt, jotka eivät ole aiemmin käyttäneet tupakka- tai muita nikotiinituotteita, muutoksella on tältä osin negatiivisia vaikutuksia julkisen talouden kannalta. Näin on etenkin siinä tapauksessa, jos nuoret tulevat nikotiinipussien myötä riippuvaisiksi nikotiinista ja siirtyvät käyttämään nikotiinipussien lisäksi myös tupakkaa ja muita nikotiinituotteita.

On lisäksi otettava huomioon, että nikotiinipussin käyttämisen ei voida sanoa olevan yksiselitteisesti vähemmän haitallista kuin savukkeen polttamisen, sillä tutkimusten mukaan nikotiinipussi nostaa veren nikotiinipitoisuuden jopa korkeammalle kuin savuke. Tämän perusteella voidaan olettaa, että jos tupakoitsijat siirtyisivät laajasti käyttämään nikotiinipusseja, nimenomaan nikotiinista aiheutuvien terveyshaittojen hoitoon voi jatkossa kulua jopa nykyistä enemmän julkisia varoja. Selvää näyttöä on esimerkiksi siitä, että nikotiini lisää kaikkien leikkausten komplikaatioiden riskiä ja pidentää toipumis- ja sairaalassaoloaika. Lisäksi nikotiini lisää mielenterveysongelmien riskiä nuorilla, millä voi olla pitkäaikaisia taloudellisia vaikutuksia.

Esityksessä ehdotetut muutokset lisäisivät tupakkalakia valvovien viranomaisten, eli ennen kaikkea kuntien ja Valviran, työtä ja kustannuksia, sillä valvonnan piiriin tulisi kokonaan uusi nikotiinia sisältävä tuoteryhmä. Kunnat ja Valvira voisivat periä valvontamaksuja, joilla katettaisiin viranomaisten lisääntyvää työmäärää. Kunta ei kuitenkaan voisi periä nykyistä suurempaa valvontamaksua toimijalta, jolla on jo vähittäismyyntilupa nikotiininesteisiin tai tupakkatuotteisiin ja nikotiininesteisiin ja joka laajentaa myyntiä savuttomiin nikotiinituotteisiin.

Myös aluehallintovirastoilla on rooli tupakkalain valvonnan ohjauksessa, mutta esityksessä ehdotetuilla muutoksilla ei olisi suurta vaikutusta aluehallintovirastojen työmäärään.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitys lisäisi tupakkalakia valvovien viranomaisten, eli ennen kaikkea kuntien ja Valviran, työtä ja kustannuksia, sillä valvonnan piiriin tulisi kokonaan uusi nikotiinia sisältävä tuoteryhmä. Nykyisin tupakkalakia valvovan kunnan viranomaisen valvottavaksi kuuluu, että nikotiinipusseja, kuten muitakaan tupakan vastikkeita, ei myydä elinkeinotoiminnassa alaikäisille eikä markkinoida taikka pidetä esillä vähittäismyyntipaikoissa. Jatkossa savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynti edellyttäisi vähittäismyyntilupaa ja tukkumyynti tukkumyynti-ilmoituksen tekemistä, mikä olisi yksi merkittävimmistä muutoksista kunnan valvontaviranomaisen kannalta. Vähittäismyyntilupien ja tukkumyynti-ilmoitusten käsittely edellyttäisi muun muassa, että kunnat kävisivät läpi ja tarkastaisivat omaavaltasuunnitelmien tai niiden päivityksien lainmukaisuuden kaikilta niiltä elinkeinonharjoittajilta, jotka ottavat nikotiinipussit valikoimiinsa. Pelkästään tämä voi tarkoittaa tuhansien omaavaltasuunnitelmien läpikäyntiä.

Savuttomien nikotiinituotteiden makujen rajoittaminen edellyttäisi toiminnanharjoittajien ohjausta sekä kunnissa että Valvirassa. Makurajoitusten noudattamisen valvominen edellyttäisi käytännössä aistinvaraisia havaintoja, sillä maut voidaan saada aikaan eri ainesosayhdistelmillä eikä niitä siksi voida välttämättä päätellä tuotteen ainesosaluettelosta. Valvonta perustuisi ennen kaikkea esimerkiksi kuluttajien tekemiin ilmoituksiin.

Esityksessä ehdotetut muutokset lisäisivät työtä viranomaisissa. Esityksessä ei silti ehdoteta lisääväksi uusia henkilötyövuosia valvoville viranomaisille, vaan valvonta ja muut uudet tehtävät

pystyttäisiin toteuttamaan nykyisten henkilöresurssien ja määrärahojen puitteissa sekä valvontamaksuista saatavilla tuloilla.

Nikotiinipusseja tulisi todennäköisesti myyntiin myös sellaisiin myyntipaikkoihin, joissa ei aiemmin ole ollut tupakkalain mukaista myyntilupaa ja joissa ei ole kokemusta tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden mynnistä tai tupakkalainsäädännön soveltamisesta. Esimerkiksi monet ravintolat ovat viime vuosina luopuneet tupakkalain mukaisista myyntiluvista sen vuoksi, että tupakointi on nykyään niin kattavasti kielletty ravintoloissa. Eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta esityksessä ei ehdoteta käyttökieltoja savuttomien nikotiinituotteille, joten on mahdollista, että savuttomia nikotiinituotteita myytäisiin myös esimerkiksi ravintoloissa. Lisäksi nikotiinipusseja on mediassa olleiden tietojen mukaan myyty esimerkiksi suutariliikkeissä. Uudet myyntipaikat lisäävät tupakkavalvontakohteiden lukumäärää sekä tarvetta valvoa myyntiä ja omavalvontaa.

Esityksellä olisi vaikutuksia myös Valviran toimintaan ja siinä tarvittaviin tietojärjestelmiin. Nikotiinipussien vähittäismyyntin luvanvaraisuus ja tukkumyyntin ilmoituksenvaraisuus edellyttäisivät muutoksia käytössä olevaan tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupien ja tukkumyynti-ilmoituksien rekisteriin, sähköisiin lomakkeisiin sekä rekisterin julkiseen versioon. Molempien rekisterien ylläpitäminen kuuluu Valviran lakisääteisiin tehtäviin.

Tupakkalain mukaiset tuoteilmoitukset tehdään komission EU:n yhteiseen ilmoitusportaaliin (EU Common Entry Gate, jäljempänä EU-CEG). EU-CEG-tietojärjestelmää ei ole suunniteltu nikotiinipussien ilmoittamiseen, mutta sitä voidaan käyttää myös tähän tarkoitukseen. Tämä kuitenkin edellyttäisi Valviralta elinkeinonharjoittajien ohjausta ilmoituksien tekemisessä. Myös tuoteilmoitusten läpikäynti ja ilmoituksia koskeva valvonta olisi haastavampaa verrattuna muiden ilmoitettavien tuotteiden valvontaan, sillä järjestelmässä ei esimerkiksi ole automatisoituja hakuja savuttomille nikotiinituotteille vaan niitä koskevat ilmoitukset jouduttaisiin hakemaan järjestelmästä käsin. Valviran olisi tehtävä muutoksia myös julkiseen tuoteilmoitusten hakupalveluun, jonka ylläpito kuuluu Valviran lakisääteisiin tehtäviin.

Valviran tarjoamien ja käytössä olevien tietojärjestelmien muutokset ja itse tuoteilmoituksien käsittely, analysointi ja julkaiseminen, markkinoinnin valvonta sekä kuntien ja aluehallintovirastojen ohjaus edellyttäisivät lisäresursseja. Esityksessä esitetäänkin, että Valvira voi periä nikotiinipussien valmistajalta tai maahantuojalta maksuja, jotka kattaisivat ainakin osittain uusista tehtävistä sekä tietojärjestelmien päivityksistä johtuvan lisäresurssitarpeen. Valvontamaksuilla tavoitellaan Valviralle tupakkalain valvontaan ja ohjaukseen noin 180 000 euron lisäresurssia, joka vastaa noin kahta henkilötyövuotta. Valviran tulosohtauksesta vastaavana ministeriönä sosiaali- ja terveysministeriö osoittaisi vastaavansuuruisen summan Valviralle määrärahoina.

Nikotiinipussit ja niiden vähittäismyyntipakkaukset muistuttavat ulkomuodoltaan läheisesti nuuskaa. Tuotteiden yhtenevä ulkomuoto on tuonut haasteita valvoa EU:n laajuista nuuskan myyntikieltoa sekä maahantuontia koskevien säännösten noudattamista. Esityksessä ehdotetut muutokset eivät poistaisi näitä hankaluuksia, kun myyntiä ja maahantuontia valvovien viranomaisten, eli kuntien ja Tullin, olisi jatkossakin pyrittävä tapauskohtaisesti arvioimaan, onko kysymys laillisesta savuttomasta nikotiinituotteesta vai laittomasta nuuskasta. Kuitenkin se, että esityksen mukaan savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin, voisi helpottaa tuotteiden erottamista toisistaan vähittäismyyntin valvonnassa.

Savuttomien nikotiinituotteiden ominaisuuksille ja matkustajatuonnille ehdotetut rajoitukset sekä samanaikainen savuttomien tupakkatuotteiden, kuten nuuskan, matkustajatuontiin kohdistuvan määrällisen rajoituksen tiukentaminen voisivat osaltaan luoda kannustimia kyseisten tuotteiden salakuljetukselle ja laittomalle kaupalle. Tähän saattaa vaikuttaa myös se, että savuttomista nikotiinituotteista on alettu kantaa tupakkaveroa, mikä nostaa Suomessa laillisesti myytävien nikotiinipussien hintaa. Savuttomien nikotiinituotteiden ja savuttomien tupakkatuotteiden matkustajatuonnille ehdotetut uudet määrälliset rajoitukset vaikuttanevat toisaalta myös siten, että matkustajatuonnin määrärajoitusten puitteissa tapahtuva pienimuotoinen laiton tuonti kaupalliseen tarkoitukseen vaikeutuisi.

Ehdotus savuttoman nikotiinituotteen käytön kieltämisestä päiväkodeissa ja oppilaitoksissa sekä hallussapitokiellon laajentaminen kaikkiin tupakan vastikkeisiin parantaisivat esimerkiksi opettajien ja muiden alle 18-vuotiaiden parissa työskentelevien mahdollisuuksia puuttua nikotiinipussien ja nuuskan sekä nikotiinia sisältävien ja sisältämättömien sähkösavukkeiden käyttämiseen kouluissa. Nuuskan, energianuuskan ja nikotiinipussien toisiaan muistuttava ulkonäkö on johtanut siihen, että kouluissa on käytännössä hankalaa puuttua myöskään tupakkaa sisältävän nuuskan hallussapitoon ja käyttämiseen, vaikka se on jo voimassa olevassa laissa kiellettyä. Samasta syystä nikotiinia sisältävien sähkösavukkeiden käyttöön ja hallussapitoon puuttuminen on ollut tehotonta. Ehdotus yksinkertaistaisi tilannetta ja mahdollistaisi kaikkien tupakan vastikkeiden käyttöön puuttumisen oppilaitoksissa.

Nikotiinipussien käyttökiellolla päiväkodeissa ja oppilaitoksilla voi olla merkitystä niiden työntekijöiden näkökulmasta, jotka käyttävät nikotiinipusseja ja ovat nikotiiniriippuvaisia. Ehdotettu nikotiinipussien käyttökielto ei kuitenkaan estäisi käyttämästä lääkelaissa tarkoitettuja nikotiinikorvausvalmisteita, joita on jatkossakin mahdollista käyttää nikotiiniriippuvuuden hoitoon.

4.2.3 Vaikutukset ympäristöön

Tupakoinnista ja nuuskan käyttämisestä aiheutuva roskaantuminen on ympäristön kannalta merkittävä ongelma. Tupakantumpeissa on monia myrkyllisiä ja ympäristöön liukenevia kemikaaleja, kuten kadmiumia, arsenikkia ja lyijyä, ja kun tumpit heitetään maahan, tuuli ja sade kuljettavat ne vesistöihin ja samalla myrkylliset kemikaalit huuhtoutuvat vesistöjen ekosysteemiin.

Jos nikotiinipussien vakiinnuttamisesta Suomen markkinoille seuraa, että tupakoitsijat siirtyvät käyttämään nikotiinipusseja savukkeiden polttamisen sijasta, vaikutukset ympäristölle saattavat olla jossain määrin myönteiset. Toisaalta ainakin joidenkin nikotiinipussien materiaali sisältää tietyt muoviat, joten myös nikotiinipusseista voi päätyä ympäristöön haitallista mikromuovia tupakantumppien tavoin. Lisäksi nikotiinipussien valmistajilla ja maahantuojilla ei ole jätelain mukaista velvollisuutta järjestää tuotteiden jätehuoltoa ja vastata siitä aiheutuvista kustannuksista. Jos henkilöt, jotka käyttävät nykyisin nuuskaa, siirtyvät käyttämään nikotiinipusseja, roskaaminen ja siitä aiheutuvat ongelmat pysyvät oletettavasti samalla tasolla.

4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset terveyteen

Esityksen myötä lainsäädännöllä vakiinnutettaisiin Suomen markkinoille uusi nikotiinituote. Tämä on omiaan johtamaan siihen, että tulevaisuudessa myyntiin pyritään tuomaan myös muita uudenlaisia nikotiinituotteita. Tällaisia uusia tuotteita, kuten nikotiinia sisältäviä kuumennettavia

kasviperäisiä tuotteita, on jo myynnissä esimerkiksi joissakin EU:n jäsenmaissa. Mitä enemmän nikotiinituotteita markkinoilla on, sitä todennäköisempiä ovat myös nikotiinista aiheutuvat terveyshaitat, joita on kuvattu jaksossa 2.

On mahdollista, että osa nykyisistä tupakkatuotteiden käyttäjistä siirtyy käyttämään nikotiinipusseja esimerkiksi savukkeiden polttamisen tai nuuskaamisen sijasta. Savukkeiden polttamisesta päätyy elimistöön nikotiinin lisäksi myös tervaa ja hääkää, joita nikotiinipussit eivät ainakaan tiettäväästi sisällä. Tältä osin terveyshaitat voivat vähentyä savukkeiden polttamiseen verrattuna.

Toisaalta nikotiinipussi nostaa veren nikotiinipitoisuuden korkeammaksi kuin savuke. Tämän vuoksi nimenomaan nikotiinin aiheuttamat terveyshaitat voivat jopa kasvaa nykyiseen verrattuna. Lisäksi mahdollista on, että nikotiinipussien käytön lisääntyminen ei vähennäkään tupakointia tai sähkösavukkeiden käyttöä vaan erilaisten tupakka- ja nikotiinituotteiden yhteiskäyttö lisääntyy. Tällaisesta on viitteitä muista Pohjoismaista, ja tällöin terveyshaitat kasvaisivat entisestään. Mitä suurempia nikotiinimääriä elimistöön päätyy, sitä vahvemaksi nikotiiniriippuvuus muodostuu, eivätkä lääkeluvan saaneet nikotiinikorvaushoitotuotteet välttämättä enää yksinään riitä nikotiinista vieroittumiseen.

Nuuskan käytön aiheuttamista terveyshaitoista verrattuna nikotiinipussien käytön aiheuttamiin terveyshaittoihin ei ole tutkittua tietoa, mutta haitat riippuvat oletettavasti ainakin siitä, paljonko nikotiinia tuotteet sisältävät.

Toisin kuin savukkeita, nikotiinipusseja pystyy käyttämään melko huomaamatta ja pitkiäkin aikoja kerrallaan. Niitä voi myös käyttää useampia yhtä aikaa. Lisäksi nikotiinipusseja saisi esityksessä ehdotettujen muutosten jälkeenkin käyttää useimmissa sellaisissa paikoissa, joissa tupakointi on kielletty. On siis mahdollista, että jos savukkeiden käyttöä korvaantuu nikotiinipusseilla, nikotiinialtistus ja sen kautta myös nikotiiniriippuvuus ja muut nikotiinista aiheutuvat terveyshaitat kasvavat nykyiseen verrattuna.

Esityksessä ehdotetaan sääntelyä, jonka voidaan arvioida tekevän nikotiinipusseista nykyistä vähemmän houkuttelevia ainakin sellaisille henkilöille, jotka eivät tupakoi tai käytä nuuskaa. Tällaisia vaikutuksia olisi oletettavasti esimerkiksi makujen rajoittamisella sekä pakkausten varoitusmerkinnöillä ja yhdenmukaistamisella. On tieteellistä näyttöä siitä, että tupakkatuotteiden kohdalla pakkausten yhdenmukaistaminen vähentää tuotteen houkuttelevuutta ja lisää varoitusmerkintöjen näkyvyyttä (ks. HE 141/2021 vp, s. 22). Nikotiinipussien osalta ei tiettäväästi ole vielä tutkittu, miten varoitusmerkintöjen tai pakkauksen yhdenmukaistetun ulkoasun koetaan vaikuttavan tuotteen houkuttelevuuteen. Oletettavaa silti on, että vaikutukset ovat samankaltaisia myös nikotiinipussien kohdalla.

Esityksessä ehdotettu nikotiiniraja, 20 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta, ja annosyksikön enimmäiskoon rajoittaminen yhteen grammaan merkitsisivät sitä, että yksi gramman painoinen nikotiinipussi saisi sisältää enintään 20 milligrammaa nikotiinia. Ehdotettu sääntely vastaisi kemikaalilain 45 b §:n 3 momentin nojalla tehtyä päätöstä, jossa on kielletty saattamasta Suomen markkinoille nikotiinipusseja, jotka sisältävät 20 milligrammaa tai enemmän nikotiinia. Nikotiinipussien sisältämän nikotiinin ja sitä kautta nikotiinista aiheutuvien terveyshaittojen osalta esitys ei siis käytännössä merkitsisi muutosta nykytilaan nähden.

Savuttomista nikotiinituotteista ei myöskään ehdoteta kiellettäväksi lisäaineita, jotka lisäävät nikotiinin imeytymistä. Näin ollen esimerkiksi nikotiinipussin nikotiinipitoisuudesta ei jatkossakaan

olisi selvästi pääteltävissä, paljonko tuotteesta imeytyy nikotiinia, vaan nikotiini voi imeytyä kahdesta yhtä paljon nikotiinia sisältävästä tuotteesta eri tavoin riippuen siitä, paljonko niissä on nikotiinin imeytymistä lisääviä lisäaineita.

Jos savuttomassa nikotiinituotteessa on nikotiinia vähintään 16,7 milligrammaa grammassa, pakkaukseen vaaditaan CLP-asetuksen mukaan välittömästi myrkyllisyydestä varoittava pääkallosymboli ja vaaralauseke ”Myrkyllistä nieltynä”. Kun ehdotettu nikotiiniraja on 20 milligrammaa grammassa, myynnissä saisi olla jatkossakin myös sellaisia nikotiinipusseja, joihin vaaditaan CLP-asetuksen mukainen pääkallosymboli. CLP-asetuksen mukaisten symbolien painoarvoa ja pelotevaikutusta saattaa vähentää se, että pääkallosymbolilla varustettuna myydään tuotteita, jotka on tarkoitettu suussa käytettäväksi.

Savuttomien nikotiinituotteiden etämyynnin kieltämisen myötä niiden henkilöiden, jotka asuvat syrjäisemmillä alueilla, mahdollisuudet hankkia nikotiinipusseja vähenisivät. Tällä voisi olla myönteisiä vaikutuksia heidän terveyteensä. Toisaalta on myös mahdollista, että jatkossa käydessään ostoksilla tällaiset henkilöt hankkisivat nykyistä enemmän nikotiinipusseja kerrallaan, jolloin nikotiinipussien käyttömäärät eivät vähenisi. Joka tapauksessa on otettava huomioon, että esityksellä ei rajoitettaisi lääkeluvan saaneiden nikotiinipussien tilaamista apteekkien verkkokaupoista.

Savuttomien tupakkatuotteiden, kuten nuuskan, matkustajatuontirajan puolittamisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia ihmisten terveyteen, sillä jo nykyisinkin nuuskaa päättyy Suomeen ennen kaikkea laittoman maahantuonnin kautta.

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Nikotiinipussien käyttö on yleisempää tietyillä nuorten ryhmillä kuin toisilla. Kouluterveyskyselyn mukaan päivittäistä käyttöä esiintyi perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisilla pojilla 4 prosentilla ja ammattiin opiskelevilla pojilla 5 prosentilla. Nykyisin, eli päivittäin tai satunnaisesti, nikotiinipusseja ilmoitti käyttäneensä perusopetuksen 8. ja 9. luokkien pojista 11 prosenttia ja tytöistä kolme prosenttia, lukion 1. ja 2. vuoden pojista seitsemän prosenttia ja tytöistä kaksi prosenttia sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden pojista 21 prosenttia ja tytöistä kahdeksan prosenttia. Huomionarvioista on, että kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2023 samoihin aikoihin, kun Fimea muutti tulkintaansa lääkelain soveltumisesta nikotiinipusseihin. Voidaan olettaa, että nuorten nikotiinipussien käyttö on lisääntynyt jossain määrin kouluterveyskyselyn toteuttamisen jälkeen.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia, joilla pyritään vähentämään nikotiinipussien houkuttelevuutta nykytilaan verrattuna. Voidaan arvioida, että makujen rajoittamisella, varoitusmerkinnöillä ja pakkausten ulkoasun yhdenmukaistamisella voidaan ainakin jossain määrin vähentää tuotteiden houkuttelevuutta erityisesti lasten ja nuorten keskuudessa. Tällä tavoin voitaisiin vaikuttaa tuotteiden nuorisokäyttöön sekä pikkulasten hengenvaarallisiin nikotiinimyrkytyksiin. Toisaalta mentolin ja mintun maut säilyisivät savuttomissa nikotiinituotteissa sallittuina, vaikka nykyisen tupakkatuotedirektiivin myötä tunnusomaiset tuoksut ja maut, mukaan lukien mentoli ja minttu, kiellettiin tietyistä tupakkatuotteista ennen kaikkea siksi, että niiden oli todettu houkuttelevan etenkin nuoria. Myös nikotiinipusseissa olevien mentolin ja mintun makujen voidaan arvioida kiinnostavan lapsia ja nuoria.

Toisaalta ehdotettu nikotiiniraja, 20 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta, on korkea ja saattaa olla hengenvaarallinen etenkin pikkulapsille. Kuten edellä on todettu, arviot nikotiinin tappavuudesta vaihtelevat, mutta eräiden arvioiden mukaisesti laskettuna yksi nikotiinipussi, joka sisältää 20 milligrammaa nikotiinia, voisi nieltynä tappaa jopa 40-kiloisen lapsen.

Savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntin luvanvaraistamisen kautta vähittäismyyjät tulisivat valvovien viranomaisten tietoon, minkä kautta voitaisiin nykyistä tehokkaammin valvoa, ettei tuotteita myydä alaikäisille. Savuttomien nikotiinituotteiden nuorisokäyttöä vähentäisi todennäköisesti myös se, että tuotteiden myynti alaikäisille kiellettäisiin muutoinkin kuin elinkeinotoiminnassa ja kiellon rikkominen säädettäisiin tupakan myyntirikoksena rangaistavaksi.

Savuttomille nikotiinituotteille ehdotetaan käyttökieltoja, joilla suojattaisiin erityisesti lapsia ja nuoria. Savuttomia nikotiinituotteita ei saisi käyttää esimerkiksi koulun pihalla, mikä voisi osaltaan vähentää tuotteiden käyttöä alaikäisten keskuudessa. Toisaalta käyttökiellot eivät yksistään riitä ehkäisemään nuorisokäyttöä, sillä viime aikoina etenkin sähkösavukkeista on muodostunut ongelma kouluissa huolimatta siitä, että niitä ei saa käyttää koulun alueella. Savuttomille nikotiinituotteille ehdotetut käyttökiellot, samoin kuin ehdotettu laajennus alle 18-vuotiaita koskevaan hallussapitokieltoon, parantaisivat kuitenkin oppilaitosten työntekijöiden sekä muiden aikuisten mahdollisuuksia puuttua tupakan vastikkeiden nuorisokäyttöön. Lisäksi leikkikenttiä koskevalla savuttomien nikotiinituotteiden käyttökiellolla voitaisiin ainakin jossain määrin vähentää myrkyllisten nikotiinipussien päätymistä alueille, jotka on tarkoitettu erityisesti pikkulapsille. Tällä tavoin voitaisiin pienentää hengenvaarallisten nikotiinimyrkytysten riskiä.

Nikotiinille ja tupakansavulle altistuminen raskaus- ja imetysaikana haittaavat lapsen kehitystä. Äidin tupakoidessa sikiön veren nikotiini- ja hiilimonoksidipitoisuus ovat noin 15 prosenttia suurempia kuin äidin. Äidin raskausajan tupakoinnilla on todettu runsaasti sikiöhaittoja, mukaan lukien suurempi riski keskenmenoon. Myös kätkeytykuolema ja monet lapsen terveyteen kohdistuvat pitkäaikaishaitat lisääntyvät. Pelkän nikotiinin haitallisista sikiövaikutuksista eläimillä on selvää näyttöä, mutta ihmisistä on toistaiseksi riittämättömästi epidemiologisia tutkimuksia.

Vuonna 2022 raskauden aikana tupakoi 7,5 prosenttia kaikista synnyttäjäistä. Raskauden aikainen tupakointi on yleisempää nuoremmassa ikäryhmissä: alle 20-vuotiaista synnyttäjäistä raskauden aikana tupakoi 29 prosenttia. Nuorten naisten nikotiinipussien käyttö voi lisääntyä nikotiinipussimarkkinoiden vakiintumisen myötä, mikä voi johtaa niiden käytön lisääntymiseen myös raskauden aikana. Raskaana olevat tupakoitsijat saattavat siirtyä käyttämään nikotiinipusseja myös olettaen niiden olevan vähemmän haitallisia kuin savukkeet. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla on kuitenkin tarkoitus vähentää nikotiinipussien houkuttelevuutta ja tällä tavoin suojata myös syntymättömiä lapsia raskaudenaikaisen nikotiininkäytön haitoilta.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Vuonna 2020 nuuskaa käytti 20–64-vuotiaista miehistä päivittäin 7 prosenttia ja saman ikäisistä naisista 1 prosentti (Tupakkatilasto 2021. Terveyden ja hyvinvoinnin tilastoraportti 40/2022). Vuonna 2021 nuuskaa käytti päivittäin 14–20-vuotiaista tytöistä kaksi prosenttia ja pojista seitsemän prosenttia. Nuuskan käyttö Suomessa on siis miehillä ja pojilla huomattavasti yleisempää kuin naisilla ja työillä. Lisäksi nikotiiniriippuvuus on Terve Suomi -tutkimuksen mukaan yleisintä nimenomaan matalan sosioekonomisen aseman miehillä.

Terve Suomi -tutkimuksen mukaan nikotiinipusseja käyttää päivittäin tai satunnaisesti 20—64-vuotiaista miehistä 8,1 prosenttia ja saman ikäisistä naisista 1,9 prosenttia. Lisäksi Kouluterveyskyselyn mukaan nikotiinipussien käyttö on selvästi yleisempää pojilla kuin tytöillä. Voidaan siis arvioida, että esityksen vaikutukset kohdistuisivat voimakkaammin miehiin ja poikiin kuin naisiin ja tyttöihin.

Toisaalta Ruotsissa nikotiinipussien käyttö on joissain ikäryhmissä jopa yleisempää tytöillä kuin pojilla, ja myös nuuskan käyttö on yleistynyt ruotsalaisten tyttöjen keskuudessa. Ruotsissa nuuskaa on jo vuosien ajan kehitetty sellaiseksi, että se vetoaisi myös naisiin, ja tästä on viitteitä myös nikotiinipussien tuotekehittelyn osalta. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla, joilla vähennettäisiin nikotiinipussien houkuttelevuutta, voitaisiin siis mahdollisesti ehkäistä sellaista kehityskulkua, että nikotiinipusseista muodostuisi trendituote nimenomaan tyttöjen keskuudessa. ”Vapejen” osalta näin vaikuttaa osittain jo käyneen.

Vaikutukset rikostorjuntaan

Nuuskan myynti on kiellettyä ja tupakan myyntirikoksena rangaistavaa, ja tuotteen maahantuonti on rajoitettua ja lainvastainen maahantuonti on salakuljetuksena rangaistava teko. Tästä huolimatta Suomeen tuodaan ja Suomessa myydään nuuskaa, ja kieltojen ja rajoitusten valvontaan on vain vähän resursseja. Jos esityksessä ehdotetuista muutoksista seuraa savuttomien nikotiinituotteiden vakiintuminen Suomen markkinoille, nuuskan kysyntä Suomessa voi vähentyä, jolloin myös nuuskaan liittyvät salakuljetukset ja muu rikollisuus oletettavasti vähenevät. Tästä on jo viitteitä, sillä kuten jaksossa 2.1.2 on todettu, nuuskaa koskevat takavarikot ovat vähentyneet selvästi sinä aikana, kun nikotiinipussit ovat olleet vapaasti myynnissä Suomessa. Toisaalta taas on mahdollista, että esityksessä ehdotetut kiristykset savuttomien nikotiinituotteiden myyntiin ja ominaisuuksiin vähentävät nikotiinipussien kysyntää ja lisäävät nuuskan kysyntää, jolloin esityksellä ei olisi myönteisiä vaikutuksia rikostorjuntaan.

Nuuskan ja muiden savuttomien tupakkatuotteiden maahantuontirajan puolittamisesta voi seurata, että nuuskaa päätyy nykyistä vähemmän laittomaan myyntiin Suomessa. Tämä vaikutus on kuitenkin todennäköisesti hyvin vähäinen, sillä laittomasti Suomessa myyty nuuska päätyy Suomeen jo nyt pääosin salakuljetuksen kautta. On mahdollista, että samalla, kun nuuskan laillinen matkustajatuonti vähenee, laitton maahantuonti lisääntyy. Tällaista vaikutusta pyritään kuitenkin torjumaan sillä, että nikotiinipussien käyttö korvaisi nuuskan käyttöä ja kysyntää.

Savuttomia nikotiinituotteita koskevalla tupakkaverolain muutoksella on todennäköisesti yhteisvaikutuksia nyt annettavassa hallituksen esityksessä ehdotettujen muutosten kanssa. Tupakkaverolain muutoksilla saattaa olla negatiivisia vaikutuksia hallitusohjelman tavoitteelle torjua harmaata tuontia, laitonta kauppaa sekä järjestäytyntä rikollisuutta. Tupakkaverolain muutoksella on kuitenkin asetettu verotaso alkuvaiheessa maltilliseksi, millä pyritään ohjaamaan kulutusta kotimaiseen verolliseen myyntiin.

Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus elämään, ja 19 §:n 3 momentissa säädetään julkisen vallan velvollisuudeksi edistää väestön terveyttä. Esityksellä toteutettaisiin jokaisen oikeutta elämään ja tuettaisiin väestön, etenkin alaikäisten, terveyttä säätämällä erilaisia nikotiinipusseja ja muita savuttomia nikotiinituotteita koskevia vaatimuksia, kieltoja ja rajoituksia. Muutoksilla tehtäisiin tuotteista vähemmän houkuttelevia kuin nykyisin ja parannettaisiin väestön tietoisuutta

nikotiinin aiheuttamista terveyshaitoista. Voidaan arvioida, että ehdotetuilla muutoksilla olisi myönteinen vaikutus ihmisten terveyden ja sitä kautta perustuslain 7 §:n toteutumisen kannalta, kun ehdotettua sääntelyä verrataan nykytilaan, jossa nikotiinipusseihin kohdistuu vain vähän sääntelyä.

Toisaalta taas esityksellä vakiinnutettaisiin Suomen markkinoille uusi nikotiinituote. Esitys merkitsee merkittävää linjanmuutosta Suomen tähänastiseen tupakkapolitiikkaan, jonka tavoitteena on tupakkalain 1 §:n mukaisesti ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Varsinkin pitkällä aikavälillä tällä saattaa olla kielteisiä vaikutuksia perustuslain 7 §:n toteutumisen kannalta.

5 Vaihtoehtoiset toteuttamistavat

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehtona esityksessä ehdotetuille muutoksille olisi ensinnäkin se, että nikotiinipusseihin ja muihin savuttomiin nikotiinituotteisiin ei kohdistettaisi lainkaan uutta sääntelyä. Tämä merkitsisi sitä, että markkinoilla säilyisi uudenlainen nikotiinituote, joka aiheuttaa riippuvuutta ja muita terveyshaittoja ja -vaaroja mutta johon kohdistuisi huomattavasti kevyempää sääntelyä kuin muihin tupakkalaissa tarkoitettuihin tuotteisiin. Nykytilan säilyttäminen merkitsisi esimerkiksi sitä, että nikotiinipusseja saisi jatkossakin myydä ilman vähittäismyyntilupaa eikä tuotteiden nikotiinipitoisuudelle olisi selviä laissa säädettyjä rajoja. Lisäksi nikotiinipussit saisivat jatkossakin sisältää makuja, jotka voivat houkutella erityisesti lapsia ja nuoria. Tätä vaihtoehtoa ei voida pitää kansanterveyden suojelun kannalta perusteltuna, sillä nikotiini on myrkyllinen ja voimakkaasti riippuvuutta aiheuttava aine, jonka käyttö vahingoittaa terveyttä monin eri tavoin.

Keväällä 2023 lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa ehdotettiin, että savuttomista nikotiinituotteista olisi säädetty vastaavalla tavalla kuin nuuskasta, purutupakasta ja nenänuuskasta. Tämä olisi tarkoittanut savuttomien nikotiinituotteiden myynnin, muun luovuttamisen ja välittämisen kieltä sekä maahantuonnin kieltä eräitä rajoituksia lukuun ottamatta. Myyntikiellon rikkominen olisi ollut tupakan myyntirikoksena rangaistava teko ja olisi voinut johtaa tupakkalain mukaisen vähittäismyyntiluvan peruuttamiseen. Kyseisillä ehdotuksilla olisi voitu palauttaa lainsäädännöllinen tilanne pitkälti samanlaiseksi kuin se oli ennen nikotiinipusseja koskevaa Fimean tulkinnaamuutosta: nikotiinipusseja ei olisi saanut myydä lainkaan, jollei tuotteella ole lääkelain mukaista myyntilupaa, ja tuotteiden maahantuonti olisi ollut sallittua vain rajoitetusti.

Mainitun vaihtoehdon mukaisilla ratkaisuilla olisi todennäköisesti voitu merkittävästi vähentää esimerkiksi hengenvaarallisten nikotiinimyrkytysten riskiä pikkulapsilla sekä torjua sitä kehityskulkua, että nikotiinipusseista muodostuisi lapsille ja nuorille uusi väylä nikotiiniriippuvuuteen. Kaikkia kansanterveyteen liittyviä riskejä ei tosin tälläkään vaihtoehdolla olisi voitu poistaa, sillä tiukka sääntely olisi saattanut kannustaa tuotteiden laittomaan maahantuontiin. Lisäksi edellä kuvatulla sääntelyllä ei olisi voitu säilyttää nikotiinipusseja riittävän houkuttelevana vaihtoehtona nuuskalle ja tätä kautta pyrkiä torjumaan nuuskaan liittyvää rikollisuutta.

Käytännössä edellä mainitut vaihtoehdot eivät ole tulleet harkittavaksi esitystä valmisteltaessa, koska hallitusohjelmassa on linjattu, että nikotiinipussien myynti säilytetään sallittuna mutta että tuotteiden vähittäismyynti säädetään luvanvaraiseksi, tuotteiden nikotiinipitoisuutta rajoitetaan ja että tuotteissa sallittuja makuja rajoitetaan. Savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinipitoisuuden ja

makujen rajoittaminen ovat keskeisimpiä kysymyksiä, joiden osalta on voitu arvioida erilaisia vaihtoehtoja hallitusohjelmakirjausten asettamissa reunaehdoissa.

Hallitusohjelman mukaan nikotiinipusseissa sallitaan vain aikuisille tarkoitettut maut, ja esitystä valmisteltaessa on harkittu eri tapoja tämän toteuttamiseksi. Lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa ehdotettiin, että savuttomassa nikotiinituotteessa ei saisi olla alkoholin tai kannabiksen makua eikä makua, joka on omiaan houkuttelevaan nuoria, ja että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä mauista, jotka ovat omiaan houkuttelevaan nuoria. Tällainen ratkaisu todettiin lausuntokierroksen jälkeen toimimattomaksi, koska niin sanottuun negatiivilistaan perustuva sääntely olisi muodostunut tulkinnanvaraiseksi ja sen noudattamista olisi ollut vaikeaa tai jopa mahdotonta valvoa.

Eräänä vaihtoehtona esityksessä ehdotetulle sääntelylle olisi ollut myös se, että savuttomista nikotiinituotteista olisi kielletty kaikki tunnusomaiset tuoksut ja maut vastaavalla tavalla kuin ne on kielletty savukkeista, käätetupakasta ja kuumennettavista tupakkatuotteista sekä nikotiininesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä. Vaihtoehdon etuna olisi ollut se, että kaikki lapsiin ja nuoriin vetoavat maut olisivat tulleet kattavasti kielletyiksi. Tähän vaihtoehtoon ei kuitenkaan päädytty, koska sen arvioitiin rajoittavan nikotiinipussien makuja liikaa ja haittaavan sen tavoitteen toteutumista, että nikotiinipussit olisivat riittävän houkutteleva vaihtoehto nuuskalle.

Hallitusohjelman mukaan nikotiinipusseille säädetään naapurimaissa käytössä olevat nikotiinirajat. Toistaiseksi muista Pohjoismaista kuitenkin vain Islannissa on säädetty nikotiinipussien nikotiinirajasta, joka on 20 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta. Esitystä valmisteltaessa pohdittiin eri nikotiinirajoja ja niiden vaikutusta toisaalta nuuskan laittoman tuonnin ehkäisemiseen ja toisaalta kansanterveyden, erityisesti lasten ja nuorten terveyden, suojelemiseen. Nikotiinirajan säätäminen esimerkiksi 4 milligrammaan grammassa tuotetta olisi suojannut melko tehokkaasti pieniä lapsia nikotiinimyrkytyksiltä ja vähentänyt muitakin nikotiinin aiheuttamia terveyshaittoja. Toisaalta nuuskan käyttäjät eivät välttämättä kokisi tällaista tuotetta niin houkuttelevaksi, että haluaisivat siirtyä käyttämään sitä nuuskan sijasta. Eri vaihtoehtojen punninnan perusteella esityksessä on päädytty siihen, että ehdotettu nikotiiniraja, eli 20 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta, on parhaiten tasapainossa esityksen tavoitteiden kannalta.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomaille käytetyt keinot

Nikotiinipusseja on markkinoilla useissa EU- ja ETA-maissa, mutta tuotteiden sääntelyä ei toistaiseksi ole harmonisoitu EU:n tasolla. Nikotiinipusseihin sovelletaan jäsenmaasta riippuen esimerkiksi tupakka-, kemikaali-, elintarvike-, lääke- tai yleistä tuoteturvallisuuslainsäädäntöä.

Euroopan komissio antoi 20.5.2021 tupakkatuotedirektiivin 28 artiklassa tarkoitetun kertomuksen tupakkatuotedirektiivin soveltamisesta. Kertomuksessa on käsitelty erityisesti tekijöitä, joita olisi tarkasteltava uudelleen tai mukautettava tieteellisen ja teknisen tietämyksen kehitykseen, mukaan lukien kansainvälisesti sovittujen tupakkatuotteita ja vastaavia tuotteita koskevien normien ja standardien kehittyminen. Komissio on raportissa tuonut esille useita mahdollisia muutostarpeita voimassa olevaan tupakkatuotedirektiiviin. Komissio on tunnistanut direktiivin kehittämiskohteeksi muun muassa uusien tupakka- ja nikotiinituotteiden huomioimisen sekä sääntelyn joustavoittamisen sopeutumaan tuotteiden nopeaan kehitykseen. Kertomuksessa on erikseen mainittu, että nuuskankaltaisia tuotteita, kuten nikotiinipusseja, on tuotu markkinoille kiertämään EU:ssa voimassa olevaa nuuskan kieltoa.

Tupakkatuotedirektiivin päivittäminen kuuluu osaksi EU:n syöväntorjuntasuunnitelman 2021—2025 toimeenpanoa. Tupakkatuotedirektiivin päivittämistä koskevan valmistelun aikataulusta ei toistaiseksi ole annettu virallisia arvioita, mutta parhaimmillaankin sen eteneminen kansalliseen lainsäädäntöön vie useampia vuosia, eikä tätä valmistelua ole mahdollista odottaa ottaen huomioon nikotiinipusseista aiheutuvat kansanterveydelliset haitat.

Muissa Pohjoismaissa kuin Suomessa nikotiinipusseja ei ole katsottu lääkkeiksi. Ne saavat olla markkinoilla, mutta niihin kohdistuu eriasteista sääntelyä. Ruotsissa tupakkaa sisältämättömille nikotiinituotteille on säädetty erillislaki, lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. Siinä säädetään muun muassa 18 vuoden ikäraja, tuotteesta tehtävästä ennakoilmoituksesta, tuotteen ominaisuuksista, myyntiä koskevasta ilmoituksesta, valvontaa koskevista maksuista, mainonnan rajoittamisesta sekä vähittäismyyntipakkausten terveystietoisuuksista. Toistaiseksi Ruotsissa ei ole säädetty tuotteille nikotiinirajaa, mutta asia on harkinnassa. Samalla selvitetään nikotiinipussien makuaineiden rajoittamista.

Ruotsissa vuonna 2021 nuuskaa käytti päivittäin 29 prosenttia 17—29-vuotiaista miehistä ja 13 prosenttia saman ikäisistä naisista. Nikotiininuuskan osalta luvut olivat miehillä 12 prosenttia ja naisilla 13. Lisäksi samassa ikäryhmässä näitä tuotteita käytti satunnaisesti 8—10 prosenttia miehistä ja naisista. Yhdeksäsluokkalaisista ruotsalaisnuorista oli vuonna 2022 joskus kokeillut nikotiinipusseja 22 prosenttia (pojista 23 prosenttia ja tytöistä 22 prosenttia). Vastaava osuus lukion toisella luokalla opiskelevista oli 40 prosenttia (pojista 39 prosenttia ja tytöistä 42 prosenttia). Lukiolaisista pojista ja tytöistä viimeisen 30 päivän aikana oli käyttänyt nikotiinipusseja 22 prosenttia. Nikotiinipussien käyttö oli yleistynyt molemmissa oppilaitosryhmissä vuodesta 2021. Pojista 23 prosenttia ei ollut käyttänyt mitään tupakka- tai nikotiinituotetta ennen nikotiinipussien kokeilua, vastaavat osuudet tytöillä oli 32 prosenttia (9. luokka) ja 37 prosenttia (lukio). Samanaikaisesti myös perinteisten savukkeiden käyttö kääntyi kasvuun ruotsalaisten nuorten keskuudessa: vuonna 2021 ruotsalaisista lukiolaisista poltti savukkeita 17 prosenttia, ja vuonna 2022 osuus oli noussut 20 prosenttiin. Myös sähkösavukkeiden käyttö on noussut erityisesti nuorten tyttöjen joukossa. Vuonna 2021 sähkösavukkeita käytti 2 prosenttia 16—29-vuotiaista tytöistä ja vuonna 2022 vastaava luku oli 8 prosenttia.

Tanskassa nikotiinipussit kuuluvat tupakkalain soveltamisalaan ja niitä säännellään tupakan vastikkeina. Tästä seuraa muun muassa, että nikotiinipussien vähittäismyyntipakkauksiin vaaditaan terveystietoisuudet ja nikotiinipusseista kannetaan veroa. Tuotteiden nikotiinipitoisuudelle ei toistaiseksi ole säädetty rajaa. Tanskan hallitus julkaisi 14.11.2023 sopimuksen ennaltaehkäisy-suunnitelmasta, joka koski tupakkaa, nikotiinia ja alkoholia. Sen mukaan Tanskassa aiotaan nostaa nikotiinipussien hintaa samalle tasolle tupakkatuotteiden hintojen kanssa, kieltää nikotiinipusseista tunnusomaiset tuoksut ja maut lukuun ottamatta tupakan ja mentolin makuja, säätelee nikotiinipussien nikotiinipitoisuudelle nikotiinirajaa, joka vastaa savukkeiden nikotiinipitoisuutta sekä säätelee yhdenmukaisista tuotepakkauksista kaikille päihteenä käytettäville nikotiinituotteille.

Tanskassa sähkösavukkeet ja nikotiinipussit olivat vuonna 2022 nuorten eniten käyttämiä nikotiinituotteita, ja niitä käytti 18,2 prosenttia 15—17-vuotiaista. Lähes 30,4 prosenttia 15—17-vuotiaista tanskalaisista käyttää vähintään yhtä tupakka- tai nikotiinituotetta.

Norjassa nikotiinipussien tuominen markkinoille edellyttää viranomaisen hyväksyntää. Hakemuksista huolimatta yksikään nikotiinipussi ei toistaiseksi ole saanut viranomaisen hyväksyntää, eikä niitä näin ollen pitäisi olla markkinoilla. Käytännössä Norjan markkinoilla

kuitenkin on nikotiinipusseja, joihin on valmistajan mukaan lisätty pieni määrä tupakkakasvia ja joiden brändit ovat samoja kuin muissa maissa nikotiinipusseina myytävillä tuotteilla. Tuotteet on näin ollen pystytty saattamaan markkinoille nuuskana, jonka myynti on Norjassa sallittua. Yhdenmukaisten tuotepakkausten sääntely koskee Norjassa myös nuuskaa. Tuotteiden nikotiinipitoisuudelle ei ole säädetty rajaa.

Norjassa 25—34-vuotiaista 27 prosenttia käytti nuuskaa vuonna 2022. Määrä on kaksinkertaistunut vuoteen 2012 verrattuna. Nuorten naisten päivittäinen nuuskan käyttö on lisääntynyt: 16—24-vuotiaiden naisten nuuskan käyttö oli 12 prosenttia vuonna 2021 ja 16 prosenttia vuonna 2022. Vastaavalla aikavälillä 25—34-vuotiaiden naisten nuuskan päivittäinen käyttö lisääntyi 17 prosentista 22 prosenttiin. Nuuskaa päivittäin käyttäneiden osuus saman ikäisistä miehistä oli 29 ja 32 prosenttia vuonna 2022.

Islannissa sähkösavukkeita koskevaan lainsäädäntöön lisättiin vuonna 2022 sääntelyä nikotiinipusseista. Tuotteita koskee muun muassa mainontakielto, 18 vuoden ikäraja sekä käyttökielto paikoissa, joissa oleskelee lapsia ja nuoria. Laki mahdollistaa muun muassa tunnusomaisten makujen kieltämisen nikotiinipusseissa, mutta toistaiseksi asiaa koskevaa asetusta ei ole annettu. Tuotteissa saa olla nikotiinia enintään 20 milligrammaa grammassa tuotetta. Rajoitus perustuu nikotiininesteille säädettyyn nikotiinirajaan.

Islannissa nikotiinipussien käyttö on lisääntynyt voimakkaasti viimeisten kahden vuoden aikana etenkin nuorten keskuudessa: vuonna 2022 nikotiinipusseja käytti 30 prosenttia 18—34-vuotiaista miehistä ja 16 prosenttia saman ikäisistä naisista, kun vielä vuonna 2020 vastaavat osuudet olivat 20 prosenttia ja 12 prosenttia. Kyseisen ikäryhmän miehillä nikotiinipussien käyttö on siis lisääntynyt 50 prosenttia vain kahdessa vuodessa ja naisillakin kolmasosan. Nuorista 18—24-vuotiaista islantilaisista miehistä lähes 40 prosenttia käytti nikotiinipusseja vuonna 2022.

Muiden Pohjoismaiden tilastot osoittavat, että nikotiinipussien ja nuuskan käyttö on lisääntynyt reilusti viime vuosina etenkin nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa. Nikotiinipusseja ovat kokeilleet myös sellaiset nuoret, jotka eivät ole aiemmin kokeilleet tai käyttäneet muita tupakka- tai nikotiinituotteita. Nuorten nuuskan ja nikotiinipussien käytön lisääntyminen ei ole ainakaan Ruotsissa vähentänyt tupakointia tai sähkösavukkeiden käyttöä, vaan myös tupakointi ja sähkösavukkeiden käyttö on lisääntynyt viime vuosina. Nikotiinipusseja käyttävien nuorten määrä on lisääntynyt monissa muissakin maissa, mutta käyttö on erityisen suurta juuri Pohjoismaissa. Tämän voidaan arvioida johtuvan siitä, että tuote muistuttaa läheisesti perinteistä nuuskaa, jota on perinteisesti käytetty juuri Pohjoismaissa.

Virossa nuuskakokeilut ovat lisääntyneet viimeisen neljän vuoden aikana 11—15-vuotiaiden, erityisesti tyttöjen, joukossa. Vuonna 2022 nuuskaa oli kyseisen ikäryhmän tytöistä kokeillut vajaa 20 prosenttia, kun vuonna 2018 vastaava luku oli noin seitsemän prosenttia. Myös poikien kohdalla kokeilut olivat lisääntyneet samana ajanjaksona, mutta nousu oli maltillisempaa, noin 4 prosenttiyksikköä. Edellä mainitut luvut pitävät sisällään sekä nuuskan että nikotiinipussien käytön. Virossa nikotiinipussien nikotiinipitoisuudelle ei ole säädetty rajaa.

Belgia on ensimmäisenä EU-maana kieltänyt nikotiini- ja kannabinoidipussit. Kielto tuli voimaan lokakuussa 2023, ja sillä pyritään ehkäisemään näiden uusien tuotteiden käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja, tuotteiden käyttöä nuorten keskuudessa sekä mahdollisia kielteisiä vaikutuksia tupakoinnin torjuntaan.

Hollannissa nikotiinipusseja, joiden nikotiinipitoisuus ylittää 0,035 milligrammaa, pidetään vaarallisena ja haitallisena elintarvikkeena, minkä vuoksi ne ovat kiellettyjä. Hollannin hallitus on suunnitellut nikotiinipusseille vastaavanlaista täyskieltoa tupakkalaissa kuin nuuskalle. Nikotiinipusseja ei myöskään saisi käyttää paikoissa, joissa tupakointi on kielletty.

Tšekissä nikotiinipusseista säädetään pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakka- ja sähkösavuketuotteista. Nikotiinipussien ja vähittäismyyntipakkauksien ominaisuuksia, kuten esimerkiksi nikotiinipussin nikotiinipitoisuutta, ainesosia ja kokoa, samoin kuin vähittäismyyntipakkauksien kokoa ja niiden sisältämiä tietoja ja terveysvaroituksia säännellään tupakka- ja sähkösavukelainsäädännön mallin mukaisesti. Tšekeissä nikotiinipussin nikotiinipitoisuus saa olla korkeintaan 12 milligrammaa. Tuotteista on myös tehtävä vastaavat ilmoitukset EU-CEG-tietojärjestelmään kuin tupakka- ja sähkösavuketuotteista. Nikotiinipussien myynti on rajoitettu vain tiettyihin myyntipaikkoihin, eikä nikotiinipusseja saa myydä alle 18-vuotiaille.

Latviassa on vastikään hyväksytty nikotiinipusseja koskeva lakimuutos, jonka mukaan nikotiinipussien nikotiiniraja on 4 milligrammaa. Sääntely on muutoinkin samankaltaista kuin tupakkatuotteille ja sähkösavukkeille mukaan lukien esimerkiksi tuotteita koskevat ilmoitukset, terveysvaroitukset, rajoitukset nikotiinipussien ja niiden pakkauksien kokoon, myyntiä koskevat ikärajat, etämyynnin rajoitukset, markkinointi- ja esilläpitokiellot ja kieltä käyttää tuotteita oppilaitoksien alueella. Lisäksi nikotiinipusseista on Latviassa nimenomaisesti kielletty lisäaineet, jotka edistävät nikotiinin imeytymistä.

Muilla EU:n jäsenmailla ei toistaiseksi tietävästi ole lainsäädännössä säädettyä rajaa nikotiinipussien nikotiinipitoisuudelle. Tuote ei vielä ole kaikkien jäsenmaiden markkinoilla, ja esimerkiksi Italia on kieltänyt yksittäisten nikotiinipussituotteiden markkinoille tulon niistä tehdyn vaarallisuusanalyysin perusteella. Muutamassa jäsenmaassa on kuitenkin parhaillaan valmisteilla lainsäädäntöehdotuksia, joissa esitetään rajoituksia nikotiinipussien nikotiinipitoisuudelle. Esimerkiksi Liettuassa on valmisteltu lakiehdotusta nikotiinipitoisuuden rajoittamisesta 4 milligrammaan, mutta lakiehdotus ei toistaiseksi ole edennyt. Unkarissa on puolestaan valmisteilla lakiluonnos, jossa nikotiinipussien nikotiinipitoisuudelle ehdotetaan 17 milligramman rajoitusta.

Nikotiinipussien myynti tuplaantui vuodesta 2020 vuoteen 2021 Tanskassa, Tšekissä, Slovakiassa, Kroatiassa ja Isossa-Britanniassa.

Nikotiinipusseja on markkinoilla myös EU:n ulkopuolella. Nikotiinipussien käyttö Isossa-Britanniassa vähintään 18 vuotta täyttäneillä aikuisilla on yleistynyt vuodesta 2020 vuoteen 2021 mutta on edelleenkin hyvin vähäistä (0,3 prosenttia). Isossa-Britanniassa on tarkoitus kieltää nikotiinipussit alaikäisiltä. Yhdysvalloissa nikotiinipusseja joskus käyttäneitä 13—20-vuotiaita oli 11 prosenttia vuonna 2021. Australiassa ja Uudessa-Seelannissa nikotiinipussien katsotaan olevan tupakkatuotteiden kaltaisia tuotteita ja niiden myynti on kielletty.

Kaikkiaan voidaan todeta, että nikotiinipussit ovat saavuttamassa tai jo saavuttaneet markkinoita myös sellaisissa maissa, joissa ei ole vahvaa perinnettä nuuskan käytössä. Tähän on voinut vaikuttaa osaltaan se, että nikotiinipusseihin on joissain maissa lisätty kannabidiolia. Nikotiinipussit nähdään kansainvälisestikin tupakkapolitiikan tavoitteita vaarantavana tuotteena, mistä kertoo esimerkiksi se, että asiasta käydään keskustelua myös EU:n ja WHO:n tasolla. WHO onkin todennut, että olisi otettava käyttöön kaikki tarvittavat keinot, joilla minimoidaan nikotiinipussien saatavuus, houkuttelevuus ja käytön aloittaminen nuorten keskuudessa. Lisäksi ei-lääkkeellisistä

nikotiinipusseista tulisi säätää samalla tavalla kuin tuotteista, jotka vastaavat nikotiinipusseja ulkonäöltään, sisällöltään ja käyttötavaltaan. Monissa maissa, myös EU:n alueella, onkin ryhdytty toimiin nikotiinipusseista aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Odotettavissa on, että nikotiinipusseja koskeva sääntely lisääntyy tulevaisuudessa ja että sitä mahdollisesti harmonisoidaan EU:ssa.

6 Lausuntopalaute

6.1 Lausuntokierroksella saatu lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta saatiin yhteensä 60 lausuntoa. Lausuntonsa antoivat oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Myrkytystietokeskus, Opetushallitus, THL, Tulli, Tukes, Valvira, Etelä-Karjalan hyvinvointialue, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Kainuun hyvinvointialue, Kanta-Hämeen hyvinvointialue, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Pirkanmaan hyvinvointialue, Päijät-Hämeen hyvinvointialue, Satakunnan hyvinvointialue, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Espoon seudun ympäristöterveys, Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan ympäristöterveysyksikkö, Kotkan kaupunki, Kuopion kaupunki, Porin kaupunki, Porvoon kaupunki, Siilinjärven kunnan ympäristöterveyspalvelut, Tampereen kaupungin ympäristöterveys, Ylivieskan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue, Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry, DAT Lääkärit tupakkaa vastaan -verkosto, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto, Filha ry, Hengityслиitto ry, Liikennepalvelukauppiat ry, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Päivittäistavarakauppa ry, Savuton Suomi 2030 -verkosto, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen ASH ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Lääkäriliitto — Finlands Läkarförbund ry, Suomen Sydänliitto ry, Suomen Syöpäyhdistys ry, Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskus STHL ry, Tupakkateollisuusliitto ry, Vapers Finland ry, Auralaki Ky, British American Tobacco Denmark A/S ja British American Tobacco Finland Oy, Haypp Group, High Voltage Group Oy, Hit Factor / Viestintäilme Oy, Imperial Brands Finland Oy, JNTL Consumer Health (Finland) Oy, Nordic Nicotine Pouches Alliance, Philip Morris Finland Oy, R-Kioski Oy, Valo SWE Oy, Wellgio Medical Oy Ltd., sekä yksi yksityishenkilö. Lisäksi sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, Fimea ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Pääosa lausunnonantajista suhtautui esitysluonnokseen varsin kriittisesti. Sinänsä kannatettavana pidettiin sitä, että nikotiinipussit otettaisiin nykyistä kattavammin tupakkalain piiriin. Suurin osa viranomaisista ja kansanterveysjärjestöistä kuitenkin katsoi ehdotetun sääntelyn olevan riittämätöntä ehkäisemään nikotiinipusseista aiheutuvia terveyshaittoja, ja nikotiinipussien täyskielto nähtiin parempana vaihtoehtona ehdotetulle sääntelylle. Tupakka- ja nikotiinipussialan edustajat taas katsoivat ehdotetun sääntelyn rajoittavan liikaa elinkeinoaan.

Esityksessä ehdotettu savuttoman nikotiinituotteen määritelmä sai lausunnonantajilta kannatusta, mutta joissakin lausunnoissa katsottiin, että määritelmän tulisi kattaa erilaisia nikotiinituotteita vielä ehdotettua laajemmin. Toisaalta osa tupakka- ja nikotiinipussialan edustajista katsoi, että määritelmä on liian laaja eikä vastaa tarkoitustaan. Valvira lausui, että määritelmää tulisi täsmentää siten, että se kattaisi kaikki nikotiinia sisältävät tupakan vastikkeet riippumatta siitä, onko nikotiini lisätty tuotteeseen vai onko tuotteessa valmiiksi nikotiinia. Lisäksi valtiovarainministeriö ehdotti lausunnossaan, että jatkovalmistelussa esitykseen lisättäisiin nimenomainen maininta siitä, että savuttomien nikotiinituotteiden määritelmä kattaisi myös nestemäiset tuotteet.

Monissa lausunnoissa otettiin kantaa ehdotettuun uuteen 25 a §:ään, jossa säädettäisiin savuttomien nikotiinituotteiden sisältämän nikotiinin enimmäismäärästä sekä rajoitettaisiin savuttomien nikotiinituotteiden makuja. Lähes kaikki viranomaiset ja kansanterveysjärjestöt pitivät ehdotettua nikotiinirajaa, 20 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta, selvästi liian korkeana ottaen huomioon tuotteista aiheutuva akuutti myrkytysriski ja nikotiiniriippuvuuden vaara. Esimerkiksi Myrkytystietokeskus lausui, että nikotiinin enimmäispitoisuudeksi tulisi säätää noin 4—8 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta.

Osa lausunnonantajista toi esiin, että laissa tulisi rajoittaa myös sitä, kuinka paljon yhdessä nikotiinipussissa saa olla nikotiinia. Tämä voitaisiin toteuttaa säätämällä nikotiinimäärälle pussikohtainen enimmäisraja tai rajoittamalla nikotiinipussien kokoa. Lisäksi joissakin lausunnoissa todettiin, että tulisi säätää myös nikotiinipussin vähimmäiskoosta.

Lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa ehdotettiin, että savuttomassa nikotiinituotteessa ei saisi olla alkoholin tai kannabiksen makua eikä makua, joka on omiaan houkuttelevaan nuoria, ja että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä mauista, jotka ovat omiaan houkuttelevaan nuoria. Useat lausunnonantajat ottivat lausunnoissaan kantaa kyseiseen ehdotukseen ja katsoivat, että niin sanottuun negatiivilistaan perustuva sääntely muodostuisi tulkinnanvaraiseksi ja että sen noudattamista olisi vaikeaa tai jopa mahdotonta valvoa. Lisäksi tuotiin esiin, että käytännössä kaikki maut, myös mentoli, voivat olla lasten ja nuorten mielestä houkuttelevia. Monet viranomaiset ja kansanterveysjärjestöt katsoivatkin, että etenkin lasten ja nuorten terveyden suojelemiseksi savuttomista nikotiinituotteista tulisi kieltää kaikki tunnusomaiset tuoksut ja maut. Lisäksi oikeusministeriö lausui, että asetuksenantovaltuus olisi perustellumpaa osoittaa sosiaali- ja terveysministeriön sijasta valtioneuvostolle.

Myös tupakka- ja nikotiinipussialan edustajat pitivät nikotiinipussien makuja rajoittavaa ehdotusta epäonnistuneena. Ehdotettuja makurajoituksia pidettiin myös ylimitoitettuina ja niiden nähtiin lisäävän sen riskiä, että tupakoitsijat eivät halua siirtyä käyttämään mahdollisesti vähemmän haitallisia tuotteita. Lausunnoissa katsottiin, että tulkinnanvaraisuuksien välttämiseksi siitä, mitkä maut ovat savuttomissa nikotiinituotteissa sallittuja, tulisi säätää selkeästi lain tasolla. Tällaisina makuina tupakka- ja nikotiinipussialan edustajat mainitsivat muun muassa mentolin, omenan sekä erilaiset sitrushedelmät ja marjat.

Lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa ehdotettiin, että savuttomassa nikotiinituotteessa ei saisi olla lisäaineita, jotka lisäävät nikotiinin imeytymistä. Poikkeuksena olisivat lisäaineet, joilla tuotteeseen luodaan mentolin maku. Useat viranomaiset ja kansanterveysjärjestöt lausuiivat, että myös mentolin maku tulisi kieltää savuttomista nikotiinituotteista. Sen sijaan tupakka- ja nikotiinipussialan edustajat toivat lausunnoissaan esiin, että nikotiinipusseissa on käytännössä aina sellaisia lisäaineita, jotka lisäävät nikotiinin imeytymistä ja että tällaisten lisäaineiden kieltäminen heikentäisi tuotteiden laatua. Tämän sijasta ehdotettiin, että savuttomien nikotiinituotteiden pH-arvolle säädettäisiin yläraja. Lisäksi eräissä lausunnoissa ehdotettiin, että savuttomista nikotiinituotteista kiellettäisiin lisäaineet, joilla on CMR-ominaisuuksia polttamattomassa muodossa, sekä savuttomat nikotiinituotteet, joissa on lisäaineita sellaisia määriä, että ne lisäävät merkittäväällä tai mitattavissa olevalla tavalla tuotteen toksisia tai riippuvuutta aiheuttavia vaikutuksia taikka CMR-ominaisuuksia käyttövaiheessa.

Savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksia koskevat ehdotukset jakoivat lausunnonantajia: viranomaiset ja kansanterveysjärjestöt pääosin kannattivat sitä, että savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin, ja tupakka- ja

nikotiinipussialan edustajat puolestaan pitivät ehdotusta tarpeettoman kireänä ja esityksen tavoitteiden vastaisena. Lisäksi osassa lausunnoista tuotiin esiin, että tupakkalaissa tulisi säätää nikotiinipussien vähittäismyyntipakkausten enimmäis- ja vähimmäispakkauskoosta.

Tukes toi lausunnossaan esiin, että pakkausmerkintöjä koskevat esitysluonnoksen ehdotukset ovat osittain päällekkäisiä ja ristiriitaisia CLP-asetuksen kanssa ja että tuoteilmoituksia ja myyntimääräilmoituksia koskevat ehdotukset ovat päällekkäisiä kemikaalilain kansallisen sääntelyn kanssa. Lisäksi eräissä kansanterveysjärjestöjen lausunnoissa ehdotettiin säädettäväksi, että savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkausten olisi oltava lapsiturvallisia. Tukes toi lausunnossaan esiin, että turvasulkimia koskevat CLP-asetuksen säännökset soveltuvat nikotiinipussien vähittäismyyntipakkauksiin silloin, kun tuotteen nikotiinipitoisuus on vähintään 16,7 milligrammaa grammassa.

Savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntin luvanvaraistamista ja savuttomille nikotiinituotteille ehdotettuja käyttökieltoja kannatettiin lausunnoissa varsin laajasti.

Valvontamaksuja koskevat ehdotukset saivat lausunnonantajilta kritiikkiä. Esityksessä ehdotetaan, että yhdellä ja samalla valvontamaksulla voisi ottaa savuttomien nikotiinituotteiden lisäksi myyntiin myös nikotiininesteet, ja jos myynnissä on jo nikotiininesteitä, savuttomat nikotiinituotteet voisi ottaa myyntiin ilman lisävalvontamaksua. Viranomaiset ja kansanterveysjärjestöt lausuiivat, että sääntely voisi johtaa siihen, että sähkösavukkeissa käytettäviä nikotiininesteitä otetaan nykyistä laajemmin myyntiin. Tupakka- ja nikotiinipussialan edustajat puolestaan vastustivat valvontamaksusääntelyn ulottamista savuttomiin nikotiinituotteisiin.

Ehdotusta savuttomien nikotiinituotteiden etämyyntin kieltämisestä pääosin kannatettiin. Lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa ehdotettiin, että savuttomien nikotiinituotteiden etämyyntin kieltö tulisi voimaan kuusi kuukautta ehdotetun lain voimaantulon jälkeen. Nordic Nicotine Pouches Alliancen, Päivittäistavarakauppa ry:n, Tupakkateollisuusliitto ry:n sekä British American Tobacco Denmark A/S ja British American Tobacco Finland Oy:n lausunnoissa kuitenkin katsottiin, että savuttomien nikotiinituotteiden etämyynti tulisi kieltää ilman kuuden kuukauden siirtymäaika.

Lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa ei ehdotettu muutoksia tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden ikärajoihin, mutta useat viranomaiset ja kansanterveysjärjestöt ehdottivat lausunnoissaan, että tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden ikäraja nostettaisiin nykyisestä 18 vuodesta 20 vuoteen. Lisäksi osassa launustoja tuotiin esiin, että alaikäisiä koskevaa hallussapitokieltä tulisi laajentaa esimerkiksi energianuuskaan ja nikotiinittomiin ”vapeihin”.

Esitystä on muokattu lausuntopalautteen perusteella. Savuttoman nikotiinituotteen annosyksikön, eli esimerkiksi nikotiinipussin, vähimmäispainoksi säädettäisiin 0,5 grammaa ja enimmäispainoksi 1 gramma. Makurajoituksia koskevaa sääntelyä on muokattu niin, että savuttomista nikotiinituotteista kiellettäisiin tunnusomaiset tuoksut tai maut lukuun ottamatta mentolin ja mintun makuja. Lisäksi tuotteista kiellettäisiin lisäaineet, joilla on CMR-ominaisuuksia, mutta nikotiinin imeytymistä lisääviä lisäaineita ei kiellettäisi. Vähittäismyyntipakkaukselle säädettäisiin vähimmäispakkausko. Etämyyntin kiellolle ei säädettäisi siirtymäaika. Lisäksi kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito ja maahantuonti kiellettäisiin alle 18-vuotiailta. Hallussapitokiellon laajennus koskisi siis paitsi savuttomia nikotiinituotteita, myös esimerkiksi ”vapeja”, jotka ovat viime aikoina muodostuneet ongelmaksi etenkin oppilaitoksissa.

Oikeusministeriön lausunnon perusteella jatkovalmistelussa on täydennetty tupakan myyntirikosta koskevan 109 §:n ja tupakointirikkomusta koskevan 113 §:n perusteluja. Valtiovarainministeriön lausunnon perusteella on täsmennetty esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevaa jaksoa sekä 2 §:n yksityiskohtaisia perusteluja.

Savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinirajaa koskevaan ehdotukseen ei ole tehty muutoksia lausuntopalautteen perusteella. Kuten jaksossa 5.1 on todettu, ehdotetun nikotiinirajan arvioidaan parhaiten tasapainossa esityksen tavoitteiden kannalta.

Tukesin huomioihin tupakkalakiin ehdotetun sääntelyn päällekkäisyydestä kemikaalilain mukaisten vaatimusten kanssa olisi palattava, kun kemikaalilakiin harkitaan mahdollisia muutostarpeita. Esityksessä ei myöskään ole päädytty ehdottamaan, että tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden ikärajaa nostettaisiin 20 vuoteen, sillä nyt ehdotettujen muutosten tarkoituksena on ennen kaikkea reagoida markkinoille yllättäen tullessiin uusiin nikotiinituotteisiin.

6.2 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto

###

7 Säännöskohtaiset perustelut

2 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 a kohta, jossa määriteltäisiin savuttomat nikotiinituotteet. Savuttomalla nikotiinituotteella tarkoitettaisiin tupakan vastiketta, joka vastaa käyttötarkoitukseltaan 10—12 kohdassa tarkoitettua tupakkatuotetta, eli purutupakkaa, nenänuuskaa tai suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa, ja joka sisältää nikotiinia. Savuttomat nikotiinituotteet eivät siis olisi tupakkatuotteita vaan sellaisia tupakan vastikkeita, jotka sisältävät nikotiinia.

Täyttääkseen savuttoman nikotiinituotteen määritelmän tuotteen olisi siis ensinnäkin oltava tupakan vastike eli käyttötarkoitukseltaan tupakkatuotetta vastaava tuote, joka ei sisällä tupakkaa. Toiseksi savuttoman nikotiinituotteen määritelmän täyttyminen edellyttäisi, että tuote vastaa käyttötarkoitukseltaan nimenomaan purutupakkaa, nenänuuskaa tai suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa. Nikotiinipussit olisivat esityksessä tarkoitettuja savuttomia nikotiinituotteita. Esimerkiksi sellainen tupakan vastike, joka vastaa käyttötarkoitukseltaan savuketta tai sikaria, ei puolestaan täyttäisi ehdotettua määritelmää.

Vaikka esityksessä ehdotetun sääntelyn pääasiallinen kohde ovat niin sanotut nikotiinipussit, sääntelyn kiertämisen ehkäisemiseksi on tärkeää, että määritelmä kattaisi nikotiinipussien lisäksi myös niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Sääntelyä ei siis rajattaisi pelkästään nikotiinipusseihin, sillä samoin kuin nuuskaa, myös sitä muistuttavaa tupakan vastiketta on oletettavasti mahdollista myydä annospussien lisäksi myös irtonaisena. Lisäksi määritelmä kattaisi myös purutupakkaa ja nenänuuskaa käyttötarkoitukseltaan vastaavat tupakan vastikkeet, vaikka tällaisia tuotteita ei ainakaan tiettävästi ole vielä ollut markkinoilla. Jos tällaiset tuotteet jäisivät sääntelyn ulkopuolelle, sääntelyä olisi helppoa kiertää väittämällä esimerkiksi, että tuote ei vastaa käyttötarkoitukseltaan nuuskaa vaan purutupakkaa tai nenänuuskaa.

Kolmanneksi savuttoman nikotiinituotteen määritelmään kuuluisi se, että sisältää nikotiinia. Nikotiini voisi olla synteettistä tai luonnollista, ja se voisi olla lisätty tuotteeseen esimerkiksi jauheena, hiukkasina tai tahnana taikka niiden yhdistelmänä. Sen sijaan esimerkiksi niin sanottu

energianuuska eli nuuskaa muistuttava tupakan vastike, joka ei kuitenkaan sisällä nikotiinia, ei täyttäisi savuttoman nikotiinituotteen määritelmää.

Ei ole poissuljettua, että myös nestemäinen tuote voisi täyttää savuttoman nikotiinituotteen määritelmän. Määritelmä täyttyisi kuitenkin vain, jos nestemäinen tupakan vastike sisältäisi nikotiinia ja vastaisi käyttötarkoitukseltaan nimenomaan purutupakkaa, nenänuuskaa tai suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa.

Vaikka Fimea ei enää pääsääntöisesti pidä nikotiinipusseja lääkkeinä niiden farmakologisen vaikutuksen perusteella, yksittäinen nikotiinipussivalmiste voi jatkossakin tulla luokitelluksi lääkkeeksi lääkelain 3 §:n 1 momentin nojalla, jos valmisteesta esitetään lääkkeellisiä väittämiä. Tällöin valmisteeseen sovelletaan lääkelain 3 §:n 3 momentin etusijasäännöksen nojalla lääkelainsäädäntöä muun tuotelainsäädännön sijasta.

Pykälän 25 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että tunnusomaisen tuoksun tai maun määritelmä kattaisi myös savuttomassa nikotiinituotteessa ennen tuotteen käyttöä tai sen aikana selvästi havaittavissa olevan muun kuin tupakan tuoksun tai maun, joka on tulosta lisäaineesta tai lisäaineiden yhdistelmästä.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi pykälän 33 kohtaa, jossa määritellään myyntipiste. Myyntipisteen määritelmä kattaisi jatkossa myös sellaisen myyntipaikassa olevan asiakaspalvelupisteen, josta luovutetaan tai myydään savuttomia nikotiinituotteita.

6 §. Valviran tehtävät. Pykälän 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että Valviran tehtäviin lisättäisiin sen valvominen, että savuttomien nikotiinituotteiden ainesosia, päästöjä, paloturvallisuutta sekä laatua ja teknisiä ominaisuuksia koskevia säännöksiä noudatetaan.

8 §. Kunnan tehtävät. Pykälän 1 momentin johdantokappaletta ehdotetaan muutettavaksi niin, että kunnan olisi huolehdittava alueellaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa paikallisesta toiminnasta myös muiden nikotiinipitoisten tuotteiden kuin tupakkatuotteiden käytön lopettamiseksi.

22 §. Eräiden muiden tuotteiden valmistajan ja maahantuojaan yleiset velvollisuudet. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että myös savuttoman nikotiinituotteen valmistaja ja maahantuoja vastaisivat siitä, että elinkeinotoiminnassa myyntiin tai muuhun luovuttamiseen tarkoitettu tuote on sitä koskevien säännösten ja määräysten mukainen.

25 a §. Savuttomia nikotiinituotteita koskevat vaatimukset. Tupakkalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 25 a §, jossa säädettäisiin savuttomia nikotiinituotteita koskevista vaatimuksista. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan kuluttajalle ei saisi myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on nikotiinia enemmän kuin 20 milligrammaa grammassa tuotetta. Tuotteen painoon laskettaisiin mukaan myös pussin paino, sillä nikotiiniseoksesta imeytyy nikotiinia pussiin, ja jos pussin painoa ei laskettaisi mukaan tuotteen painoon, sääntelyä voitaisiin kiertää lisäämällä pussimateriaaliin nikotiinia.

Jos savuttomassa nikotiinituotteessa on nikotiinia vähintään 16,7 milligrammaa grammassa tuotetta, siihen sovelletaan myös CLP-asetuksesta tulevaa sääntelyä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan kuluttajalle ei saisi myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on tunnusomainen tuoksu tai maku. Tunnusomaisella tuoksulla tai maulla tarkoitetaan ehdotetun 2 §:n 25 kohdan mukaan muuta kuin tupakan tuoksua tai makua, joka on tulosta lisäaineesta tai lisäaineiden yhdistelmästä ja joka on selvästi havaittavaa tupakkatuotteessa, nikotiininesteessä, höyrystettäväksi tarkoitettussa nikotiinittomassa nesteessä tai savuttomassa nikotiinituotteessa ennen tuotteen käyttöä tai sen aikana. Lähtökohtana siis olisi, että savuton nikotiinituote saisi maistua vain maustamattomalta tupakkatuotteelta, esimerkiksi tavanomaiselta nuuskalta.

Lisäksi kuitenkin säädettäisiin, että savuton nikotiinituote saisi maistua mentolilta ja mintulta. Tämä merkitsisi poikkeusta tunnusomaisten tuoksujen tai makujen kiellosta. Mentoli ja minttu ovat keskeisimpiä makuja nikotiinipusseissa, ja ne sallittaisiin jatkossakin.

Pykälän 2 momentin mukaan savutonta nikotiinituotetta ei saisi myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajalle valmiina annosyksikkönä, jonka paino on vähemmän kuin 0,5 grammaa tai enemmän kuin 1 gramma. Annosyksikkö voisi olla esimerkiksi nikotiinipussi tai purutupakkaa muistuttava puriste, jossa kuluttajan käytettäväksi tarkoitettu kerta-annos on valmiina pakkauksessa. Säättämällä annosyksikön vähimmäiskoosta voitaisiin varmistua, ettei markkinoilla olisi jatkossakaan hyvin pieniä ja huomaamattomia nikotiinipusseja, joita esimerkiksi pikkulapset voisivat helpommin saada nieltä. Enimmäiskoon sääntelyllä rajoitettaisiin puolestaan sitä, paljonko yksi annosyksikkö, esimerkiksi nikotiinipussi, voisi enintään sisältää nikotiinia. Savuttomassa nikotiinituotteessa saisi olla nikotiinia enintään 20 milligrammaa grammassa tuotetta, joten yhdessä annosyksikössä, jonka paino olisi enintään 1 gramma, saisi olla nikotiinia enintään 20 milligrammaa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että mitä 11 §:n 1 momentin 2, 3, 5, 7 ja 9 kohdassa säädetään, sovellettaisiin myös savuttomaan nikotiinituotteeseen. Tiedyt lisäaineet, jotka on kielletty tupakkatuotteista, kiellettäisiin siis myös savuttomista nikotiinituotteista. Tämä tarkoittaisi ensinnäkin sitä, että savuttomat nikotiinituotteet eivät saisi sisältää lisäaineita, jotka ovat omiaan luomaan vaikutelman, että tuotteella on terveysvaikutuksia tai että sen aiheuttama terveysriski on vähäisempi kuin muilla tupakkatuotteilla. Kiellettyjä olisivat myös tuotteet, joiden sisältämät piristeet tai muut lisäaineet ovat omiaan luomaan vaikutelman energiasta ja elinvoimasta. Sääntely vastaisi tältä osin Ruotsin sääntelyä. Kielletyiksi tulisivat siis esimerkiksi vitamiineja, kofeiinia tai tauriinia sisältävät savuttomat nikotiinituotteet.

Kiellettyjä olisivat lisäaineet, joilla on CMR-ominaisuuksia polttamattomassa muodossa. CMR-ominaisuuksilla tarkoitetaan 2 §:n 30 kohdan mukaan tupakkatuotteen tai muun tupakkalaissa tarkoitetun tuotteen ainesosien ominaisuuksia, jotka aiheuttavat syöpää, vaurioittavat perimää tai ovat lisääntymisen kannalta vaarallisia. Kiellettyjä olisivat myös tuotteet, jossa on lisäaineita sellaisia määriä, että ne lisäävät merkittäväällä tai mitattavissa olevalla tavalla tuotteen toksisia tai riippuvuutta aiheuttavia vaikutuksia taikka CMR-ominaisuuksia käyttövaiheessa.

Lisäksi kiellettyjä olisivat savuttomat nikotiinituotteet, joiden jossakin osassa on makuaineita niin, että tuotteen tuoksua tai makua voi muuttaa. Esimerkiksi nikotiinipusseja, joiden sisällä olisi makukapseli, jonka kuluttaja voi halutessaan poksauttaa itse, ei saisi myydä.

29 a §. *Ilmoitukset savuttomista nikotiinituotteista.* Tupakkalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 29 a §, jossa säädettäisiin savuttomista nikotiinituotteista vaadittavista tuoteilmoituksista. Tuoteilmoitukset mahdollistaisivat Valviralle tuotteen ja sen ominaisuuksien valvonnan.

Pykälän 1 momentin mukaan savuttoman nikotiinituotteen valmistajan tai maahantuojaan olisi ilmoitettava Valviralle etukäteen tuotteesta, jota se aikoo alkaa myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille. Myös tuotteeseen tehtävästä merkittävästä muutoksesta, jollaisena olisi pidettävä esimerkiksi mitä tahansa käyttäjän elimistöön vaikuttavaa muutosta, olisi tehtävä ilmoitus ennen kuin tuotetta aletaan myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille.

Tupakkalain 26 §:n 1 momentin mukaan sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä on tehtävä tuoteilmoitus viimeistään kuusi kuukautta ennen kuin tuote saatetaan markkinoille. Vaatimus siitä, että ilmoitus on tehtävä puoli vuotta etukäteen, perustuu tupakkatuotedirektiiviin, eikä savuttomien nikotiinituotteiden osalta ehdoteta vastaavaa. Riittävää olisi, että ilmoitus tehtäisiin ennen tuotteen tuomista markkinoille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä tiedoista, jotka 1 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessa on oltava. Ehdotetut tiedot olisivat pääosin samoja kuin ne tiedot, joita valmistajan tai maahantuojaan on 26 §:n 2 momentin mukaan toimitettava sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä. Momentin 2 kohdassa tuotetyypillä tarkoitettaisiin sitä, onko kyseessä esimerkiksi nikotiinipussi vai käyttötarkoitukseltaan purutupakkaa vastaava tupakan vastike.

Momentin 5 kohdan mukaan ilmoituksessa olisi oltava ilmoitus siitä, että valmistaja tai maahantuoja kantaa täyden vastuun tuotteen laadusta ja turvallisuudesta, kun se saatetaan markkinoille ja kun sitä käytetään tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa olevissa oloissa. Tällainen ilmoitus on kuluttajan oikeusturvan kannalta merkittävä huolimatta siitä, että nikotiinipusseihin ja muihin savuttomiin nikotiinituotteisiin sekä niiden myyntiin soveltuvat joka tapauksessa muun muassa tuotevastuulain (694/1990) ja kuluttajansuojalain mukaista vastuuta koskevat säännökset. Ilmoituksellaan valmistaja tai maahantuoja vahvistaisi olevansa vastuunalainen taho, jos tuotteen käytöstä aiheutuisi esimerkiksi terveyshaittoja. Vastuun sisällöstä ja edellytyksistä ei säädettäisi tupakkalaissa lähemmin, sillä se määräytyisi muun lainsäädännön nojalla. Yleinen lähtökohta kuitenkin olisi, että elinkeinonharjoittaja ei voisi vastuunsa välttämiseksi vedota esimerkiksi tietämättömyyteensä tuotteen ominaisuuksista taikka tuotteessa olevaan varoitusmerkintään ja kuluttajan tietoiseen riskinottoon.

29 b §. *Myyntimäärät savuttomista nikotiinituotteista.* Pykälä olisi uusi, ja sen mukaan savuttoman nikotiinituotteen valmistajan tai maahantuojaan olisi toimitettava Valviralle vuosittain tietoja tuotteiden myyntimääristä. Myyntimäärätiedot olisivat välttämättömiä Valviralle, joka perisi niiden perusteella tupakkalain 91 §:n mukaisesti vuosittaisen valvontamaksun tuotteiden valmistajilta ja maahantuojilta.

30 §. *Eräiden muita tuotteita koskevien tietojen toimittamisen tapa, malli ja ajankohta.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että myös savuttomia nikotiinituotteita koskevien ilmoitusten toimittamisen tavasta ja mallista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

31 §. *Vähittäismyyntipakkauksia koskeva yleissäännös.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että jatkossa myös savuttomia nikotiinituotteita saisi myydä ja muutoin luovuttaa kuluttajille ainoastaan tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä asiaa koskevan EU:n lainsäädännön mukaisissa vähittäismyyntipakkauksissa. Savuttomia nikotiinituotteita ei siis saisi luovuttaa irrallisina, vaan niillä olisi oltava vähittäismyyntipakkaus, jonka olisi täytettävä tietyt vaatimukset.

Tällä tavoin voitaisiin turvata sitä, että kuluttaja, joka hankkii tuotteen, saa tuotteesta asianmukaiset tiedot.

34 §. *Tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähimmäispakkauskoko.* Pykälän otsikkoa ja 1 ja 2 momenttia muutettaisiin niin, että ne koskisivat myös savuttomia nikotiinituotteita. Pykälän 1 momentin mukaan savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen vähimmäiskoko olisi 20 annosyksikköä ja 30 grammaa irtonaisena myytävää tuotetta. Annosyksiköllä tarkoitettaisiin esimerkiksi nikotiinipussia. Nikotiinipussirasiat sisältävät jo nykyisin tyypillisesti vähintään 20 nikotiinipussia, joten ehdotus ei käytännössä merkitsisi muutosta nykytilaan nähden. Irtonaisena myytävälle tuotteelle ehdotettu 30 gramman vähimmäispakkauskoko vastaisi kääre- ja piipputupakan vähimmäispakkauskokoa. Vähimmäispakkauskokoa koskevalla sääntelyllä voitaisiin torjua sellaisia pieniä ja edullisia vähittäismyyntipakkauksia, jotka olisivat omiaan houkuttelemaan erityisesti nuoria.

Lisäksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että myöskään savuttomia nikotiinituotteita ei saisi myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille vähittäismyyntipakkauksessa, joka sisältää pienempiä pakkauksia tai joka voidaan jakaa pienempiin pakkauksiin. Myös tältä osin sääntelyn tavoitteena on ehkäistä tuotteiden houkuttelevuutta erityisesti nuorten näkökulmasta.

Pykälän 3 momentti säilyisi ennallaan.

39 a §. *Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen merkinnät.* Pykälä olisi uusi, ja siinä säädettäisiin yhtäältä siitä, millaiset merkinnät savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaukseen vaaditaan, sekä toisaalta siitä, millaiset merkinnät ovat pakkauksessa sallittuja ja kiellettyjä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin merkinnöistä, jotka olisivat vähittäismyyntipakkauksessa pakollisia. Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaukseen vaadittaisiin pääosin samat merkinnät kuin sähkösavukkeen ja nikotiininesteen vähittäismyyntipakkaukseen. Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaukseen vaadittaisiin ensinnäkin luettelo tuotteen sisältämistä ainesosista alenevassa painojärjestyksessä. Pakkauksesta olisi siis käytävä ilmi kaikki ainesosat, joita tuote sisältää. Tällä tavoin kuluttaja saisi tietää kaikki ainesosat, joita hänen elimistöönsä tuotteesta päätyy.

Vähittäismyyntipakkauksessa olisi oltava maininta tuotteen nikotiinipitoisuudesta ja annostuksesta. Pakkauksessa olisi siis ilmoitettava ensinnäkin, kuinka monta milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta on. Lisäksi olisi ilmoitettava annostus eli se, paljonko nikotiinia esimerkiksi yksi nikotiinipussi sisältää. Jos kyse olisi irtonaisessa muodossa olevasta tuotteesta, pakkauksessa olisi ilmoitettava, kuinka suuri yksi käyttöannos grammoina valmistajan näkemyksen mukaan on.

Vähittäismyyntipakkauksessa olisi oltava valmistajan eränumero. Sen avulla tuotteen valmistuspaikka ja -aika olisi mahdollista selvittää, minkä lisäksi eränumeron avulla voitaisiin yksilöidä tuotteet esimerkiksi takaisinventoja varten.

Vähittäismyyntipakkauksessa olisi oltava suositus tuotteen pitämisestä lasten ulottumattomissa. Kysymys on myrkyllisistä ja riippuvuutta aiheuttavista tuotteista, joiden ei tulisi päätyä lasten käsiin.

Vähittäismyyntipakkauksissa olisi oltava suomen- ja ruotsinkieliset terveysvaroitukset. Tältä osin sääntely vastaisi sitä, mitä tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipakkauksista säädetään.

Pykälän 2 momentti koskisi merkintöjä, jotka ovat kiellettyjä savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa. Mitä 33 §:ssä säädetään, sovellettaisiin 2, 5 ja 8 kohtaa lukuun ottamatta myös savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaukseen. Tämä tarkoittaisi sitä, että savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen merkinnät eivät saisi edistää tuotteen myyntiä tai kannustaa tuotteen kulutukseen antamalla väärää vaikutelmaa tuotteen ominaisuuksista, terveysvaikutuksista, riskeistä tai päästöistä, antaa ymmärtää, että tuote on vähemmän haitallinen kuin muut tuotteet tai että tuotteessa on pyritty vähentämään joidenkin savun haitallisten osien vaikutusta, antaa ymmärtää, että tuotteella on elinvoimaa ja energiaa lisääviä, parantavia, nuorentavia, luonnollisia tai orgaanisia ominaisuuksia taikka että sen käytöstä on muuta terveyteen tai elämäntapoihin liittyvää hyötyä, muistuttaa elintarviketta tai kosmeettista valmistetta eikä antaa ymmärtää, että tuotteella on ympäristöetuja.

Pykälän 3 momentti koskisi savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista, ja ehdotettu sääntely vastaa pitkälti sitä, mitä esimerkiksi tupakkalain 32 §:n 3 momentissa säädetään tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten merkintöjen yhdenmukaistamisesta. Momentin mukaan savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa saisi esittää tuotteen tuotenimen ja tuoteryhmän, valmistajan tai maahantuojan toiminimen ja yhteystiedot ja tuotteen pakkauskoon, maun ja viivakoodin siten, että vähittäismyyntipakkaus ei merkinnöiltään erotu muista savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksista eikä merkintöjen avulla edistetä tuotteen myyntiä. Kyse olisi tiedoista, jotka ovat välttämättömiä tuotteen tunnistamiseksi ja erottamiseksi muista vastaavista tuotteista ja joiden avulla kuluttaja tarvittaessa voi ottaa yhteyttä tuotteen valmistajaan tai maahantuojaan. Ehdotetun 3 momentin mukaisissa tiedoissa on kysymys vähimmäistiedoista, jotka tuotetta käyttävän kuluttajan voidaan arvioida tarvitsevan. Tuoteryhmää koskevalla tiedolla tarkoitettaisiin tietoa siitä, onko savuton nikotiinituote esimerkiksi nikotiinipussi vai muunlainen savuton nikotiinituote.

Valmistajan tai maahantuojan toiminimen osalta olisi sallittua esittää yrityksen tai muun toiminnanharjoittajan yritystietojärjestelmään merkitty toiminimi. Lisäksi sallittua olisi esittää valmistajan tai maahantuojan yhteystiedot. Sallittuina yhteystietoina ei voitaisi pitää tietoa esimerkiksi yrityksen sosiaalisen median kanavista.

Pakkauksessa saisi esittää tiedon tuotteen pakkauskoosta, esimerkiksi siitä, kuinka monta nikotiinipussia pakkaus sisältää. Sen sijaan esimerkiksi merkinnät ”Isompi pakkaus” tai ”Uusi pakkauskoko” eivät olisi sallittuja.

Pakkauksessa saisi esittää tiedon tuotteen mausta. Tietoa ei kuitenkaan saisi esittää mainonnallisella tavalla.

Lisäksi pakkauksessa saisi esittää viivakoodin. Olisi kuitenkin markkinointikiellon vastaista, jos kuluttaja voisi lukea viivakoodin omalla laitteellaan niin, että saatavilla olisi tuotteen iskulauseita mitään muita mainonnallisia elementtejä tai tietoja, joita ehdotetun pykälän mukaan tuotteen pakkauksessa ei saisi antaa. Viivakoodi ei saisi myöskään muodostaa kuvaa, kuviota tai symbolia, joka muistuttaa jotakin muuta kuin viivakoodia.

Kaikki 3 momentin mukaiset tiedot olisi ilmoitettava siten, että vähittäismyyntipakkaus ei merkinnöiltään erotu muista savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksista eikä merkintöjen avulla edistetä tuotteen myyntiä. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että merkinnät eivät saisi millään tavoin herättää kuluttajan huomiota ja että niiden olisi oltava ulkoasultaan samanlaisia kaikissa tuoteryhmän vähittäismyyntipakkauksissa tuotemerkistä riippumatta.

Pykälän 4 momentin mukaan savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa ei saisi olla muita kuin sellaisia merkintöjä, jotka ovat 1—3 momentin nojalla pakollisia tai sallittuja vähittäismyyntipakkauksessa. Kaikki sellaiset merkinnät, jotka eivät ole 1 momentin mukaan pakollisia taikka 2 tai 3 momentin mukaan sallittuja, tulisivat siis yksiselitteisesti kielletyiksi. Poikkeuksena olisivat kuitenkin sellaiset merkinnät, joita edellytetään muualla lainsäädännössä. Esimerkiksi CLP-asetuksesta johtuu tiettyjä vaatimuksia savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksille, eikä ehdotetulla tupakkalain sääntelyllä puututtaisi näihin merkintöihin. Jos esimerkiksi tuotteessa on nikotiinia vähintään 16,7 milligrammaa grammassa, pakkaukseen vaaditaan välittömästi myrkyllisyydestä varoittava pääkallosymboli ja vaaralauseke ”Myrkyllistä nieltynä”. Jos taas tuotteessa on nikotiinia vähintään 2,5 milligrammaa grammassa mutta vähemmän kuin 16,7 milligrammaa grammassa, pakkauksessa on oltava terveysvaarasta varoittava huutomerkkisymboli sekä vaaralauseke ”Haitallista nieltynä”.

Lisäksi CLP-asetuksen 35 artiklan mukaan yleiseen kulutukseen toimitetun kemikaalin pakkaus ei saa houkutella lapsia tai herättää lasten uteliaisuutta tai johtaa kuluttajia harhaan. Pakkauksen ulkoasu tai suunnittelu ei saa olla elintarvikkeissa, rehuissa tai lääke- ja kosmeettisissa valmisteissa käytetyn kaltainen. Samassa artiklassa säädetään myös, että vaarallisen kemikaalin pakkaus on suunniteltava, valmistettava ja suljettava niin, ettei sen sisältö pääse missään vaiheessa vuotamaan. Vaihdeettavien sulkimien varustetut pakkaukset on voitava sulkea uudelleen sisällön pääsemättä vuotamaan. Lisäksi CLP-asetuksen 35 artiklassa edellytetään, että pakkaukset on varustettava näkövammaisille tarkoitettulla vaaratunnuksella, mikäli seos on luokiteltu välittömästi myrkylliseksi (kaikki kategoriat).

Pykälän 4 momentti sisältäisi sosiaali- ja terveysministeriölle osoitetun asetuksenantovaltuuden.

39 b §. *Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu.* Pykälä olisi uusi, ja siinä säädettäisiin savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen ulkoasun yhdenmukaisuutta koskevista vaatimuksista muiden asioiden kuin pakkausmerkintöjen osalta. Sääntely vastaisi sitä, mitä tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipakkausten ulkoasusta säädetään. Pykälän 1 momentin mukaan savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaus ei saisi muodoltaan, väriltään, materiaaliltaan tai muulta ulkoasultaan erottua muista savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksista eikä vähittäismyyntipakkauksen ulkoasun avulla saisi edistää tuotteen myyntiä.

Pykälän 2 momentti sisältäisi sosiaali- ja terveysministeriölle osoitetun asetuksenantovaltuuden.

39 c §. *Savuttoman nikotiinituotteen ulkoasu.* Pykälä olisi uusi ja koskisi itse savuttoman nikotiinituotteen ulkoasua, kun taas ehdotetuissa 39 a ja 39 b §:ssä säädettäisiin tuotteen vähittäismyyntipakkauksen ulkoasusta. Samalla, kun vähittäismyyntipakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin, olisi perusteltua yhdenmukaistaa myös itse tuotteen ulkoasu, sillä muutoin riskinä on, että esimerkiksi markkinointi siirtyisi pakkauksesta itse tuotteeseen.

Pykälän 1 momentin mukaan savuton nikotiinituote ei saisi muodoltaan, väritään, pinnaltaan tai muulta ulkoasultaan erottua muista saman tuoteryhmän savuttomista nikotiinituotteista eikä sen ulkoasun avulla saisi edistää tuotteen myyntiä. Sääntelyllä pyritään varmistamaan, ettei savuttomia nikotiinituotteita esimerkiksi värjätä houkuttelevan värisiksi, ettei nikotiinipusseista tehdä esimerkiksi sydämenmallisia ja ettei nikotiinipusseihin lisätä kimalletta. Tuoteryhmällä tarkoitettaisiin esimerkiksi nikotiinipusseja, irtonaisena myytävää nuuskankorviketta ja muita mahdollisia savuttomia nikotiinituotteita.

Pykälän 2 momentti sisältäisi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle osoitetun asetuksenantovaltuuden.

40 §. *Varoitusmerkkintöjä koskeva poikkeus ulkomaanliikenteessä.* Tupakkalain 40 §:ssä säädetään varoitusmerkkintöjä koskevasta poikkeuksesta ulkomaanliikenteessä. Pykälän johdantokappaletta ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainittaisiin myös ehdotetun 39 a §:n 1 momentin 5 kohdan sääntely suomen ja ruotsin kielen käyttämisestä savuttomien nikotiinituotteiden varoitusmerkinnöissä.

44 §. *Vähittäismyyntiin luvanvaraisuus.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että vähittäismyyntiin luvanvaraisuus koskisi myös savuttomia nikotiinituotteita. Samoin kuin tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä, myös savuttomia nikotiinituotteita saisi myydä ja muutoin luovuttaa vähittäin vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtaisen vähittäismyyntiluvan perusteella. Luvan vähittäismyyntiin liikkuvassa liikennevälineessä, kuten kaappa-autossa, myöntäisi kuitenkin luvanhakijan kotikunta.

48 §. *Ilmoitus nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntistä.* Pykälän otsikkoa ja 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sääntely kattaisi myös savuttomat nikotiinituotteet. Se, jolla on vanhan tupakkalain (693/1976) nojalla myönnetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa, saisi myydä samassa myyntipaikassa myös savuttomia nikotiinituotteita tehtyään luvan myöntäneelle kunnalle kirjallisen ilmoituksen asiasta ja toimitettuaan kunnalle päivityksen 46 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista. Tällaisesta ilmoituksesta voidaan periä maksu. Jos taas toiminnanharjoittajalla on voimassa olevan tupakkalain nojalla myönnetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa ja hän haluaa ottaa myyntiin myös savuttomia nikotiinituotteita, hänen olisi tehtävä kunnalle ilmoitus aiemmassa lupahakemuksessa ilmoitettujen tietojen muutoksesta. Tällainen lupatietojen muutosta koskeva ilmoitus olisi maksuton. Asia erikseen on se, että osalla vähittäismyyjiä savuttomien nikotiinituotteiden ottaminen vähittäismyyntiin voisi nostaa kunnan vuosittain perimää valvontamaksua.

50 §. *Tukkumyyntiin ilmoituksenvaraisuus.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että savuttomien nikotiinituotteiden tukkumyynti olisi vastaavalla tavalla ilmoituksenvaraista kuin tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyynti. Ilmoitus olisi tehtävä etukäteen myyntipaikan sijaintikunnalle, ja siinä olisi annettava 46 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Vastaava ilmoitus olisi tehtävä myös ennen kuin toimintaa olennaisesti muutetaan ja kun toiminta lopetetaan.

52 a §. *Tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto.* Pykälää ja sen otsikkoa laajennettaisiin koskemaan savuttomia nikotiinituotteita. Kuluttajalle ei saisi myydä eikä muutoin luovuttaa tuotetta, jonka tarkoituksena on saada aikaan savuttomalle nikotiinituotteelle tunnusomainen tuoksu tai maku. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on torjua sitä, että nuoria houkuttelevien makujen kieltoa kierrettäisiin esimerkiksi niin sanotuilla makukorteilla, jotka on tarkoitettu laitettavaksi nikotiinipussipakkauksen sisään. Vaikka kaikkia tunnusomaisia tuoksua tai makua ei ehdoteta kiellettäväksi savuttomissa nikotiinituotteissa vaan

mentolin ja mintun maut säilyisivät sallittuina, olisi silti perusteltua kieltää savuttomien nikotiinituotteiden maustamiseen tarkoitettut tuotteet samalla tavalla kuin on tehty tupakkatuotteiden osalta. Muutoin voimassa olevaa sääntelyä voitaisiin yrittää kiertää väittämällä, ettei esimerkiksi mentolin makuista makukorttia ole tarkoitettu tupakkatuotteen vaan savuttoman nikotiinituotteen maustamiseen.

53 §. Kielto myydä alaikäiselle. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että myöskään savuttomia nikotiinituotteita ei saisi myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alaikäisille. Säännös koskisi paitsi elinkeinotoiminnassa, myös muutoin tapahtuvaa myyntiä ja muuta luovuttamista. Välittämällä tarkoitettaisiin samaa kuin alkoholirikoksia koskevien säännösten uudistamisen yhteydessä (HE 84/2008 vp) on tarkoitettu alkoholijuomien välittämisen osalta. Kyseisessä hallituksen esityksessä välittämällä on tarkoitettu toimintaa, jossa henkilö hankkii alkoholijuomaa toisen puolesta ja lukuun ja luovuttaa sen toimeksiantajalleen. Hankkimista edeltää etukäteinen pyyntö tai toimeksianto. Välittämiseksi kuvattiin esityksessä myös laittoman alkoholijuoman toimittamista myyjältä tai muulta luovuttajalta ostajalle ja ostajan hankkimista jollekin laittomalle erälle. Välittämisenä ei sen sijaan pidetty pelkän yleisluonteisen tiedon välittämistä siitä, mistä laitonta alkoholijuomaa olisi saatavilla.

Muiden tupakan vastikkeiden kuin savuttomien nikotiinituotteiden myynti alaikäisille säilyisi 2 momentin mukaisesti kiellettynä vain elinkeinotoiminnassa.

58 §. Etämyynnin kieltö. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että se koskisi savuttomia nikotiinituotteita vastaavalla tavalla kuin tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, nikotiininesteitä ja poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita. Rajat ylittävä etämyynti määritellään 2 §:n 34 kohdassa. Rajat ylittävän etämyynnin kieltö merkitsisi paitsi sitä, että ulkomaille sijoittautuneet elinkeinonharjoittajat eivät saisi myydä savuttomia nikotiinituotteita suomalaisille kuluttajille, myös sitä, että suomalaiset elinkeinonharjoittajat eivät saisi myydä tuotteita ulkomaisille kuluttajille.

Lisäksi pykälässä kiellettäisiin myös Suomeen sijoittautuneita elinkeinonharjoittajia myymästä ja muutoin luovuttamasta savuttomia nikotiinituotteita tuotteita kuluttajille kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua etäviestintä, kuten tietoverkkoa tai puhelinta, käyttäen.

Etämyyntikiellon rikkominen ei olisi rangaistavaa, mutta kunta voisi kieltää tällaisen toiminnan ja tehostaa kieltoa uhkasakolla. Lisäksi etämyyntikiellon rikkominen olisi peruste vähittäismyyntiluvan peruuttamiselle.

59 §. Tullihuutokaupalla myynnin kieltö. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että tullihuutokaupalla myynnin kieltö koskisi savuttomia nikotiinituotteita vastaavalla tavalla kuin tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, nikotiininesteitä ja poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita.

60 §. Tukkumyynnin rajoitukset. Voimassa olevan 60 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan nikotiininesteitä saa myydä tukuittain vain 50 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tehneelle tukkukaupalle jälleenmyyntiä varten sekä sille, jolla on 44 §:ssä tarkoitettu vähittäismyyntilupa ja joka on 46 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 49 §:n nojalla ilmoittanut myyvänsä nikotiininesteitä. Kohtaa laajennettaisiin koskemaan myös savuttomia nikotiinituotteita.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin niin, että myöskään savuttomia nikotiinituotteita ei saisi myydä tukuittain 45 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa paikoissa eli esimerkiksi päiväkodin tai perusopetusta antavan oppilaitoksen sisätilassa tai ulkoalueella.

Pykälän 4 momenttia muutettaisiin niin, että myös savuttomia nikotiinituotteita saisi myydä tukuittain vähittäismyyjälle, joka ei tarvitse tupakkalain mukaista vähittäismyyntilupaa, sekä tukkumyyjälle, jota tämän lain mukainen ilmoitusvelvollisuus ei koske. Tukkumyyjillä voi olla sellaisia asiakkaita, jotka eivät ole Suomen lainsäädännön alaisia ja joilla ei näin ollen ole velvollisuutta hankkia tupakkalain mukaista vähittäismyyntilupaa. Tällaisia toimijoita ovat esimerkiksi alukset, jotka seilaavat muiden maiden lippujen alla.

62 §. Alaikäisiä koskeva maahantuontikielto. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että se koskisi kaikkia tupakan vastikkeita. Nikotiininesteitä ei enää mainittaisi säännöksessä erikseen, sillä ne kuuluvat tupakan vastikkeisiin. Maahantuontikielto olisi linjassa ehdotetun alaikäisiä koskevan hallussapitokiellon laajennuksen kanssa ja tarpeen alaikäisten terveyden suojelemiseksi.

63 §. Eräiden savuttomien tupakkatuotteiden maahantuontikielto. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä säädetty savuttomien tupakkatuotteiden matkustajatuonnin määrällinen raja puolitettaisiin 1 000 grammasta 500 grammaan vuorokaudessa. Jatkossa yksityishenkilö saisi siis omaa henkilökohtaista käyttöönsä varten tuoda mukanaan maahan yhteensä enintään 500 grammaa nuuskaa, purutupakkaa ja nenänuuskaa kalenterivuorokaudessa.

Savuttomia nikotiinituotteita koskevasta maahantuonnin määrällisestä rajasta säädettäisiin 67 §:ssä.

65 §. Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että yksityishenkilö ei saisi hankkia tai vastaanottaa elinkeinonharjoittajalta myöskään savuttomia nikotiinituotteita postitse, tavarankuljetuksena tai muulla vastaavalla tavalla Suomen ulkopuolelta. Esityksessä ehdotetaan savuttomien nikotiinituotteiden rajat ylittävän etämyynnin kieltämistä, mutta suomalaisten viranomaisten olisi kuitenkin käytännössä hankala puuttua kiellon rikkomiseen silloin, jos toimija on ulkomainen, ja etenkin silloin, jos tämä on sijoittautunut EU:n ulkopuolelle. Ehdotetulla 65 §:n mukaisella maahantuontikiellolla voitaisiin tehokkaammin puuttua nikotiinipussien ja muiden savuttomien nikotiinituotteiden tilaamiseen ulkomailta.

66 §. Matkustajatuonnin aikarajat. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että se koskisi myös savuttomia nikotiinituotteita. Kyse on Euroopan talousalueen ulkopuolelta tapahtuvaa tuontia koskevasta erityissääntelystä, jota sovelletaan muita maahantuontia koskevien rajoitusten lisäksi silloin, kun tuonti tapahtuu Euroopan talousalueen ulkopuolelta.

67 §. Matkustajatuonnin määrälliset rajat. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta. Sen mukaan yksityishenkilö ei saisi tuoda maahan savuttomia nikotiinituotteita, joiden vähittäismyyntipakkausten merkinnät poikkeavat 39 a §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetystä, enempää kuin 500 grammaa. Rajoitus koskisi sellaisia tuotteita, joiden vähittäismyyntipakkausissa ei ole Suomen tupakkalainsäädännön mukaisia suomen- ja ruotsinkielisiä varoitusmerkinthöjä.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaan tehtäisiin uuden 4 kohdan lisäämisestä johtuva tekninen muutos.

74 §. Yleiset tupakointikiellot. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että jatkossa myöskään savuttomia nikotiinituotteita ei saisi käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta,

ammattillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä leikkikentillä. Ehdotetulla muutoksella pyritään suojaamaan lapsia tupakointiin ja muiden nikotiinituotteiden käyttöön liittyvältä mallioppimiselta sekä hengenvaarallisilta nikotiinimyrkytyksiltä, joita nikotiinipussien syömisestä voi aiheutua.

80 §. Tupakointikieltoa koskevat opasteet. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Voimassa olevan pykälän mukaan sisätilan tai ulkoalueen haltijan ja yleisen tilaisuuden järjestäjän on asetettava näkyville 74 §:n 1 momentissa tarkoitetun tupakointikiellon sekä 76 ja 77 §:ssä tarkoitetun tupakointiin tarkoitetun tilan osoittavat opasteet. Voimassa olevan 74 §:n 3 momentin mukaan savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä leikkikentillä, mutta voimassa olevassa tupakkalaissa ei velvoiteta tilan haltijaa asettamaan näkyville savuttoman tupakkatuotteen käyttökieltoa osoittavia opasteita. Tämän vuoksi 80 §:n uudessa 2 momentissa säädettäisiin, että mitä 1 momentissa säädetään tupakointikiellosta, sovellettaisiin myös 74 §:n 3 momentissa säädettyyn savuttoman tupakkatuotteen ja savuttoman nikotiinituotteen käyttämisestä koskevaan kieltoon. Tällä tavoin myös savuttomia tupakkatuotteita ja savuttomia nikotiinituotteita koskevat käyttökiellot tulisivat nykyistä selvemmin ihmisten tietoon, mikä voisi osaltaan tehostaa niiden noudattamista.

81 §. Tupakointikieltojen toimeenpano. Voimassa olevassa pykälässä säädetään, että jos joku rikkoo 74 §:ssä tarkoitettua tupakointikieltoa eikä kehotuksesta huolimatta lopeta tupakointia, paikan haltija taikka tämän edustaja saa poistaa hänet sieltä, jollei poistamista voida pitää kohtuuttomana. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että se kattaisi myös tilanteet, joissa joku rikkoo 74 §:n 3 momentissa säädettyä savuttoman tupakkatuotteen tai savuttoman nikotiinituotteen käyttämisestä koskevaa kieltoa. Lisäksi täsmennettäisiin, että pykälässä tarkoitettaisiin nimenomaan 74 §:n 1 momentissa säädettyjä tupakointikieltoja, ei siis 74 §:n 2 momentissa säädettyä tupakointikieltoa, joka koskee yksityisessä käytössä olevaa kulkuneuvoa, kun siellä oleskelee alle 15-vuotias.

90 §. Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että kunta perisi maksun myös vähittäismyyntilupaa koskevasta muutosilmoituksesta, kun kyse on vähittäismyyntin laajentamisesta uusiin tuoteryhmiin. Maksu perittäisiin siis esimerkiksi silloin, jos vähittäismyyntilupa on myönnetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntiin ja myyntiä halutaan laajentaa nikotiininesteisiin tai savuttomiin nikotiinituotteisiin taikka molempiin näihin tuoteryhmiin.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että kunta perisi hyväksymänsä taksan mukaisen maksun myös silloin, kun 48 §:n mukainen ilmoitus on tehty savuttomista nikotiinituotteista.

Pykälän 3 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että Valvira voisi periä valmistajalta tai maahantuojalta maksun myös ehdotetun 29 a ja 29 b §:n nojalla toimitettujen tietojen vastaanottamisesta, tallentamisesta, käsittelystä, analysoinnista ja julkaisemisesta sekä niihin liittyvistä toimenpiteistä. Myös savuttomiin nikotiinituotteisiin soveltuisi 90 §:n 5 momentti, jonka mukaan tuotetta ei saa tuoda markkinoille ennen kuin 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu maksu on maksettu.

91 §. Tupakkalain valvontamaksut. Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan kunnan perimä valvontamaksu on enintään 500 euroa myyntipistettä kohden. Jos toimija kuitenkin on 46 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 50 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoittanut sekä tupakkatuotteiden että

nikotiininesteiden vähittäis- tai tukkumyynnistä taikka on tehnyt 48 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen nikotiininesteiden vähittäismyynnistä, valvontamaksu peritään enintään kaksinkertaisena. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että mitä siinä säädetään nikotiininesteistä, sovellettaisiin myös savuttomiin nikotiinituotteisiin. Tämä merkitsisi sitä, että jos myyjä on jo ennestään ilmoittanut myyvänsä tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä, enimmäismaksu pysyisi 1 000 eurossa, vaikka myyjä ilmoittaisi ottavansa myyntiin myös savuttomia nikotiinituotteita. Jos taas myyjä on ilmoittanut pelkästään tupakkatuotteiden myynnistä, valvontamaksu nousisi 1 000 euroon, jos myyjä ilmoittaisi myyvänsä myös savuttomia nikotiinituotteita. Jos myyjä on ilmoittanut myyvänsä pelkästään nikotiininesteitä, maksu pysyisi 500 eurossa, vaikka myyjä ilmoittaisi ottavansa myyntiin myös savuttomia nikotiinituotteita.

Pykälän 4 momenttia muutettaisiin niin, että Valvira perisi tupakkalain valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi vuosittain valvontamaksun myös savuttomien nikotiinituotteiden valmistajilta ja maahantuojilta. Valvontamaksu muodostuisi niiden myyntimäärien perusteella, jotka valmistaja tai maahantuoja olisi edellisen kalenterivuoden aikana ilmoittanut Valviralle ehdotetun 29 b §:n nojalla. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi kaksi uutta kohtaa ja 5 kohtaan tehtäisiin uusien kohtien lisäämisestä johtuva tekninen muutos. Uuden 6 kohdan mukaan annosyksiköissä, kuten nikotiinipusseissa, myytävistä savuttomista nikotiinituotteista perittävä valvontamaksu olisi 0,001 euroa kappaleelta. Tämä vastaisi yhdestä savukkeesta perittävää valvontamaksua. Uuden 7 kohdan mukaan muista savuttomista nikotiinituotteista perittäisiin valvontamaksua 1,7 euroa kilolta eli yhtä paljon kuin esimerkiksi kääretupakasta.

Myös savuttomia nikotiinituotteita koskisi pykälän 5 momentti, jonka mukaan valvontamaksun suuruus on vähintään 300 euroa ja enintään 70 000 euroa valmistajaa tai maahantuojaa kohden.

94 §. Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että Valviran olisi asetettava myös savuttomista nikotiinituotteista 29 a §:n nojalla saadut tiedot liikesalaisuuksia lukuun ottamatta yleisön saatavilla olevalle verkkosivustolle, josta tietoja voi hakea ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena tuotteen nimeä taikka rekisteröidyn nimeä tai yritys- ja yhteisötunnusta.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että myös 29 a §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettun luonnollisen henkilön nimi olisi saatettava sellaisenaan julkiseksi, kun tietoja asetetaan saataville 94 §:n 2 momentin mukaisesti.

97 §. Vähittäismyyntiluvan peruuttaminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että se kattaisi nykyistä laajemmin myös savuttomat nikotiinituotteet. Tupakkalain 5 luvussa ehdotetaan säädettäväksi myös savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksia koskevista vaatimuksista, ja 97 §:n 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että vähittäismyyntilupa voitaisiin peruuttaa, jos vähittäismyyntipakkaukset ovat 5 luvun säännösten vastaisia. Tämä kattaisi paitsi sellaiset tilanteet, joissa pakkauksissa ei ole vaadittuja varoitusmerkintöjä, myös sellaiset tilanteet, joissa pakkausten ulkoasu ei ole ehdotetulla tavalla yhdenmukainen.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että vähittäismyyntilupa voitaisiin peruuttaa, jos vähittäismyyntiluvan haltija jättää ilmoittamatta 48 §:n vastaisesti savuttomien nikotiinituotteiden myynnistä tai 49 §:ssä tarkoitettuja olennaisia tietoja.

Lisäksi 58 §:ssä ehdotetaan kiellettäväksi savuttomien nikotiinituotteiden myynti ja muu luovuttaminen kuluttajalle etäviestintä käyttäen, ja 97 §:n 1 momentin 6 kohtaa muutettaisiin niin, että myös etämyyntikiellon rikkominen olisi peruste vähittäismyyntiluvan peruuttamiselle.

On lisäksi huomattava, että koska savuttomat nikotiinituotteet ovat tupakan vastikkeita, savuttomiin nikotiinituotteisiin voivat soveltua myös eräät muut 97 §:n 1 momentissa säädetyt perusteet vähittäismyyntiluvan peruuttamiselle. Vähittäismyyntilupa voidaan peruuttaa myös silloin, jos savuttomia nikotiinituotteita myydään alle 18-vuotiaalle tai automaattisesta myyntilaitteesta taikka jos niitä markkinoidaan tai pidetään esillä vähittäismyyntissä.

100 §. Myyntikielto. Pykälän 1 momentin johdantokappaletta ja 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että Valvira voisi kieltää savuttoman nikotiinituotteen myymisen ja muun luovuttamisen, jos valmistaja tai maahantuoja ei ole toimittanut Valviralle 29 a tai 29 b §:ssä tarkoitettuja tietoja säädetyllä tavalla, säädetyssä ajassa tai säädettyä mallia käyttäen taikka jos toimitetut tiedot eivät pidä paikkaansa.

Lisäksi pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että myyntikielto voitaisiin määrätä myös silloin, jos valmistaja tai maahantuoja on jättänyt suorittamatta Valviralle 91 §:n 4 momentissa tarkoitetun maksun eli tuotteen myyntimääriin perustuvan valvontamaksun. Muutoksella tehostettaisiin Valviran mahdollisuuksia puuttua tilanteisiin, joissa valmistaja tai maahantuoja ei ole maksanut valvontamaksua.

109 §. Tupakan myyntirikos. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että tupakan myyntirikoksen rikostunnusmerkistö laajenisi koskemaan myös savuttomiin nikotiinituotteisiin liittyvää lainvastaista toimintaa. Pykälän 1 kohdan mukaan tupakan myyntirikoksesta olisi tuomittava myös se, joka tahallaan 53 §:n 1 momentin vastaisesti myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa taikka välittää savuttoman nikotiinituotteen alle 18-vuotiaalle.

Pykälän 2 kohta säilyisi ennallaan.

Pykälän 3 kohdan mukaan tupakan myyntirikoksesta olisi tuomittava myös se, joka tahallaan elinkeinotoiminnassa myy tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita ilman vähittäismyyntilupaa 44 §:n vastaisesti tai tekemättä savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntistä 48 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta.

Pykälän 4 kohdan mukaan tupakan myyntirikoksesta olisi tuomittava myös se, joka tahallaan 60 §:n vastaisesti tukkumyynnissä myy tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita muulle kuin mainitussa pykälässä tarkoitetulle toimijalle.

Nikotiinipusseissa on kysymys myrkyllisistä ja voimakasta riippuvuutta aiheuttavista tuotteista, jotka ovat haitallisia erityisesti lasten ja nuorten terveydelle. Siksi olisi perusteltua, että edellä ehdotetusti niiden myynti alaikäisille olisi rangaistavaa paitsi elinkeinotoiminnassa, myös yksityishenkilöiden välillä. Myös niiden luovuttamisen elinkeinotoiminnassa ilman vähittäismyyntilupaa tai vaadittua ilmoitusta sekä niiden luovuttamisen tukkumyynnissä muulle kuin 60 §:ssä mainitulle toimijalle olisi perusteltua olla rangaistavaa. Nikotiinipussien ja muiden savuttomien nikotiinituotteiden haitallisuuden vuoksi painavat yhteiskunnalliset syyt vaativat edellä mainittujen tekojen rangaistavaksi säättämistä.

Edellä mainitut teot olisivat rangaistavia vain tahallisenä. Rangaistusseuraamuksena tupakan myyntirikoksessa olisi jatkossakin sakkoa tai enintään neljä kuukautta vankeutta. Kun kysymys on tuotteista, jotka aiheuttavat riippuvuutta ja muuta terveyshaittoja ja saattavat nikotiinipitoisuudestaan riippuen olla jopa hengenvaarallisia, pelkkää sakonuhkaista rikkomussäännöstä ei voida pitää riittävänä.

113 §. *Tupakointirikkomus.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tupakointirikkomuksen rikostunnusmerkistö laajenisi kattamaan myös savuttoman nikotiinituotteen käyttämisen 74 §:n 3 momentin vastaisesti. Lisäksi säännöstä päivitetäisiin mainitsemalla siinä myös leikkikentät, jotka on lisätty 74 §:n 3 momenttiin lakimuutoksella 283/2022.

Ehdotetut muutokset olisivat painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Tupakkalain 74 §:n 3 momentilla suojataan lapsia ja nuoria, myös hyvin pieniä lapsia, tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden käyttöön liittyvältä mallioppimiselta sekä hengenvaarallisilta nikotiinimyrkytyksiltä. Lasten ja nuorten terveyden suojelemiseksi olisi tärkeää, että savuttoman nikotiinituotteen käyttämiseen esimerkiksi päiväkodin tai koulun pihalla taikka leikkikentällä voitaisiin tarvittaessa puuttua myös rikosoikeudellisin keinoin.

117 §. *Myyntipäällykset.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että mitä tupakkalaissa säädettäisiin savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksesta, koskisi myös tuotteen mahdollista myyntipäällystä. Tupakkalain 2 §:n 32 kohdan mukaan myyntipäällyksellä tarkoitetaan pakkausta, jossa tupakkatuotteet tai muut tupakkalaissa tarkoitettut tuotteet saatetaan markkinoille ja joka sisältää vähittäismyyntipakkauksen tai useita vähittäismyyntipakkauksia. Myyntipäällyksellä ei kuitenkaan tarkoiteta vähittäismyyntipakkauksen läpinäkyvää käärettä. Kun vähittäismyyntipakkauksia koskevaa sääntelyä sovellettaisiin myös myyntipäällyksiin, esimerkiksi varoitusmerkintöjä ei voisi piilottaa myymällä vähittäismyyntipakkauksia kartongeissa.

118 §. *Hallussapitokielto.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että jatkossa alle 18-vuotias ei saisi pitää hallussaan mitään tupakan vastikkeita. Nikotiininesteitä ei enää mainittaisi pykälässä erikseen, koska ne kuuluvat tupakan vastikkeisiin. Hallussapitokielto laajenisi siis esimerkiksi nikotiinipusseihin ja muihin savuttomiin nikotiinituotteisiin, nikotiinittomiin ”vapeihin”, yrttisavukkeisiin ja energianuuskaan.

Hallussapitokiellon rikkomista ei ehdoteta säädettäväksi rangaistavaksi teoksi, mutta hallussapitokiellon myötä kaikkien tupakan vastikkeiden tuominen tiettyihin oppilaitoksiin tulisi kielletyksi suoraan perusopetuslain (628/1998) 29 §:n 2 momentin, lukiolain (714/2018) 40 §:n 2 momentin ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 80 §:n 2 momentin nojalla. Lisäksi rehtori tai koulun opettaja saisi perusopetuslain 36 d §:n 1 momentin, lukiolain 45 §:n 1 momentin ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 89 §:n 1 momentin nojalla ottaa tupakan vastikkeen oppilaalta tai opiskelijalta haltuunsa. Lisäksi lastensuojelulain (417/2007) 65 §:n 4 momentin mukaan tuotteet, joita alle 18-vuotias ei tupakkalain 118 §:n mukaan saa pitää hallussaan, voidaan ottaa lapselta laitoksen haltuun.

Lisäksi hallussapitokiellon laajennuksella tuettaisiin lasten ja nuorten tekemisissä olevien tahojen, kuten urheiluseurojen, päätöksentekoa alaikäisten nikotiiniriippuvuuden ehkäisemiseksi.

119 §. *Hävittäminen.* Pykälää muutettaisiin niin, että se koskisi myös savuttomia nikotiinituotteita.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotetun lain 39 a—39 c § sisältäisivät uudet sosiaali- ja terveysministeriölle osoitetut asetuksenantovaltuudet, jotka koskisivat savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen merkintöjen ja muun ulkoasun yksityiskohdista säättämistä. Olisi perusteltua, että vähittäismyyntipakkauksia koskeva tarkempi sääntely annettaisiin teknisen ja yksityiskohtaisen luonteensa vuoksi asetuksella eikä lailla. Tarkoituksenmukaista olisi, että tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden sekä niiden vähittäismyyntipakkausten merkinnöistä ja muusta ulkoasusta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (591/2016) sääntelyä laajennettaisiin koskemaan myös savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksia. Mallia savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista koskevaan sääntelyyn voitaisiin ottaa esimerkiksi Norjasta, jossa on yhdenmukaistettu nuuskan vähittäismyyntipakkaukset.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan mahdollisimman pian. Nykytilaan liittyy riskejä, jotka ovat uhka kansanterveydelle ja etenkin lasten ja nuorten terveydelle.

Ehdotetaan, että savuttomien nikotiinituotteiden ominaisuuksia koskeva 25 a § ja vähittäismyyntipakkausten pakollisia merkintöjä koskeva 39 a §:n 1 momentti tulisivat kuitenkin voimaan kuuden kuukauden kuluttua ehdotetun lain voimaantulosta. Nikotiinipussien nikotiinipitoisuutta on jo rajoitettu kemikaalilain 45 b §:n nojalla, ja päätös on voimassa toistaiseksi. Ehdotetun kuuden kuukauden aikana toimijat voisivat myydä varastoistaan loppuun sellaiset tuotteet, joissa on esimerkiksi kielletyiksi tulevia makuja tai joiden pakkauksissa ei ole nikotiinia koskevia varoitusmerkintöjä.

Ehdotetaan, että savuttomien nikotiinituotteiden ja niiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista koskeva 39 a §:n 2—4 momentti, 39 b ja 39 c § tulisivat voimaan vuoden kuluttua ehdotetun lain voimaantulosta. Näin valmistajille ja maahantuojailla jäisi riittävästi aikaa mukauttaa pakkaukset uuteen sääntelyyn. Kun ehdotetun lain voimaantulosta olisi kulunut vuosi, kuluttajille ei saisi myydä tai muutoin luovuttaa ehdotetun sääntelyn vastaisia pakkauksia tai tuotteita riippumatta siitä, milloin tuotteet on valmistettu. Myös 80 §:n 2 momentin mukainen velvollisuus asettaa näkyville savuttomien nikotiinituotteiden käyttökieltoa koskevat opasteet tulisi voimaan vuoden kuluttua ehdotetun lain voimaantulosta.

Ehdotettuun lakiin sisältyy useita siirtymäsäännöksiä. Savuttomista nikotiinituotteista, myydään tai muutoin luovutetaan kuluttajille Suomessa ehdotetun lain tullessa voimaan, olisi toimitettava 29 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus kuuden kuukauden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta. Myyntimääriä koskevat 29 b §:n mukaiset tiedot olisi toimitettava Valviralle ensimmäisen kerran ehdotetun lain voimaantuloa seuraavana kalenterivuonna.

Myös vähittäismyyntin luvanvaraisuutta ja tukkumyyntin ilmoituksenvaraisuutta koskevalle sääntelylle ehdotetaan siirtymäaikoja. Elinkeinonharjoittaja, joka ehdotetun lain voimaantullessa myy tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita vähittäin ja kolmen kuukauden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta jättäisi kunnalle savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntistä 46 §:ssä tarkoitetun lupahakemuksen tai tekisi savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntistä 48 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, saisi 44 §:n 1 momentin estämättä myydä tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita vähittäin vuoden ajan ehdotetun lain voimaantulosta.

Elinkeinonharjoittaja, joka ehdotetun lain voimaantullessa myy tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita tukkumyynnissä ja kolmen kuukauden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta tekee kunnalle savuttomien nikotiinituotteiden tukkumyynnistä 50 §:ssä säädetyn ilmoituksen, saisi 50 §:n estämättä myydä savuttomia nikotiinituotteita tukuittain vuoden ajan ehdotetun lain voimaantulosta. Tukumyynnissä saataisiin sen estämättä, mitä 60 §:n 2 momentin johdantokappaleessa säädetään, myydä ja muutoin luovuttaa jälleenmyyntiin savuttomia nikotiinituotteita kolmen kuukauden ajan ehdotetun lain voimaantulosta, sekä sen estämättä, mitä momentin 1 kohdassa säädetään, vuoden ajan tämän lain voimaantulosta, jos ostaja pystyisi osoittamaan tehneensä mainitussa kohdassa tarkoitetun hakemuksen tai ilmoituksen.

Mitä 65 §:ssä säädetään, ei sovellettaisi savuttomiin nikotiinituotteisiin, jotka on hankittu ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Yksityishenkilö, joka olisi tilannut esimerkiksi ulkomaisesta verkkokaupasta nikotiinipusseja ennen ehdotetun lain voimaantuloa, ei siis toimisi 65 §:n vastaisesti vastaanottaessaan tuotteet, vaikka ne saapuisivat Suomeen vasta lain voimaantulon jälkeen.

10 Toimeenpano ja seuranta

Nikotiinipussien käyttöä seurataan THL:n ja muiden tahojen tekemissä kyselytutkimuksissa. Matkustajatuontiseurannan avulla saadaan tietoa nuuskan matkustajatuonnista ja Tullin takavarikkomäärien perusteella nuuskan laittomasta tuonnista. Edellä mainittujen tietolähteiden avulla voidaan pyrkiä arvioimaan jälkikäteen, miten ehdotettu sääntely on vaikuttanut nikotiinipussien käyttöön ja esimerkiksi nuuskan lailliseen ja laittomaan tuontiin.

Toisaalta arviointia hankaloittaa se, että nikotiinipussit ovat olleet vapaasti markkinoilla vasta lyhyen aikaa eikä nykytilannekaan ole siten vakiintunut. Lisäksi nikotiinipussit ovat vastikään tulleet tupakkaverolain soveltamisalaan, ja tällä mahdollisesti tulee olemaan vaikutuksia tuotteiden kysyntään. Siksi jälkikäteen ei ole mahdollista tehdä tarkkoja arvioita siitä, mitkä muutokset esimerkiksi nikotiinipussien kysynnässä ovat johtuneet nimenomaan tässä hallituksen esityksessä ehdotetuista muutoksista.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

11.1 Yleistä

Tupakkalainsäädännöllä on jo lähes viiden vuosikymmenen ajan pyritty vähentämään tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinituotteiden käytöstä aiheutuvia merkittäviä terveydellisiä ja taloudellisia haittoja. Perustuslain kannalta tupakkalainsäädännöllä on kiistaton kytkentä perustuslain 19 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Tätä taustaa vasten on useasti aikaisemminkin punnittu sitä, onko muiden perusoikeuksien rajoittamiselle hyväksyttäviä perusteita. Perustuslakivaliokunta on toisaalta todennut, että lainsäätäjän harkintamarginaali tupakkalainsäädännössä on laaja ja tupakkatuotteiden käytön lopettamiseen liittyvä yleinen yhteiskunnallinen intressi varsin painava, jolloin yksittäisten rajoitusten perusteleminen jonkin tietyn perusoikeuden turvaamisena ei valiokunnan mielestä ole perustetta tai tarvettakaan (PeVL 7/2022 vp, s. 2).

Esityksessä ehdotetaan savuttomille nikotiinituotteille pääosin vastaavanlaista sääntelyä kuin joka voimassa olevassa tupakkalaissa koskee tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä. Näin ollen

perustuslakivaliokunnan aiemmat tupakkalakia koskevat kannanotot ovat ehdotetun sääntelyn kannalta olennaisia.

11.2 Henkilökohtainen vapaus

Perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen. Henkilökohtainen vapaus on luonteeltaan yleisperusoikeus, jolla suojataan ihmisen fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan (esim. HE 309/1993 vp ja PeVL 6/2014 vp). Perustuslakivaliokunta on pitänyt tupakointikieltoja merkityksellisinä henkilön itsemääräämisoikeuden ja sitä kautta perustuslain 7 §:n 1 momentissa suojatun henkilökohtaisen vapauden kannalta (PevL 7/2022 vp, s. 3 ja PeVL 17/2016 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin todennut, että tupakointikieltojen sääntely toisaalta toteuttaa julkiselle vallalle perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädettyä tehtävää edistää väestön terveyttä (PeVL 7/2022 vp, s. 3).

Esityksessä ehdotetaan, että savutonta nikotiinituotetta ei saisi käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä leikkikentillä. Ehdotus vaikuttaa henkilön itsemääräämisoikeuteen ja sitä kautta perustuslain 7 §:n 1 momentissa suojattuun henkilökohtaiseen vapauteen. Ehdotetulla kiellolla pyritään kuitenkin suojaamaan lapsia ja nuoria tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön liittyvältä mallioppimiselta ja hengenvaarallisilta nikotiinimyrkytyksiltä sellaisissa sisätiloissa ja sellaisilla ulkoalueilla, jotka ovat erityisesti lasten ja nuorten käytössä. Ehdotuksella on siten hyväksyttävä tavoite, ja ehdotuksella toteutettaisiin perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta edistää väestön terveyttä.

Ehdotettu savuttoman nikotiinituotteen käyttökielto on välttämätön edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja muutenkin suhteellisuusvaatimuksen mukainen, eikä se mene pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon ehdotetun kiellon taustalla olevien intressien painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään. Nikotiinipussien tai muiden savuttomien nikotiinituotteiden käyttämisen päiväkodeissa, oppilaitoksissa tai leikkikentillä ei voida myöskään katsoa kuuluvan henkilökohtaisen vapauden ydinalueelle.

Esityksessä ehdotetaan, että alaikäinen ei saisi pitää hallussaan mitään tupakan vastikkeita eikä tuoda niitä maahan. Hallussapidon ja maahantuonnin ikärajoituksia voidaan pitää tietynasteisina rajoituksina henkilön itsemääräämisoikeuteen, minkä lisäksi ne ovat merkityksellisiä myös perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden kannalta. Ehdotettuja rajoituksia puoltavat kuitenkin vahvat terveystieteelliset perusteet, sillä niillä suojattaisiin nimenomaan lapsia ja nuoria, jotka ovat erityisen alttiita tupakka- ja nikotiinituotteiden haitallisille vaikutuksille, tuotteiden aiheuttamilta terveyshaitoilta. Samalla ehkäistäisiin sitä, että lapset ja nuoret harjoittelevat tupakan vastikkeiden avulla muiden tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden käyttöä. Ehdotetuilla kielloilla on siten hyväksyttävät perusteet, ja kielloilla edistettäisiin väestön terveyttä perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisesti.

Esityksen mukaan hallussapitokiellon rikkominen ei olisi jatkossakaan rangaistava teko. Perustuslakivaliokunta on vanhaa tupakkalakia (693/1976) koskevassa lausunnossaan PeVL 21/2010 vp katsonut, että tällaista puhtaasti symbolista lainsäädäntöä, jonka rikkomisesta ei tule seuraamuksia, tulisi välttää. Hallussapitokiellon keskeinen käytännön merkitys liittyy kuitenkin ennen kaikkea siihen, että sen myötä oppilaitoksia koskeva lainsäädäntö mahdollistaa kaikkien

tupakan vastikkeiden haltuunoton oppilaalta koulupäivän aikana. Hallussapitokiellon laajentamisella olisi merkitystä myös lastensuojelulaitosten kannalta.

11.3 Sananvapaus

Perustuslain 12 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on sananvapaus. Kaupallinen viestintä kuuluu sananvapaussäännöksen soveltamisalaan, mutta sen ei ole katsottu kuuluvan sananvapauden ydinalueelle. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta on katsonut, että kaupalliseen viestintään voidaan kohdistaa pidemmälle meneviä rajoituksia kuin sananvapauden sisällölliselle ydinalueelle. Toisaalta myös mainontaa ja markkinointia koskevan sääntelyn tulee valiokunnan käytännön mukaan täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset (PeVL 7/2022 vp, s.3—4, PeVL 21/2010 vp, s. 3/II, PeVL 3/2010 vp, s. 2/I sekä PeVL 54/2006 vp, s. 2/I).

Esityksessä ehdotetaan, että savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksissa olisi oltava suomen- ja ruotsinkieliset terveysvaroitukset. Perustuslakivaliokunta on arvioinut sananvapauden ja pakollisten varoitusmerkintöjen suhdetta käsitellessään alkoholilain muuttamista koskevaa hallituksen esitystä (HE 232/2006 vp ja PeVL 54/2006 vp). Nikotiinin myrkyllisyyden ja sen aiheuttamien terveyshaittojen vuoksi voidaan katsoa, että ehdotetulle velvoitteelle merkitä terveysvaroitukset savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaukseen on erityisesti kansanterveyden edistämisen näkökulmasta hyväksyttäviä perusteita eikä velvoite muodostu elinkeinonharjoittajan sananvapauden kannalta kohtuuttomaksi.

Edellä selostetut perustuslakivaliokunnan kannanotot ovat merkityksellisiä myös savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista koskevan ehdotuksen kannalta. Vähittäismyyntipakkauksessa ei saisi olla mitään sellaisia elementtejä, joita ei olisi lailla sallittu, ja merkintöjen esittämistapa olisi tarkkaan säänneltyä. Ehdotus on siten merkityksellinen tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden valmistajien ja maahantuojien sananvapauden kannalta. Sama koskee ehdotusta, jonka mukaan savuttomien nikotiinituotteiden ulkoasu yhdenmukaistettaisiin lailla.

Ehdotetun sääntelyn tavoitteena on, että vähittäismyyntipakkauksia tai itse tuotetta ei olisi enää mahdollista käyttää tuotteen markkinoinnin välineenä. Nikotiinituotteiden käytöstä aiheutuvien terveydellisten ja taloudellisten haittojen vuoksi yhteiskunnalla on painavat perusteet pyrkiä estämään näiden tuotteiden käytön aloittamista ja tukemaan käytön lopettamista. Tutkimusten mukaan muissa maissa tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistaminen on vähentänyt pakkausten houkuttelevuutta, tupakoinnin aloittamista nuorten keskuudessa ja ylipäättään tupakointimääriä. Nikotiinipussien osalta asiaa ei tiettävästi ole vielä tutkittu, mutta oletettavaa on, että vaikutukset olisivat samansuuntaisia. Tavoitteena on myös, ettei kuluttajaa johdeta houkuttelevan pakkauksen avulla harhaan tuotteen haitallisista terveysvaikutuksista. Ehdotettu sääntely on siten painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa, ja sillä toteutettaisiin perustuslain 7 §:ssä säädettyä oikeutta elämään ja perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta edistää väestön terveyttä.

Vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamisen vaikutuksia saattaa jossain määrin rajoittaa se, että tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita tai niiden tavaramerkkejä ei saa pitää vähittäismyyntissä esillä. Lähtökohtaisesti kuluttajat eivät siis voi nähdä vähittäismyyntipakkauksia esimerkiksi päivittäistavarakaupoissa, jos eivät itse osta tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita. Vähittäismyyntipakkaukset kuitenkin näkyvät esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja roskana maassa, joten niissä olevat mainonnalliset elementit voivat houkutella tuotteille uusia käyttäjiä.

Lisäksi olennaista on, että myöskään tupakkalaissa tarkoitetun tuotteen käyttäjään ei saa kohdistaa minkäänlaista markkinointia, ei edes pakkauksen tai itse tuotteen välityksellä.

Sananvapauden näkökulmasta on keskeistä, että tuotepakkaukset ovat osa markkinointia ja että tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden kaikenlainen markkinointi on kiellettyä jo voimassa olevan tupakkalain mukaan. Mitkään tuotteiden myyntiä edistävät elementit joko pakkauksessa tai itse tuotteessa eivät siis ole nykyisinkään sallittuja, mutta niihin puuttuminen on monesti käytännössä hankalaa. Nykytilanteesta aiheutuu myös epätasa-arvoa eri toiminnanharjoittajien välille, kun toiminnanharjoittajat koettelevat pakkausten avulla markkinointikiellon rajoja mutta viranomaisilla on resursseja puuttua vain räikeimpiin markkinointikiellon rikkomisiin. Ehdotettu sääntely yksinkertaistaisi siten tilannetta sekä valmistajien ja maahantuojien että valvovien viranomaisten näkökulmasta ja lisäisi yhdenvertaisuutta eri elinkeinonharjoittajien välillä.

Käsitellessään tupakkatuotteiden, täyttösäiliöiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista koskevaa hallituksen esitystä (HE 141/2021 vp) perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että vaatimus tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamisen ulottumisesta myös tupakkalain 72 §:ssä tarkoitettuun kuvastoon olisi ristiriidassa perustuslain 12 §:ssä turvatun sananvapauden kanssa. Perustuslakivaliokunta katsoi, että lakiehdotus voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyksessä vain, jos valiokunnan tupakkalain 72 §:ssä tarkoitettuun kuvastoon sisällytettävistä tiedoista tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon (PeVL 7/2022 vp). Perustuslakivaliokunnan lausunnon vuoksi tupakkalain 72 §:ään lisättiin maininta siitä, että kuvastossa saa esittää tuotteen tavaramerkin. Tupakkalaissa säädetty esilläpitokiello koskee jo nykyisin laajasti savuttomia nikotiinituotteita ja muita tupakan vastikkeita, ja myös 72 § soveltuu mainittuihin tuotteisiin. Savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista koskevan ehdotuksen ei näin ollen katsota olevan ristiriidassa perustuslain 12 §:n turvatun sananvapauden kanssa.

11.4 Omaisuuden suoja

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuudensuoja käsittää paitsi vallan hallita ja käyttää omaisuutta, myös vallan määrätä siitä. Omaisuudensuojan piiriin kuuluvat myös varallisuusarvoiset immateriaalioikeudet, kuten tavaramerkkioikeus (ks. esim. PeVL 17/2011 vp ja PeVL 21/2010 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut tupakkatuotteiden, täyttösäiliöiden ja nikotiininesteiden sekä niiden vähittäismyyntipakkausten ulkoasun yhdenmukaistamista koskevan sääntelyn merkitykselliseksi perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan kannalta (PeVL 7/2022 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkaukset yhdenmukaistettaisiin tupakkalailla. Myös itse tuotteiden sallitusta ulkomuodosta säädettäisiin lailla. Ehdotukset ovat merkityksellisiä savuttomien nikotiinituotteiden valmistajien ja maahantuojien omaisuudensuojan kannalta, sillä vähittäismyyntipakkaus ja tuote itsessään on voitu suojata erityyppisillä tavaramerkeillä, kuten sanamerkillä, kuviomerkillä tai sanaosia sisältävällä kuviomerkillä.

Esityksen mukaan pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin niin, että pakkauksessa ei saisi esittää minkäänlaisia logoja tai muita kuvioita, vaikka ne olisi suojattu tavaramerkillä. Myös esimerkiksi pakkauksen väri standardisoitaisiin. Ehdotusten myötä kuviomerkkien ja sanaosia sisältävien kuviomerkkien esittäminen pakkauksissa tulisi kokonaan kielletyksi. Ehdotettu sääntely merkitsisi

siten rajoitusta tavaramerkin haltijan oikeuteen hyödyntää tätä omaisuutta elinkeinotoiminnassaan. Ehdotetun sääntelyn katsotaan kuitenkin olevan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa ja toteuttavan perustuslain 7 §:ssä säädettyä oikeutta elämään ja 19 §:n 3 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta edistää väestön terveyttä.

Ehdotetun sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta on merkitystä sillä, että pakkauksissa saisi jatkossakin esittää tuotteen tuotenimen. Ehdotettu sääntely ei siis kokonaan estäisi tavaramerkkien hyödyntämistä pakkauksissa, ja eri tuotteet olisi jatkossakin mahdollista erottaa toisistaan pakkaukseen painetun tuotenimen avulla. Kukaan muu kuin tavaramerkin haltija ei saisi jatkossakaan käyttää tuotteensa tunnuksena tavaramerkkiin sekoitettavissa olevaa merkkiä, ja tavaramerkin haltija saisi vedota yksinoikeuteensa kaikkia kilpailijoitaan vastaan. Tavaramerkin rekisteröimisestä ei sen sijaan seuraa rajoittamatonta oikeutta tavaramerkin käyttöön, vaan tavaramerkkioikeuksia voidaan rajoittaa yleisen edun ja kansanterveyden suojelemiseksi.

Edellä selostetuin perustein esityksessä katsotaan, että ehdotetulla savuttomien nikotiinituotteiden ja niiden pakkausten yhdenmukaistamista koskevalla sääntelyllä on hyväksyttävät perusteet ja sääntely on painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Sääntely ei myöskään kohdistu omaisuuden suojan ytimeen, eivätkä rajoitukset ulotu pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon sääntelyn taustalla oleva yhteiskunnallisen intressin painavuus.

Sopimusvapautta ei ole nimenomaisesti turvattu perustuslaissa, mutta sopimusvapaus saa silti tietyssä määrin suojaa omaisuudensuojasäännöksen kautta (ks. esim. HE 309/1993 vp ja PeVL 16/2007 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että savuttomien nikotiinituotteiden myynti alaikäisille kiellettäisiin muutoinkin kuin elinkeinotoiminnassa. Tämä merkitsee tietynasteista rajoitusta sopimusvapauteen. Rajoitukselle olisi kuitenkin erittäin painavat kansanterveydelliset perusteet, jotka liittyvät alaikäisten hengen ja terveyden suojelemiseen. Ehdotetun sääntelyn ei myöskään voida katsoa muodostuvan kohtuuttomaksi omaisuudensuojan tai sopimusvapauden kannalta.

11.5 Oikeus työhön ja elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään pitänyt elinkeinovapautta pääsääntönä mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraistamisen olevan poikkeuksellisesti mahdollista. Luvanvaraisuudesta on kuitenkin aina säädettyvä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset (esim. PeVL 69/2014 vp, s. 2). Pelkästä ilmoitusvelvollisuudesta säätämistä ei ole pidetty elinkeinovapauden kannalta ongelmallisena, jos viranomaisen ei edellytetä tekävän ilmoituksen johdosta päätöstä (PeVL PeVL 10/2012 vp, s. 4—5 ja PeVL 54/2002 vp, s. 3) tai jos ilmoituksen tekemättä jättäminen ei ole merkinnyt kieltoa harjoittaa toimintaa (PeVL 16/2009 vp, s. 3).

Esityksessä ehdotetaan, että savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynti säädettäisiin luvanvaraiseksi ja tukkumyynti ilmoituksenvaraiseksi, mikä merkitsee rajoitusta savuttomien nikotiinituotteiden myyjien elinkeinovapauteen. Rajoitukselle voidaan kuitenkin katsoa olevan hyväksyttävä peruste ottaen huomioon, että tuotteet sisältävät nikotiinia, joka aiheuttaa riippuvuutta ja muita vakavia terveyshaittoja. Lisäksi tuotteista voi aiheutua jopa hengenvaarallisia nikotiinimyrkytyksiä etenkin pienille lapsille. Vähittäismyyntiin luvanvaraistamista ja

tukkumyynnin ilmoituksenvaraisuutta koskevilla ehdotuksilla on siten hyväksyttävät tavoitteet, ja niillä toteutettaisiin perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta edistää väestön terveyttä.

Savuttomiin nikotiinituotteisiin soveltuisivat voimassa olevan tupakkalain täsmälliset ja tarkkarajaiset säännökset vähittäismyynnin luvanvaraisuudesta ja tukkumyynnin ilmoituksenvaraisuudesta. Kunta ei tekisi tukkumyynti-ilmoituksen johdosta päätöstä, mutta ilmoituksen tekemättä jättäminen merkitsisi kieltoa harjoittaa toimintaa. Tällaiselle rajoitukselle on kuitenkin hyväksyttävät perusteet ottaen huomioon, että kysymys on riippuvuutta aiheuttavista ja terveydelle haitallisista tuotteista, jolloin kaikkien tukkumyyjien olisi tultava valvovan viranomaisen tietoon.

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (PeVL 13/2014 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että tupakkalain mukainen vähittäismyyntilupa voitaisiin peruuttaa myös savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyjältä, jos luvanhaltija rikkoisi eräitä tupakkalaissa säädettyjä kieltoja tai jättäisi noudattamatta tiettyjä tupakkalain mukaisia vaatimuksia. Kysymys on terveydelle vahingollisista, uudentyyppisistä nikotiinituotteista, jotka lisäksi muistuttavat erehdyttävästi nuuskaa, jonka myynti on kiellettyä. Mahdollisuudella peruuttaa vähittäismyyntilupa edistettäisiin siis väestön terveyttä perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisesti. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti luvan peruuttaminen edellyttäisi aina kunnan tai muun valvontaviranomaisen varoitusta taikka rikosoikeudellista seuraamusta, esimerkiksi tuomiota tupakan myyntirikoksesta. Lupa voitaisiin kaikissa tapauksissa peruuttaa pysyvästi vasta, jos lupa olisi ensin peruutettu määräajaksi ja luvanhaltija tästä huolimatta jatkaisi tai uudistaisi lainvastaista toimintaa. Lisäksi edellytyksenä olisi, että menettelyn lainvastaisuutta ei olisi pidettävä vähäisenä.

Esityksellä kielletäisiin savuttomien nikotiinituotteiden etämyynti, mikä merkitsisi puuttumista savuttomia nikotiinituotteita esimerkiksi internetin välityksellä myyvien elinkeinonharjoittajien elinkeinovapauteen. Elinkeinovapauden rajoittamiselle on kuitenkin hyväksyttävä peruste ottaen huomioon, että etämyynnissä myyjä ei pysty valvomaan jatkuvasti ostotilannetta, mitä voimassa olevan tupakkalain 55 §:ssä edellytetään. Etämyynnin kieltäminen on siksi tarpeen ehkäisemään erityisesti sitä, että alaikäiset henkilöt saisivat hankittua nikotiinipusseja tai muita savuttomia nikotiinituotteita. Lisäksi markkinointikiellosta johtuu, että nikotiinipusseja tai muita tupakan vastikkeita ei voimassa olevan tupakkalainkaan mukaan saa esitellä esimerkiksi postimyyntikuvastoissa tai internetin verkkokaupoissa. Etämyyntiä on siis jo nykyisin käytännössä mahdotonta toteuttaa niin, ettei toiminta olisi tupakkalain säännösten vastaista, ja etämyynnin nimenomainen kieltäminen selkiyttäisi asiaa.

11.6 Valvontamaksut

Vakiintuneen määritelmän mukaan vero on rahasuoritus, joka ei ole korvaus tai vastike julkisen vallan maksuvelvolliselle antamista eduista tai palveluista ja jolle on ominaista valtion menojen rahoittaminen (ks. HE 1/1998 vp). Perustuslain 121 §:n 3 momentin mukaan kunnilla on

verotusoikeus. Lailla säädetään verovelvollisuuden ja veron määräytymisen perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.

Esityksessä ehdotetaan, että kunta perisi vuotuisen valvontamaksun myös savuttomien nikotiinituotteiden myyjiltä. Kuten tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyjiltä perittävät valvontamaksut, myös ehdotettu valvontamaksu olisi luonteeltaan vero. Verovelvollisuuden perusteena olisivat tuotteiden vähittäismyyntiä koskeva lupa tai tukkumyyntiä koskeva ilmoitus. Veron määräytymisen perusteena olisi myyntipisteiden määrä. Oikeusturvasta säädetään muutoksenhakua koskevassa 106 §:ssä.

Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.

Esityksen mukaan Valvira perisi myös savuttomien nikotiinituotteiden valmistajilta ja maahantuojilta vuotuisen valvontamaksun, joka perustuisi tuotteiden myyntimääriin ja jolla olisi tarkoitus yleisesti kattaa tupakkalain noudattamisen valvonnasta aiheutuvia kustannuksia. Valtiosääntöoikeudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna valvontamaksu olisi vero, josta on edellä selostetusti säädetävä lailla. Esityksen mukaan tupakkalaissa säädettäisiin velvollisuudesta valvontamaksun suorittamiseen, valvontamaksun suuruuden perusteista ja valvontamaksuvelvollisen oikeusturvasta.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki tupakkalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tupakkalain (549/2016) 2 §:n 1 momentin 25 ja 33 kohta, 6 §:n 1 kohta, 8 §:n 1 momentin johdantokappale, 22 §:n 1 momentti, 30 §:n 3 momentti, 31 ja 34 §, 40 §:n johdantokappale, 44 §:n 1 momentti, 48 §:n otsikko ja 1 momentti, 50 §:n 1 momentti, 52 a §, 53 §:n 1 momentti, 58 ja 59 §, 60 §:n 2 momentin 1 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 62 §, 63 §:n 2 momentti, 65 ja 66 §, 67 §:n 1 momentin 3 kohta, 74 §:n 3 momentti, 81 §, 90 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta ja 3 momentin 3 kohta, 91 §:n 2 momentti sekä 4 momentin johdantokappale ja 5 kohta, 94 §:n 2 ja 3 momentti, 97 §:n 1 momentin 1, 2 ja 6 kohta, 100 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 ja 4 kohta, 109 §, 113 §:n 2 momentti sekä 117, 118 ja 119 §,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 547/2022, 40 §:n johdantokappale laissa 136/2022, 52 a, 58 ja 65 §, 74 §:n 3 momentti, 91 §:n 4 momentin johdantokappale ja 5 kohta, 94 §:n 3 momentti ja 117 § laissa 283/2022, 60 §:n 4 momentti, 63 §:n 2 momentti, 97 §:n 1 momentin 1, 2 ja 6 kohta ja 109 § laissa 1374/2016, 94 §:n 2 momentti laissa 701/2018, 100 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 ja 4 kohta laissa 262/2022 ja 119 § laissa 248/2019, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 248/2019, 1170/2022 ja 212/2023, uusi 14 a kohta, lakiin uusi 25 a, 29 a, 29 b ja 39 a—39 c §, 67 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 283/2022, uusi 4 kohta, 80 §:ään uusi 2 momentti ja 91 §:n 4 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 283/2022, uusi 6 ja 7 kohta seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

14 a) *savuttomalla nikotiinituotteella* tupakan vastiketta, joka vastaa käyttötarkoitukseltaan 10—12 kohdassa tarkoitettua tupakkatuotetta ja joka sisältää nikotiinia;

25) *tunnusomaisella tuoksulla tai maulla* muuta kuin tupakan tuoksua tai makua, joka on tulosta lisäaineesta tai lisäaineiden yhdistelmästä ja joka on selvästi havaittavaa tupakkatuotteessa, nikotiininesteessä, höyrystettäväksi tarkoitettuun nikotiinittomassa nesteessä tai savuttomassa nikotiinituotteessa ennen tuotteen käyttöä tai sen aikana;

33) *myyntipisteellä* myyntipaikassa olevaa asiakaspalvelupistettä, josta luovutetaan tai myydään tupakkatuotteita, nikotiininesteitä tai savuttomia nikotiinituotteita;

6 §*Valviran tehtävät*

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (*Valvira*) ohjaa aluehallintovirastoja ja kuntia niille tämän lain perusteella kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Valvira valvoo:

1) tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, täyttösäiliöiden, nikotiininesteiden, höyrystettäväksi tarkoitettujen nikotiinittomien nesteiden, poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden ainesosia, päästöjä, paloturvallisuutta sekä laatua ja teknisiä ominaisuuksia koskevien säännösten noudattamista;

8 §*Kunnan tehtävät*

Kunta huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön lopettamiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Kunta valvoo alueellaan:

22 §*Eräiden muiden tuotteiden valmistajan ja maahantuojaan yleiset velvollisuudet*

Valmistaja ja maahantuoja vastaavat siitä, että elinkeinotoiminnassa myyntiin tai muuhun luovuttamiseen tarkoitettu sähkösavuke, täyttösäiliö, nikotiinineste, höyrystettäväksi tarkoitettu nikotiiniton neste, poltettavaksi tarkoitettu kasviperäinen tuote tai savuton nikotiinituote on sitä koskevien säännösten ja määräysten mukainen.

25 a §*Savuttomia nikotiinituotteita koskevat vaatimukset*

Kuluttajalle ei saa myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on:

- 1) nikotiinia enemmän kuin 20 milligrammaa grammassa tuotetta;
- 2) tunnusomainen tuoksu tai maku; savuton nikotiinituote saa kuitenkin maistua mentolilta ja mintulta.

Savutonta nikotiinituotetta ei saa myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajalle valmiina annosyksikkönä, jonka paino on vähemmän kuin 0,5 grammaa tai enemmän kuin 1 gramma.

Mitä 11 §:n 1 momentin 2, 3, 5, 7 ja 9 kohdassa säädetään tupakkatuotteista, sovelletaan myös savuttomaan nikotiinituotteeseen.

29 a §

Ilmoitukset savuttomista nikotiinituotteista

Savuttoman nikotiinituotteen valmistajan tai maahantuojan on ilmoitettava Valviralle etukäteen tuotteesta, jota se aikoo alkaa myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille. Myös tuotteeseen tehtävästä merkittävästä muutoksesta on tehtävä ilmoitus ennen kuin tuotetta aletaan myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessa on oltava:

- 1) valmistajan nimi ja yhteystiedot, tuotteesta vastaava oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö EU:ssa sekä tuotteen maahantuoja EU:hun;
- 2) luettelo kaikista tuotteen sisältämistä ainesosista tuotemerkin ja -tyypin mukaan sekä ainesosien määrät;
- 3) tuotteen ainesosien ja päästöjen toksikologiset tiedot ottaen huomioon erityisesti niiden riippuvuutta aiheuttava vaikutus;
- 4) tiedot nikotiinin annostuksesta ja imeytymisestä, kun tuotetta käytetään tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa olevissa oloissa;
- 5) ilmoitus siitä, että valmistaja tai maahantuoja kantaa täyden vastuun tuotteen laadusta ja turvallisuudesta, kun se saatetaan markkinoille ja kun sitä käytetään tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa olevissa oloissa.

29 b §

Myyntimäärät savuttomista nikotiinituotteista

Savuttoman nikotiinituotteen valmistajan tai maahantuojan on toimitettava vuosittain Valviralle tiedot savuttomien nikotiinituotteiden myyntimääristä tuotemerkin ja -tyypin mukaan.

30 §

Eräitä muita tuotteita koskevien tietojen toimittamisen tapa, malli ja ajankohta

—————

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 26, 27, 29 a ja 29 b §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamisen tavasta ja mallista sekä 27 §:ssä, 28 §:n 1 momentissa ja 29 b §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamisen ajankohdasta.

31 §

Vähittäismyyntipakkauksia koskeva yleissäännös

Tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, täyttösäiliöitä, poltettavaksi tarkoitettuja kasvipörsäisiä tuotteita, nikotiininesteitä, höyrystettäväksi tarkoitettuja nikotiinittomia nesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita saa myydä ja muutoin luovuttaa kuluttajille ainoastaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä asiaa koskevan EU:n lainsäädännön mukaisissa vähittäismyyntipakkauksissa. Sikareita saa kuitenkin luovuttaa irrallisina, jos ne on varustettu 32 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisilla merkinnöillä.

34 §

Tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähimmäispakkauskoko

Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen vähimmäiskoko on 20 savuketta, 30 grammaa kääretai piipputupakkaa tai 10 pikkusikaria. Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen vähimmäiskoko on 20 annosyksikköä ja 30 grammaa irtonaisena myytävää tuotetta.

Tupakkatuotteita tai savuttomia nikotiinituotteita ei saa, sikareita lukuun ottamatta, myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille vähittäismyyntipakkauksessa, joka sisältää pienempiä pakkauksia tai joka voidaan jakaa pienempiin pakkauksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan EU:n lainsäädännön täytäntöön panemiseksi säätää tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen vähimmäismitoista.

39 a §

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen merkinnät

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa on oltava:

- 1) luettelo tuotteen sisältämistä ainesosista alenevassa painojärjestyksessä;
- 2) maininta tuotteen nikotiinipitoisuudesta ja annostuksesta;
- 3) valmistajan eränumero;
- 4) suositus tuotteen pitämisestä lasten ulottumattomissa;
- 5) suomen- ja ruotsinkieliset terveysvaroitukset.

Mitä 33 §:ssä säädetään, sovelletaan mainitun pykälän 2, 5 ja 8 kohtaa lukuun ottamatta myös savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaukseen.

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa saa esittää tuotteen tuotenimen ja tuoteryhmän, valmistajan tai maahantuojaan toiminimen ja yhteystiedot ja tuotteen pakkauskoon, maun ja viivakoodin siten, että vähittäismyyntipakkaus ei merkinnöiltään erotu muista savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksista eikä merkintöjen avulla edistetä tuotteen myyntiä.

Jollei muualla laissa toisin säädetä, savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa ei saa olla muita kuin sellaisia merkintöjä, jotka ovat 1—3 momentin nojalla pakollisia tai sallittuja vähittäismyyntipakkauksessa.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun terveysvaroituksen tekstistä, kirjasinlajista ja -koosta, väristä, pinta-alasta, sijoittelusta ja muusta määrittelystä;
- 2) 3 momentissa tarkoitettujen merkintöjen kirjasinlajista ja -koosta, väristä, pinnasta, sijoittelusta ja muusta määrittelystä; sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan myös säätää merkintöjen määrittelyn osalta poikkeuksia 3 momentissa säädetystä yhdenmukaisuuden vaatimuksesta, jos poikkeus on vähäinen eikä edistä tuotteen myyntiä.

39 b §

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaus ei saa muodoltaan, väritään, materiaailtaan tai muulta ulkoasultaan erottua muista savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksista, eikä vähittäismyyntipakkauksen ulkoasun avulla saa edistää tuotteen myyntiä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen sallitusta muodosta, väristä, materiaalista ja muusta ulkoasusta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan myös säätää vähittäismyyntipakkauksen ulkoasun osalta poikkeuksia 1 momentissa säädetystä yhdenmukaisuuden vaatimuksesta, jos poikkeus on vähäinen eikä edistä tuotteen myyntiä.

39 c §

Savuttoman nikotiinituotteen ulkoasu

Savuton nikotiinituote ei saa muodoltaan, väritään, pinnaltaan tai muulta ulkoasultaan erottua muista saman tuoteryhmän savuttomista nikotiinituotteista eikä sen ulkoasun avulla saa edistää tuotteen myyntiä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä savuttoman nikotiinituotteen sallitusta muodosta, väristä, pinnasta ja muusta ulkoasusta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan myös säätää poikkeuksia 1 momentissa säädetystä yhdenmukaisuuden vaatimuksesta savuttoman nikotiinituotteen ulkoasun osalta, jos poikkeus on vähäinen eikä edistä tuotteen myyntiä.

40 §

Varoitusmerkintöjä koskeva poikkeus ulkomaanliikenteessä

Mitä 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 36 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 39 §:n 1 momentissa ja 39 a §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään suomen ja ruotsin kielen käyttämisestä varoitusmerkinnöissä,

ei sovelleta tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, täyttösäiliöiden, poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden myyntiin:

44 §

Vähittäismyyntin luvanvaraisuus

Tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita saa myydä tai muutoin luovuttaa vähittäin vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtaisen vähittäismyyntiluvan perusteella. Luvan vähittäismyyntiin liikkuvassa liikennevälineessä myöntää kuitenkin luvanhakijan kotikunta.

48 §

Ilmoitus nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntistä

Se, jolla on vanhan tupakkalain nojalla myönnetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa, saa myydä samassa myyntipaikassa myös nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita tehtyään luvan myöntäneelle kunnalle kirjallisen ilmoituksen asiasta ja toimitettuaan kunnalle päivityksen 46 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista.

50 §

Tukkumyyntin ilmoituksenvaraisuus

Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden tukkumyyntiä saa harjoittaa se, joka on tehnyt myyntipaikan sijaintikunnalle kirjallisen ilmoituksen asiasta. Ilmoituksessa on annettava 46 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Vastaava ilmoitus on tehtävä ennen kuin toimintaa olennaisesti muutetaan ja kun toiminta lopetetaan.

52 a §

Tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto

Kuluttajalle ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa tuotetta, jonka tarkoituksena on saada aikaan tupakkatuotteelle tai savuttomalle nikotiinituotteelle tunnusomainen tuoksu tai maku.

53 §

Kielto myydä alaikäiselle

Tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita ei saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 18-vuotiaalle.

58 §

Etämyynnin kieltö

Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, nikotiininesteiden, poltettavaksi tarkoitettujen kasvipörsäisten tuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden rajat ylittävä etämyynti on kielletty. Myöskään Suomeen sijoittautunut elinkeinonharjoittaja ei saa myydä tai muutoin luovuttaa mainittuja tuotteita kuluttajalle kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua etäviestintä käyttäen.

59 §

Tullihuutokaupalla myynnin kieltö

Tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasvipörsäisiä tuotteita, sähkösavukkeita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita ei saa myydä tullihuutokaupalla.

60 §

Tukkumyynnin rajoitukset

Nikotiininesteitä saa myydä tukuittain vain 50 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tehneelle tukkukaupalle jälleenmyyntiä varten sekä sille, jolla on:

1) 44 §:ssä tarkoitettu vähittäismyyntilupa ja joka on 46 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 49 §:n nojalla ilmoittanut myyvänsä nikotiininesteitä; mitä edellä tässä momentissa säädetään nikotiininesteistä, sovelletaan myös savuttomiin nikotiinituotteisiin;

Tupakkatuotteita, nikotiininesteitä tai savuttomia nikotiinituotteita ei saa myydä tukuittain 45 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa paikoissa.

Lisäksi tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita saa myydä tukuittain vähittäismyyjälle, joka ei tarvitse tämän lain mukaista vähittäismyyntilupaa, sekä tukkumyyjälle, jota tämän lain mukainen ilmoitusvelvollisuus ei koske.

62 §

Alaikäisiä koskeva maahantuontikielto

Alle 18-vuotias ei saa tuoda maahan tupakkatuotetta tai tupakan vastiketta.

63 §*Eräiden savuttomien tupakkatuotteiden maahantuontikielto*

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksityishenkilö saa omaa henkilökohtaista käyttöönsä varten tuoda mukanaan maahan yhteensä enintään 500 grammaa 1 momentissa tarkoitettuja tupakkatuotteita kalenterivuorokaudessa.

65 §*Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita*

Yksityishenkilö ei saa hankkia tai vastaanottaa elinkeinonharjoittajalta tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, nikotiininesteitä, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita tai savuttomia nikotiinituotteita postitse, tavarankuljetuksena tai muulla vastaavalla tavalla Suomen ulkopuolelta.

66 §*Matkustajatuonnin aikarajat*

Suomessa asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka matka on kestänyt enintään 24 tuntia, ei saa tuoda maahan tupakkatuotteita, nikotiininesteitä tai savuttomia nikotiinituotteita.

Euroopan talousalueen ulkopuolella asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka muu kuin kauttakulkuun liittyvä oleskelu Suomessa kestää enintään kolme vuorokautta, ei saa tuoda maahan tupakkatuotteita, nikotiininesteitä tai savuttomia nikotiinituotteita.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, henkilö saa tuoda maahan tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita, jos on ilmeistä, että ne on hankittu ennen maasta poistumista. Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, henkilö saa tuoda maahan mainittuja tuotteita, jos on ilmeistä, että ne on tarkoitettu hänen henkilökohtaiseen käyttöönsä maassa oleskelun ajaksi.

67 §*Matkustajatuonnin määrälliset rajat*

Yksityishenkilö ei saa tuoda maahan:

3) poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita, joiden vähittäismyyntipakkausten merkinnät poikkeavat 39 §:n 1 momentissa säädetystä, enempää kuin 200 yksikköä valmiiksi käärittyinä ja 250 grammaa irtonaisena;

4) savuttomia nikotiinituotteita, joiden vähittäismyyntipakkausten merkinnät poikkeavat 39 a §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetystä, enempää kuin 500 grammaa.

74 §

Yleiset tupakointikiellot

Savutonta tupakkatuotetta ja savutonta nikotiinituotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä leikkikentillä.

80 §

Tupakointikieltoa koskevat opasteet

Mitä 1 momentissa säädetään tupakointikiellosta, sovelletaan myös 74 §:n 3 momentissa säädettyyn savuttoman tupakkatuotteen ja savuttoman nikotiinituotteen käyttämistä koskevaan kieltoon.

81 §

Tupakointikieltojen toimeenpano

Jos joku rikkoo 74 §:n 1 momentissa säädettyä tupakointikieltoa eikä kehotuksesta huolimatta lopeta tupakointia, paikan haltija taikka tämän edustaja saa poistaa hänet sieltä, jollei poistamista voida pitää kohtuuttomana. Mitä edellä säädetään tupakointikiellosta, sovelletaan myös 74 §:n 3 momentissa säädettyyn savuttoman tupakkatuotteen ja savuttoman nikotiinituotteen käyttämistä koskevaan kieltoon.

90 §

Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut

Kunta perii hyväksymänsä taksan mukaisen maksun:

1) 44 §:ssä tarkoitettua vähittäismyyntilupaa koskevan hakemuksen käsittelystä; maksu peritään myös vähittäismyyntilupaa koskevasta muutosilmoituksesta, kun kyse on vähittäismyyntin laajentamisesta uusiin tuoteryhmiin;

2) 48 §:ssä tarkoitetun nikotiininesteiden tai savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelystä;

Valvira voi periä valmistajalta tai maahantuojalta maksun:

3) virastolle 14—16, 18, 20, 26—29, 29 a ja 29 b §:n nojalla toimitettujen tietojen vastaanottamisesta, tallentamisesta, käsittelystä, analysoinnista ja julkaisemisesta sekä niihin liittyvistä toimenpiteistä;

91 §

Tupakkalain valvontamaksut

Valvontamaksu on enintään 500 euroa myyntipistettä kohden. Jos toimija kuitenkin on 46 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 50 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoittanut sekä tupakkatuotteiden että nikotiininesteiden vähittäis- tai tukkumyynnistä taikka on tehnyt 48 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen nikotiininesteiden vähittäismyynnistä, valvontamaksu peritään enintään kaksinkertaisena. Mitä edellä tässä momentissa säädetään nikotiininesteistä, sovelletaan myös savuttomiin nikotiinituotteisiin.

Valvira perii tämän lain valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi vuosittain valvontamaksun tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden, höyrystettäväksi tarkoitettujen nikotiinittomien nesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden valmistajilta ja maahantuojilta. Valvontamaksu muodostuu seuraavasti niiden myyntimäärien perusteella, jotka valmistaja tai maahantuoja on edellisen kalenterivuoden aikana ilmoittanut Valviralle 16, 27 ja 29 b §:n nojalla:

5) nikotiininesteet ja höyrystettäväksi tarkoitetut nikotiinittomat nesteet: 0,01 euroa millilitralta;

6) annosyksiköissä myytävät savuttomat nikotiinituotteet: 0,001 euroa kappaleelta;

7) muut savuttomat nikotiinituotteet: 1,7 euroa kilolta.

94 §

Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen

Valvira asettaa 14 §:n 1 momentin 1—4 kohdan sekä 15, 18, 26, 29, 29 a ja 29 b §:n nojalla saadut tiedot liikesalaisuuksia lukuun ottamatta yleisön saatavilla olevalle verkkosivustolle, josta tietoja voi hakea ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena tuotteen nimeä taikka rekisteröidyn nimeä tai yritys- ja yhteisötunnusta.

Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, tämän lain 26 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja 29 a §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun luonnollisen henkilön nimi on saatettava sellaisenaan julkiseksi, kun tietoja asetetaan saataville tämän pykälän 2 momentin mukaisesti.

97 §

Vähittäismyyntiluvan peruuttaminen

Kunta voi peruuttaa 44 §:ssä tarkoitetun tai vanhan tupakkalain nojalla myönnetyn vähittäismyyntiluvan vähintään viikon ja enintään kuuden kuukauden määräajaksi, jos vähittäismyyntiluvan haltija kunnan tai muun valvontaviranomaisen kirjallisesta varoituksesta taikka rikosoikeudellisesta seuraamuksesta huolimatta:

1) myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, täyttösäiliöitä, nikotiininesteitä, höyrystettäväksi tarkoitettuja nikotiinittomia nesteitä, poltettavaksi tarkoitettuja kasvipiperäisiä tuotteita tai savuttomia nikotiinituotteita, joiden vähittäismyyntipakkaukset ovat 5 luvun säännösten vastaisia;

2) jättää ilmoittamatta 48 §:n vastaisesti nikotiininesteiden tai savuttomien nikotiinituotteiden myynnistä tai 49 §:ssä tarkoitettuja olennaisia tietoja;

6) 58 §:n vastaisesti myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, nikotiininesteitä tai savuttomia nikotiinituotteita kuluttajalle etäviestintä käyttäen;

100 §

Myyntikielto

Valvira voi kieltää tupakkatuotteen, sähkösavukkeen, nikotiininesteen, höyrystettäväksi tarkoitetun nikotiinittoman nesteen, poltettavaksi tarkoitetun kasvipiperäisen tuotteen ja savuttoman nikotiinituotteen myymisen ja muun luovuttamisen, jos:

3) valmistaja tai maahantuoja ei ole toimittanut Valviralle 14—16, 18, 20, 26, 27, 29, 29 a tai 29 b §:ssä tarkoitettuja tietoja säädetyllä tavalla, säädetyssä ajassa tai säädettyä mallia käyttäen taikka jos toimitetut tiedot eivät pidä paikkaansa;

4) valmistaja tai maahantuoja on jättänyt suorittamatta Valviralle 90 §:n 3 momentissa tai 91 §:n 4 momentissa tarkoitetun maksun.

109 §

Tupakan myyntirikos

Joka tahallaan

1) 53 §:n 1 momentin vastaisesti myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa taikka välittää tupakkatuotteen, nikotiininestettä tai savuttoman nikotiinituotteen alle 18-vuotiaalle,

2) 51 §:n vastaisesti myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa taikka välittää purutupakkaa, nenänuuskaa tai suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa,

3) elinkeinotoiminnassa myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, nikotiininestettä tai savuttomia nikotiinituotteita ilman vähittäismyyntilupaa 44 §:n vastaisesti tai tekemättä nikotiininesteiden tai savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntistä 48 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta taikka

4) 60 §:n vastaisesti tukkumyynnissä myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, nikotiininestettä tai savuttomia nikotiinituotteita muulle kuin mainitussa pykälässä tarkoitettulle toimijalle,

on tuomittava *tupakan myyntirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

113 §

Tupakointirikkomus

Mitä 1 momentissa säädetään tupakoinnista, koskee myös poltettavaksi tarkoitettun kasviperäisen tuotteen polttamista ja sähkösavukkeen käyttämistä sekä savuttoman tupakkatuotteen ja savuttoman nikotiinituotteen käyttämistä 74 §:n 3 momentin vastaisesti päiväkodin taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavan oppilaitoksen sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä.

117 §

Myyntipäällykset

Mitä tässä laissa säädetään tupakkatuotteen, poltettavaksi tarkoitettun kasviperäisen tuotteen, sähkösavukkeen, täyttösäiliön, höyrystettäväksi tarkoitettun nikotiinittoman nesteen ja savuttoman

nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksesta, koskee myös tuotteen mahdollista myyntipäällystä lukuun ottamatta 32 §:n 1 momentin 2 kohtaa, 34 ja 35 §:ää sekä 6 lukua.

118 §

Hallussapitokielto

Alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan tupakkatuotetta tai tupakan vastiketta.

119 §

Hävittäminen

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa todisteellisesti hävittää tai hävityttää sellaisen tupakkatuotteen, poltettavaksi tarkoitetun kasviperäisen tuotteen, sähkösavukkeen, nikotiininesteen tai savuttoman nikotiinituotteen päällyksineen, joka voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että se julistetaan menetetyksi, ja jolla ei ole sanottavaa myynti- tai käyttöarvoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Tämän lain 25 a ja 39 a §:n 1 momentti tulevat kuitenkin voimaan kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta ja 39 a §:n 2—4 momentti, 39 b ja 39 c § ja 80 §:n 2 momentti vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Savuttomista nikotiinituotteista, joita myydään tai muutoin luovutetaan kuluttajille Suomessa tämän lain tullessa voimaan, on toimitettava 29 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Savuttoman nikotiinituotteen valmistajan tai maahantuojaan on toimitettava 29 b §:ssä tarkoitetut tiedot Valviralle ensimmäisen kerran tämän lain voimaantuloa seuraavana kalenterivuonna.

Elinkeinonharjoittaja, joka tämän lain voimaantullessa myy tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita vähittäin ja kolmen kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta jättää kunnalle savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntistä 46 §:ssä tarkoitetun lupahakemuksen tai tekee savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntistä 48 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, saa 44 §:n 1 momentin estämättä myydä tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita vähittäin vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Elinkeinonharjoittaja, joka tämän lain voimaantullessa myy tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita tukkumyynnissä ja kolmen kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta tekee kunnalle savuttomien nikotiinituotteiden tukkumyynnistä 50 §:ssä säädetyn ilmoituksen, saa 50 §:n estämättä myydä savuttomia nikotiinituotteita tukuittain vuoden ajan tämän lain voimaantulosta. Elinkeinonharjoittaja saa sen estämättä, mitä 60 §:n 2 momentin johdantokappaleessa säädetään, myydä ja muutoin luovuttaa jälleenmyyntiin savuttomia nikotiinituotteita kolmen kuukauden ajan tämän lain voimaantulosta, sekä sen estämättä, mitä momentin 1 kohdassa säädetään, vuoden ajan tämän lain voimaantulosta, jos ostaja pystyy osoittamaan tehneensä mainitussa kohdassa tarkoitetun hakemuksen tai ilmoituksen.

Mitä 65 §:ssä säädetään, ei sovelleta savuttomiin nikotiinituotteisiin, jotka on hankittu ennen tämän lain voimaantuloa.
